

781

2041

КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ

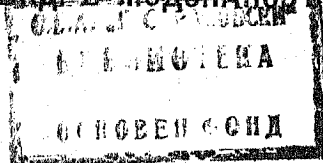
ПО

БЪЛГАРСКИТЪ РАБОТИ.

Прѣдставена въ двѣтъ Камари на Английския Парламентъ въ 1881 г.

ПРЕВЪВЕЛЪ

АЛЕКСАНДРЪ ЛЮДСКАНОВЪ.

ВИЕНА, 1884.

ИЗДАТЕЛЬ НИКОЛА КОВАЧОВЪ.

ПЕЧАТНИЦАТА НА ПЬАНЪ Н. ВЕРНАЙ.

Прѣвода се посвѣщава
на
Господинна Драгана Цанкова.

ДРАГАНЪ ЦАНКОВЪ.

ГОСПОДИНУ
Д. ЦАНКОВУ.

Слънцето на свободата въ небосклонъ ни щомъ изгрѣ,
Щомъ родина ни отдъхна и лице н' се засмѣ,
А надѣжди хвърковати съ бързи, лѣгки ѣ крила
Я принасяхъ въ златни, по-честити времена:
Облакъ тѣжъкъ, облакъ мраченъ на небе се пакъ яви,
Що ли носи? Що л' вѣсти?

Буря буйна ли народни пакъ заплашва сѣдѣнии?
Като строфа мигаръ нова пакъ отечество грозѣ? . . .

Въ неспособностъ за свобода, ахъ! и въ робство отъ новъ родъ
Безпощадно прѣдъ вселенна се осажда нашъ народъ
И земя ни съ кръвъ обляна за народни правдини,
На права' ни днеска съ жалостъ носи купъ развалини',
И възъ тѣхъ хоро играятъ съ сатанински смѣхове
Вѣроломни спнове,

До кат' майка България съзри рони и стени
И цѣрь трѣси за спасеніе отъ нечакани бѣди.

Срамъ и укоръ! . . . срамъ ще бѣде на народно ни чело',
Че въ тозъ нашъ вѣкъ просвѣтени, въ насъ с' извърши таквотъ зло
— Но хвалѣ ти, родолюбче! ти народа отерами
Че ти знами му издигна, имя ти му съ честь покри.
За свобода, за права му ти стѣнувашъ и пламтишъ,
Ти ратувашъ и не спишъ.

Заточеніе и гоненіе и затвори въ тъмница
Ти не маришъ, ти прѣзирашъ за родина ни света.

Ти си гордостъ на народа и утѣха въ зли му дни;
Имя твое въ небосклонъ ни неизгасно ще свѣти;
И ще служи пжтеводна на младежа ни звѣзда
За да люби по твой примѣръ отечество, свобода.
Трудове ти, мжки твои, плодъ прекрасенъ ще родятъ
И народа ще спасятъ.

Ще премине тѣжка зима, ще настане пролѣтъ,
На възкрѣснала свобода ще да пѣеъ пѣсенъта.

„Южна България.“

ПРѢДИСЛОВИЕ.

Настоящата книга е историята на нещастния прѣвратъ извършенъ прѣди двѣ години. Оцѣнението и тълкуването на привѣденитѣ тукъ документи оставяме на нашитѣ публицисти и на бжджцитѣ ни историци.

Ще забѣлѣжимъ само, че ний приложихме наставленията дадени отъ Императорското Русско правителство на негова Дипломатически Агентъ въ България, понеже тѣ допълнюватъ настоящата Корреспонденция и уясняватъ много въпроси, които читателя си е задавалъ и може би и сега още си задава върху повѣдението на нашата Освободителка спрѣмо нашата Конституция.

Прѣводача.

КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ

ПО

БЪЛГАРСКИТЕ РАБОТИ.

КОРРЕСПОДЕНЦИЯ

ПО

БЪЛГАРСКИТЪ РАБОТИ.

1.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto получено по телеграфа на 9. Май.)

София, 8. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че сутра ще се издаде една прокламация отъ Българския Князь, въ която Негово Височество ще каже, че при всичкитѣ негови старания прѣзъ послѣднитѣ двѣ години да управлява въ съгласие съ Конституцията, той намира, че страната е достигнала до едно положение да се дискредитира отъ вънъ и дезорганизира отъ вътрѣ. Невъзможно е за Негово Височество да продължава да управлява прѣдъ видъ на такова положение на работитѣ, и че той намѣрява да свика Великото Народно Събрание на което ще прѣдложи условията по които само той ще се съгласи да остане. Прокламацията ще обяви тоже, че е станало промѣнение на Министерството и че Негово Височество ще възложи върху Генерала Ернота да състави единъ кабинетъ, който ще управлява страната до когато Великото Народно Събрание се произнесе върху въпроситѣ, които ще му се подложатъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието получено по телеграфа на 10. Май.)

София, 9. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че Българския Князь днесъ издаде прокламацията споменѣта въ телеграммата ми отъ вчера. Дипломатическото Тѣло биде свикано днесъ подиръ пладния отъ Генерала Ернрота, който формално обяви причинитѣ, които сѣ накарали Негово Височество да улови този нѣтъ.

Нипщо още не е окончателно установено относително прѣдложенията, които Негово Височество ще подложи на Великото Народно Събрание, но тѣ вѣроятно ще се основавѣтъ върху слѣдующитѣ чѣрти: — Власть да назначи единъ Държавенъ Свѣтъ съставенъ главно отъ чужденци за да рѣшава стѣлкновенията, които биха се породили измѣжду Исполнителната, Законодателната, Административната и Сѣдебната Власти въ страната; власть да издава укази, които да имѣтъ сила на законъ, прѣзъ единъ извѣстенъ периодъ (петъ или седемъ години).

Негово Височество е възложилъ върху Генерала Ернрота да състави единъ новъ Кабинетъ, въ който Негово Прѣвѣсходителство самъ ще занимава поста Министръ на Вжтрѣшнитѣ Работи и Министръ на Войната въ добавкъ на Прѣдсѣдателството на Министерския Свѣтъ.

Изборитѣ за Великото Народно Събрание ще станѣтъ къмъ срѣдата на Юлий и Събранието ще се събере въ края на Августа въ Свищовъ, на Дунава.

Прѣзъ врѣмето на избирателния периодъ ще се остави пълна свобода на страната да рѣши въпроситѣ, които ще ѝ се прѣдставятъ, и Правителството обѣщава да дѣйствува съ найголъмо безпристрастие въ врѣмето на изборитѣ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

3.

Лордъ Гранвилль до Г. Виндама.

Форинъ офисъ (Министерство на Външнитъ Релации), 11. Май 1881.

Господине,

Руския Посланикъ ме посѣти днесъ подиръ пладня и ме попита какъ е поглѣднало Правителството на Нейно Величество върху постѣпката на Българския Князь спрѣмо Конституцията на Княжеството.

Негово Прѣвѣсходителство каза, че Конституцията *) не е била „остроуѣ“ (дадена) отъ Княза, но е била гласувана отъ едно Прѣдставително Събрание прѣди въскачванъето па прѣстола на Негово Височество; че Княза е билъ отъ начало на мнѣние, че съ нея не може да се работи и е заявилъ какво той има намѣрение да се мжи да управлява спорѣдъ нея двѣ години, и ако види че не може да успѣе, да напустне страната.

Руското Правителство въ разни случаи го е съвѣтовало да не улавя пжтя, който той е прѣдложилъ.

Руското Правителство не е било извѣстено за стѣпката, която току що се е направила. Въ сжщото време, тя не може да се смятъ като основна часть отъ Берлинскитѣ распорѣждания, така както е върховенството на Султана върху Княжеството. Този въпросъ е повече въпросъ отъ вжтрѣшенъ административенъ строй.

Князь Лобановъ каза, какво той прѣдполага да може да рапортира, че Правителството на Нейно Величество е индиферентно (равнодушно) къмъ прѣдмѣта.

Отговорихъ му, че не съмъ приготвенъ да кажа тѣй. До сега сме приели само единъ телеграфически рапортъ относително рѣшението, което Българския Князь е направилъ и за извѣстието за това. Трѣбува да дочакаме по нататѣшни свѣ-

*) Вижъ „Turkey Nr. 8 (1879)“; „Constitution of the Principality of Bulgaria.“

дѣния за причинитѣ и намѣреніята на Негово Височество прѣди да можемъ да си съставимъ или изразимъ каквото и да било мнѣние върху това, което се е случило.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

4.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto получено по телеграфа на 16. Май.)

София, 15. Май 1881.

Милорде,

Извѣстихъ се, че Г. Хитрово, Руския Агентъ и Генераленъ Консулъ е получилъ наставления да подкани Генерала Ернота и Рускитѣ офицери на Българска служба да поддържатъ Българския Князь въ пѣти въ който Негово Височество е тръгналъ, и да поднесе на Негово Височество одобренieto на Русското Правительство.

Германското Правительство е изразило мнѣние, че Княза е оправданъ въ това което прави, и Намѣстника на Австрийския Агентъ и Генераленъ Консулъ е получилъ наставления да сърадова Негово Височество и да изрази надѣждата на Правителството си, че Княза ще успѣе въ прѣдприятieto си.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

5.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 16. Май.)

На 2-й того имахъ една ауденция у Бълг. Князь за да го поздравя за завръщанieto му въ София.

Негово Височество говори доволно на дълго върху положението на работитѣ, което той намѣрилъ слѣдъ своето за-

връщанне. Той билъ приелъ прошения отъ всичкитѣ части на страната, за да се оплакватъ противъ произволнитѣ и незаконни дѣла на Министритѣ. Сѣдши, явява се, били отчислени произволно отъ служба. Въ послѣднитѣ избори за окръжнитѣ съвѣти, лица сѣ били провозгласени за избрани, макаръ и да сѣ получили по малко гласове отъ други, които сѣ били прѣнебрегнати, защото не съчувствуватъ на властитѣ. Негово Височество тоже ми цитира случая на единъ градски кметъ, който е билъ запрѣнъ за дѣто се е осмѣлил да отправи едно прошение до Негово Височество. Прѣди заминаването си за Ст. Петербургъ Негово Височество е получилъ обѣщание отъ Г. Каравелова, че лицето ще бѣде пуснато, но излиза, че то е още въ затвора. Прощенията, които е той приелъ доказватъ сѣществуванието на голѣмо незадоволствие въ страната, незадоволствие което расте всѣки день и за което е станало неизбежно нужно да се намѣри цѣръ. Негово Височество отъ давно е прѣдвидѣлъ положението въ което дѣйствиата на неговитѣ Министри ще докаратъ страната, и незадоволството, което по настоящемъ сѣществува ще направи невъзможно за страната да продължава да ги поддържа. Едно промѣнение е станало слѣдователно нужно.

Негово Височество тогава каза какво той може най-положително да ме увѣри, че той никоги нѣма да направи единъ coup d'Etat (Държавенъ ударъ), и че той сигурно нѣма да прѣмине границитѣ на закоността, Той се е заклѣлъ да пази Конституцията и нѣма да наруши клѣтвата си. Промѣнението, слѣдователно, което има да стане трѣбува да бѣде дѣло на самия Български народъ, който вѣроятно ще има да избира измежду Княза си и едно измѣнение (modification) на Конституцията. Ако види, че не ще може да добие чрезъ законни срѣдства нужнитѣ промѣнения въ Конституцията, той ще остави страната. Прѣди да направи нѣкаква стѣпка, той ще извѣсти Прѣдставителитѣ на подписавнитѣ Берлинския Трактатъ Сили за

това върху което той би се рѣшилъ, да не би да го обвинятъ че иска да изненада Европа съ единъ fait accompli (свършено дѣло).

6.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието 16. Май.)

София, 4. Май 1881.

Милорде,

Въ единъ разговоръ, който вчера имахъ съ Генерала Ерирота, азъ попитахъ Негово Цѣвсходителство, да ли Княза е дошелъ до едно рѣшение относително за промѣненнията, които той искаше да направи въ Конституцията и въ начина на управлението, и да ли има нѣщо истина въ слуха, който бѣхъ чулъ, че Негово Височество ималъ намѣрение да иска отъ Великото Народно Събрание властъ да спрѣ Конституцията за нѣколко години и да назначи единъ Държавенъ Съвѣтъ за управлението на страната.

Генерала отговори, че Княза на вѣрно има намѣрение да събере Великото Народно Събрание, на което ще прѣдстави нуждата отъ единъ Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ чужденци, които да говорятъ единъ Славянски языкъ, а тъй сжщо и да се спре приспособлението на нѣкои членове отъ Конституцията, което ще бжде нужно за да се тури въ дѣйствиe това намѣрение. Голѣмата мянотия дѣто не може да върви Българското Правителство е нуждата отъ хора способни да управляватъ. България сжществува става двѣ години; постоянно се промѣняваха Министритѣ, отъ което нѣкой чловѣкъ съ административна способностъ навѣрно щѣше да излѣзе на чело. Но нито единъ не се намѣри, и резултата е настоящето положение на страната, което е почти анархия. Министритѣ дѣйствахъ по най-произволень начинъ, като сваляха сѣдни, и като се мѣсахъ въ изборитѣ по най-незаконенъ и неконституционаленъ начинъ.

Необходимо нужно стана да се намѣри цѣръ за това положение на работитѣ, и безнадѣжно е да се очаква удовлетворителенъ резултатъ отъ едно само промѣнение на Министерството. Негово Прѣвосходителство напълно съзнава възраженията, които можяхъ да се даждъ противъ това, дѣто управляющето тѣло да бѣде главно съставено отъ чужденци, но той не вижда да има друга алтернатива, и Негово Височество вѣроятно ще поиска отъ Великото Народно Събрание властъ да назначи единъ Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ чужденци. Негово Прѣвосходителство е на мнѣние щото той Съвѣтъ да има широка административна властъ, и да дѣйствува тоже като Апелативно Сѣдилище за всѣко стѣжковенне, което може да се появи мѣжду Княза и Събраниято. Идеята на Негово Височество да поиска спиранъето на Конституцията за нѣколко години е била напусната, и Негово Височество ще поиска само спиранъето на извѣстни нѣкои Членове отъ нея. Естествено ще бѣде нужно щото властѣта, която по настоящемъ има Камарата да се поукастри, и е било въпросъ, да ли не ще бѣде добръ да не се свиква Събраниято на обыкновенното време. Начина на дѣйствие по който вѣроятно ще се постигнѣ е слѣдующия: — Негово Височество изведиждъ ще издаде една Прокламация къмъ народа, въ която ще изложи прѣдложенията, които ще подложи на Великото Народно Събрание, което ще се събере прѣвъ Августъ мѣсеца, и въ която ще се кажи, че ако не се приемжтъ прѣдложенията. Той ще остави страната.

Азъ попитахъ Генералъ Ернота, да ли той вѣрва, че тия прѣдложения ще бѣждъ приети отъ Великото Народно Събрание и да ли Княза е добръ размислилъ върху сериозността на стѣжката, която той щѣше да направи. Азъ доволно добръ разбирахъ, че ако Негово Височество не сполучи да добие измѣненията на Конституцията, които той ще поиска, неговото положение ще бѣде почти нетърпимо, но че е вѣро-

итно какво значително давление, което за Княза ще бъде трудно да му противостои, ще се употреби върху Негово Височество отъ Великитѣ Сили да го заставятъ да остане.

Генерала отговори, че той не може да отговори за успѣха на опитванието (attempt). Негово Височество, обаче, е рѣшилъ да го направи за да тури единъ край на настоящето положение на работитѣ, което е нетърпимо. Негово Височество напълно съзнава важността на въпроса, и е доволно приготвенъ да остави страната, ако Великото Народно Собрание откаже прѣдложенията му. Той не можеше дѣйствително да направи друго-яче, и Генерала е на мнѣние, че Великото Народно Собрание ще се събере въ Свищовъ, и парахода на Негово Височество ще бъде готовъ да го отвезе ако стане нужно.

Негово Прѣвосходителство ме извѣсти, въ отговоръ на единъ въпросъ, който му зададохъ, че Прокламацията вѣроятно ще се издаде вжтрѣ въ една неделя или десетъ дена, и като ще се изминатъ три мѣсеца, прѣзъ които страната ще има време да си рѣши, той не мисли, че има нѣкаква пужда отъ разискване въ Великото Народно Собрание, което ще се свика за да даде отговора си отведнжжъ.

Вѣрувамъ, да нѣма съмнѣние, че едно промѣнение на Конституцията е желателно, и че нѣкое твърдо и рѣшително дѣйствие отъ страна на Княза е нужно за интереситѣ както на Негово Височество тѣй и на страната, и трудно е да се види какъ би могла да се улучши администрацията безъ помощта на чужденци. Има обаче нѣкои точки въ горния планъ, които ми се виждатъ да сж отворени на сериозни възражения. Трудно е, на примѣръ, да се разбере какъ едно тѣло назначено отъ Княза би могло да дѣйствува свободно като сѣдши въ случай на едно стѣлкновение мѣжду Негово Височество и Камарата. Условиата на прѣдложенията, които Княза ще прѣдстави на страната, обаче, не сж още начертани, и вѣроятно

е, че тѣ ще притърпятъ значителни измѣнения прѣди да се турятъ въ Прокламацията.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

7.

Съръ Х. Еллиотъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 16. Май.)

Виенна, 10. Май 1881.

Милорде,

Научихъ се, че Австро-Унгарското Правителство е било почти изненадено отъ извѣстието за прокламацията на Българския Князь, съ която той иска едно приглѣждане на Конституцията и обявява своето намѣрение да напусне Княжеството, ако не му се отстъпи това.

Не е обаче, тайна, че тука винаги сж глѣдали на конституцията изработена за България подъ грижитѣ на Княза Дондукова Корсакова като доволно неприспособима за Княжеството, и Князь Александръ безъ съмнѣние знае, че макаръ Императорското Правителство никога да не го е насърчавало да се опита да направи единъ coup d'Etat (държавенъ ударъ) той може да рассчитва върху симпатиитѣ на това Правителство за всѣко свое усилие да добие по единъ законенъ начинъ такива коренни измѣнения, които да дадѣтъ на Исполнителната властъ такава властъ, мощъ която тя по настоящемъ нѣма.

Г. Хитрово, новия Русски Агентъ и Генераленъ Консулъ за България, пристигна тукъ прѣди два дни отивайки да занеме поста си, и както се научавамъ той е доволно смутенъ отъ постѣпката на Княза, която той казва е съвсѣмъ несъгласна съ свѣта, който той има наставления да даде на Не-

гово Височество; не е невъзможно щото публикуването на Княжеската Прокламация да е било причинено или ускорено отъ знанието на язика, който новия Агентъ има инструкции да държи Князю.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллийотъ.

8.

Сжръ Еллийотъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 16. Май.)

Виенна, 13. Май 1881.

Милорде,

Презъ врѣмето на церемонията и посрѣщанията миналата неделя не бѣше възможно да имамъ продължителенъ разговоръ съ Барона Хаймерле, и азъ можяхъ да размѣня само твърдѣ малко думи относително за стѣпката направена отъ Българския Князь.

Негово прѣвосходителство се показва да мисли, че тя е била взета малко бържичко, и той особено съжеляваше декларацията на Княза Александра, че той ще напусти Княжеството, ако промѣненіята на Конституцията, които той иска, не му се отстѣпжтъ; но дали Княжеската постѣпка е била въобще добръ сѣдена или нѣ, Баронъ Хаймерле мисли, че никое Правителство, което има при сърдце поддържанъето на рѣда и тишината, неби могло сега да се колебае да даде на Негово Височество поддържката, отъ която той има нужда.

Всячки вече сж се уверили за нуждата на едно измѣнение на Конституцията, което да може да обуздае взятничеството, незаконността и злоупотрѣбленіята, които сж изобилствovali до сега; и Княза като обяви своето рѣшение да остави страната, ако не му се позволи да я управлява както трѣбува

цѣлото Княжество ще бѣде хвърлено въ една анархия, която всичкитѣ сили трѣбува силно да желаятъ да се пзбѣгне.

Азъ попитахъ какво влияние могатъ силитѣ да употрѣбятъ върху едно Народно Събрание, въ чийто рѣцѣ рѣшението на въпроса ще лѣжи.

Баронъ Хаймерле каза, че той вѣрува Българския народъ толкова силно да желае защита противъ злоупотрѣбленията, които е търпялъ, щото вѣроятно на драго сърдце ще отговори на Княжеското възвание, и нѣма никакво съмнѣние, че той ще направи така, ако се увѣри, че приятелскитѣ Правительства единодушно симпатизиратъ на Негово Височество.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллийотъ.

9.

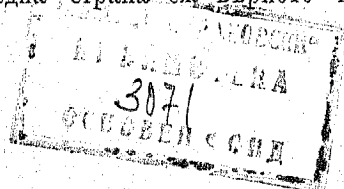
Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Май.)

София, 7. Май 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 4 того, имамъ честь да рапортирамъ, че Г. Цанковъ ме посѣти вчера съ цѣлъ, повидимому да ме извѣсти, че се завръща въ Кюстендилъ да си заеме пакъ службата въ Комисията, но въ сжщностъ да ми говори за положението на работитѣ въ България. Той каза, че се носи слухъ какво Негово Височество се готви да направи единъ coup d'Etat и да направи измѣнения въ Конституцията, вслѣдствие незадоволителното положение въ което Негово Височество претендира, че страната била докарана отъ либералното Министерство. Г. Цанковъ отрицава че страната била въ незадоволително положение, и забѣлѣжи че състоянието на финанцитѣ на една страна сж вѣрното мѣрило за нейното

2

2499/43

положение. Отъ когато либералитѣ сж дошли на власть финан-
цитѣ на Княжеството сж се удвоили. Ако Княза сполучи едно
измѣнение на Конституцията по конституционаленъ начинъ,
Г. Цанковъ каза, че той ще бжде първия да приеме рѣшението
на болшинството на прѣдставителитѣ на народа; но ще бжде
сериозна работата ако Негово Височество се опита по единъ
незаконенъ начинъ да промѣни Конституцията къмъ която Бъл-
гаритѣ сж сериозно привързани.

Казахъ Г. Цанкову че азъ разбирамъ какво Княза на-
мѣрява да апелира на Великото Народно Събрание за измѣне-
нията въ Конституцията, които той намира за нуждни, но че
ме е увѣрилъ какво нѣма да прѣмине границитѣ на закон-
ността, и че е готовъ да напустне страната ако негова апелъ
му се откаже.

Г. Цанковъ каза какво той твърдѣ много се съмнява да
ли Княза дѣйствително ще напустне страната. Той вѣроятно е
прѣдставилъ възможността че ще направи така за да накара
народа да се съглася на неговитѣ желанія. Той ми напомни
още, че е нужно, спорѣдъ 168 членъ отъ Конституцията за
Негово Височество да добие съгласието на двѣтѣ-трети отъ
обикновенното Народно Събрание за всѣко прѣдложение, което
той би пожелалъ да направи на Великото народно Събрание
въобще по тоя предметъ. Тѣзи постѣпка, прочее, отъ страната
на Негово Височество ще бжде противна на Конституцията.

Азъ доказвахъ че 141 Членъ отъ Конституцията ми се
вижда да дава на Негово Височество правото да свиква Вели-
кото Народно Събрание безъ да се обръща къмъ обикновен-
ното Събрание, и че не би могло да бжде намѣренето на
съставителитѣ на Конституцията да направятъ зависимо пра-
вото, което тамо се дава на Княза отъ рѣшението на Камарата.
Казахъ на Г. Цанкова какво азъ бѣхъ увѣренъ че Княза на-
истина има намѣрение да остави страната ако не успѣе да
добие измѣненията, които той счита за нуждни, и азъ настоятелно

го молихъ да размисли върху заплитанията, които вѣроятно биха се явили слѣдъ заминаването на Негово Височество.

Въ отговоръ на една бѣлѣжка отъ Г. Цанкова, въ която той изрази надѣждата че Правителството на Нейно Величество ще настои върху съхранението на Българската Конституция, казахъ че голѣма симпатия има винѣги въ Англия къмъ конституционалнитѣ учрѣждения и къмъ народа който се покаже способенъ за самоуправление (self-governement), но азъ му припомнихъ че Правителството на Нейно Величество отдава голѣма важностъ върху спазването на европейското съгласие и че азъ не прѣдполагамъ че то би се отдѣлило отъ другитѣ Сили по Българския въпросъ или въ полза на една Конституция, която ми се вижда да изисква важни измѣнения.

Слѣдъ като си отиде Г. Цанковъ, мислихъ за умѣстно да обърна вниманието на Генерала Ернота върху въпроса за правото на Княза да се обръща прѣмо къмъ Великото Народно Събрание. Негово Прѣвѣсходителство каза, че тъй като Негово Височество не намѣржава да подложи на Великото Народно Събрание въпроса за едно приглѣждане или измѣнение на Конституцията, Члена когото Г. Цанковъ цитира не се приспособява въ настоящия случай. Въпроса който Негово Височество намѣржава да подложи е въпроса за неговото отказване отъ прѣстола, и че той е въпросъ който би могаль да се подложи само на онова тѣло отъ което той е билъ избранъ. Негово Прѣвѣсходителство тогава ми каза че една Прокламация се готови, която той вѣроятно ще може да съобщи на чуждитѣ Прѣдставители идущия Понделникъ, чрезъ която Негово Височество ще извѣсти за намѣренieto си да свика Великото Народно Събрание за да имъ прѣдаде отказването си отъ прѣстола, ако не се съгласятъ на извѣстни нѣкои условия, които Негово Височество ще имъ прѣдложи. Прѣдложенията, които Негово Височество ще направи ще бѣдхтъ вѣроятно слѣдующитѣ:

1. Да се даде власт на Негово Височество да назначи единъ Държавенъ Съвѣтъ, съставенъ отъ чужденци, за да рѣшава всичкитѣ стѣлкновения, мѣжду Сждебната, Административната, Законодателната и Исполнителната власти.

2. Да се упълномощи Негово Височество, за единъ периодъ отъ седемъ години да издава Укази, които да иматъ силата на законъ безъ съгласието на Народното Събрание, освѣнъ за онова което се отнася до налаганъето на данъци.

3. Въ края на този периодъ Негово Височество да подложи на Великото Народно Събрание измѣненіята на Конституцията, които опита би доказалъ за нуждни.

4. Бюджета за 1880—81 да се приспособи и за годината 1881—82 и Народното Събрание да не се свиква тѣзи година.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

10.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Май.)

София, 9. Май 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 7 того, имамъ честь да извѣстѣя, че вчера Г. Славейковъ, Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, ме посѣти, придруженъ отъ сина си и отъ Г. Людеканова, Главния Секретаръ при Министерството на Външнитѣ Работи.

Г. Славейковъ ми каза, че той е дошелъ отъ името на Г. Каравелова, който не е можилъ самъ да дойде по причина на нерасположение, за да ми говори относително важнитѣ събития, които ставатъ. Неговитѣ доказателства бѣхъ подобни на ония на Г. Цанкова, и се отнасяха главно до въпроса за правото на Княза да се отнася къмъ Великото Народно Събрание безъ съгласието на Камарата.

Отговорихъ че макаръ да не ми сж извѣстни терминитѣ на Прокламацията, която Княза има намѣрение да издаде, азъ се научавамъ че въпроса, който Негово Височество намѣрва да подложи на народа е неговото отказване отъ прѣстола, и менъ ми се вижда че Негово Височество постѣпва по единъ ствѣршенно Конституционаленъ начинъ като подлага този въпросъ на онова тѣло, отъ което е билъ избранъ.

Въ отговоръ на Г. Славейковото възвание за симпатията и поддрѣжката на Правителството на Нейно Величество, употребихъ сжщия языкъ както она къмъ Г. Цанкова както е рапортиранъ въ депешата ми помената по горѣ.

Г. Славейковъ забѣлѣжи че е явно, какво Княза не би се опиталъ да направи стѣпката върху която се е рѣшилъ, ако да не бѣше увѣренъ за поддрѣжката на Рускитѣ офицери въ армията.

Водителитѣ на Либералната партия сж тоже посѣтили Италианския ми другаръ, и като употребили сжщитѣ доказателства относително Конституционалния въпросъ сж обѣрнали вниманието му върху опасността отъ Австрийско отъ колкото отъ Русско намисание. То е твѣрдѣ естествено дѣто тѣ желаятъ щото Княза да подложи въпроса на Камарата, гдѣто тѣ имжтъ едно голѣмо болшинство, но готовността, която тѣ показаж да си заручжтъ симпатитѣ на Г. де Мартино и монтѣ би показали че тѣ сж съмняватъ за резултата на единъ прямъ апелъ къмъ Великото Народно Събрание.

Факта дѣто Княза се е рѣшилъ да постѣпи енергически изведнжжъ слѣдъ завръщанието си отъ Ст. Петербургъ, Берлинъ и Виенна, е породилъ вѣрванѣето че той е получилъ насърчение, ако нѣ общания, за дѣйствиелна поддрѣжка отъ Кабинетитѣ на тѣзи столици.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 18. Май.)

София, 10. Май 1881.

Милорде,

Дипломатическото тѣло биде свикано вчера по 4 часа подиръ пладия отъ Генерала Ерирота, съ цѣль за да получи едно важно съобщение.

Като пристигнахъ Представителитѣ на чуждитѣ сили, Негово Прѣвосходителство подаде всѣкому единъ прѣводъ на Француски отъ Прокламацията, която Българския Князь бѣше издалъ, копия отъ която имамъ честь да приложъ тукъ.

Негово Прѣвосходителство каза, че той, счита за нужно да даде нѣкои разяснения относително стѣпката направена отъ Негово Височество, и направи едно слово съ слѣдующето съдържание: —

Българската Конституция е била въ сила въ растоиме приблизително на двѣ години, и е станало явно, че началата провозгласени отъ тоя Статутъ не сж въ хармония съ правственното и умственното положение на страната. Княза е повикалъ единъ подиръ други прѣдставителитѣ на разнитѣ партии за да занематъ разни постове въ Министерството, но резултата е доказалъ, че хората не сж били за дѣлото, а особено послѣднитѣ органи на либералната партия, които „ont dévoilé les appétits grossiers des gens de leur clique“ (раскрихъ нечестнитѣ желанія на лицата отъ тѣхната клика). Такова едно състояние на работитѣ не можѣше да се продължава, и Негово Височество е рѣшилъ да събере Великото Народно Събрание и да го направи съдия за сегашното положение на работитѣ. Негово Височество ще помоли Великото Народно събрание да избере измѣжду едно спрание отъ части на Конституцията или отказването на Негово Височество отъ Прѣстола. Пятъ уловенъ отъ Негово Височество за да се обърни

къмъ силата отъ която произтича неговата властъ е въ дѣйствителностъ единъ Плебисцитъ. Негово Прѣвосходителство може да ни увѣри, че прѣзъ времето на избирателния периодъ, основнитѣ свободи на Конституцията строго ще бѣдѣтъ съблюдавани, и че Правителството ще дѣйствува съ най-голѣмо безпристрастие. Пълна свобода ще се остави на страната както за срѣдствата да се освѣтли тѣй сѣщо и за издаванетоъ своето рѣшение върху въпроситѣ, които ще ѝ се подложатъ. Нищо не е още окончателно рѣшено относително за прѣдложенията които Негово Височество ще подложи на Великото Народно Събрание, но тѣ ще бѣдѣтъ основани върху слѣдующето:

1. Властъ да назначи единъ Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ чужденци.

2. Пълномощие да издава Укази, които да иматъ сила на законъ, безъ одобренieto на Камарата.

3. Въ края на времето прѣзъ което ще трае това пълномощие (петъ или седемъ години) Негово Височество да има властъ да подложи на Великото Народно Събрание измѣненiята на Конституцията които опита ще покаже за нуждни.

4. Обикновенното Народно Събрание да не се събере прѣзъ настоящата година и Бюджета за 1880—81 да се приспособи за 1881—82.

Изборитѣ за Великото Народно Събрание ще станѣтъ около срѣдата на мѣсець Юлий, и Събранieto ще се събере въ Свищовъ, въ края на Августа.

Княза е натоварилъ негово Прѣвосходителство да състави новъ Кабинетъ, който да управлява страната до като Великото Народно Събрание издаде своето рѣшение. Правителството ще бѣде временно и при съставянето му ще се глѣда да се избегне партизански духъ. Самъ негово Прѣвосходителство ще занимава поста на Предсѣдатель на Съвѣта, Министръ на Войната, и Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи. Г. Стаматовъ, Предсѣдателя на Върховния Сѣдъ, е назначенъ Ми-

нистръ на Правосъдието; и Г. Желъсковичъ, Директоръ на Българската Банка, е назначенъ Министръ на Финанситѣ. Г. Стойковъ и Г. Сарафовъ, Министритѣ на Външнитѣ Работи и Народното Просвѣщеніе, сж помолени да останатъ на постовитѣ, които тѣ по настоящемъ занимаватъ, но тѣ не сж имали време да кажтъ да ли приемтъ или нѣ.

Въ заключение, Генералъ Ерротъ помоли чуждитѣ Представители да съобщятъ на своитѣ си надлѣжни Правительства намѣреніята на Негово Височество въ кризата, която е настъпала.

Снощи стана една демонстрация въ полза на Княза, и Софійския Митрополитъ му отправи едно слово, въ което изрази довѣрието което народа има въ Негово Височество, и надѣждата, че Негово Височество ще си оттегли оставката, и нѣма да остави страната въ анархия и безпорѣдѣкъ.

Научавамъ се, че Г. Цанковъ е отправилъ писма къмъ Г. Гладстона и Г. Гамбета, за да се моли за поддрѣжка и симпатия отъ Англия и Франция сръщу нарушеніето на Конституцията.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 11.

Прокламация.

Българе,

Двѣ години вече ставатъ отъ какъ Богу бѣ угодно да Ми връжи съдбинитѣ на България чрезъ единодушний изборъ на нейний народъ. По съвѣтътъ и настояването на нашия Освободитель и Мой Вуйка Царъ Александръ II, нъ не безъ колебание и строго самоиспитание, Азъ се рѣшихъ да преклоня

глава предъ волята на Божий Промисъл и да доведе България до изпълнението на опредѣленната ѝ отъ Историята задача.

Приехъ убо управлението на Княжеството и работихъ за него съ пълната прямота на Свой характеръ. Въ продължение на двѣ години Азъ допуснахъ да станатъ всички възможни опити за устройството и правилното развитие на Княжеството; нѣ за зла честь надѣждитѣ Ми се осуетихъ. Днесъ отечеството ни, съвършено дискредитирано отъ вънъ, се намѣрва въ голѣмо разстройство отъ вътрѣ. Това разклати въ народѣтъ вѣрата въ правдата, и му задава страхъ за бъдущето му.

Българе! Азъ положихъ клетва на Конституцията. Държалъ съмъ клетвата Си, и ще я упая до край. Нѣ тази клетва като изисква „да пази свято и ненарушимо Конституцията и законитѣ на Княжеството“ Ми налага „да имамъ предъ очи въ всичкитѣ Си распореждания, само ползата и доброто на Княжеството.“

За ползата и доброто прочее на Княжеството, Азъ считамъ Свой священная длъжностъ да обявя най тържественно предъ народа си, че днешното положение на работитѣ въ Княжеството прави невъзможно изпълнението на Моята задача.

За това основателно се върху правата, които Ми дава Конституцията, Азъ рѣшихъ:

Да свикамъ въ най непродължително време Великото Народно Събрание — върховний органъ на народната воля — за да му обявя моето послѣдне рѣшение и да му предамъ съ Короната наедно съдбинитѣ на Българскій народъ.

За да обезпечя материалното спокойствие въ страната, за да дамъ достатъчно време на населението да се освѣтли вѣрно върху стѣпката, която ще земе и за да осигурия пълната свобода и безпристратието при изборитѣ, Азъ възложихъ на Моя Воененъ Министръ, Генералъ Ернротъ, да със-

тави едно ново Министерство. Това Министерство ще има само привременен характеръ, и ще управлява догдѣто Великото Народно Събрание се произнесе.

Само ако Великото Народно Събрание узакони ония необходими за управлението на Страната условия, отсъствието на които е основната причина на днешното безпеходно положение, само тогава мож да остана на българскій престолъ и да нося тежката отговорностъ предъ Бога и предъ потомството.

Въ противенъ случай Азъ съмъ рѣшилъ да се откажа отъ Княжескій престолъ, съ съжаление, но съ дълбоко убѣждение че до край съмъ изпълнилъ длъжността Си.

Издадено въ Нашия Дворецъ въ София на двадесетъ и седмий априлий отъ хиляда и осемстотинъ и осемдесетъ и първа година.

Александръ.

12.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Сдържането прието по телеграфа на 20. Май.)

(Извлечение.)

София, 20. Май 1881.

Българскія Князь ме повика тая вѣчеръ, и ми каза, че той желае да ми говори относительно извѣстието за това, което се случило въ Камарата на Общинитѣ на 12 того. Негово Височество ме помоли да увѣрж Вапа Милость, че въ стжиката, която той недавно направи, той се е държалъ строго въ границитѣ на законността, и че въпроса който той ще прѣдложи на страната е тоя за неговото отказване отъ Прѣстола. За да се избѣгне обаче безпорѣдка, който вѣроятно би произлѣзалъ отъ неговото заминаване, Негово Височество ще означи въ сжщото време и условията по които той ще се съгласи да остане като Князь на България.

Съръ Х. Еллиотъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 21. Май.)

Виенна, 17. Май 1881.

Милорде,

Като ми говоряше днесъ за Прокламацията на Българския Князь, Баронъ Хаймерле ме помоли да изразя повѣрително на Ваша Милость неговата твърдѣ рѣвностна надѣжда, че правственната поддръжка на Правителството на Нейно Величество, нѣма да бѣде оттеглена отъ Негово Височество.

Той не вѣрва, че Княза е дѣйствувалъ благоразумно или обмислено въ стѣпката, която той е направилъ; но ако той сега не сполучи да постигне цѣльта си, Княжеството ще бѣде хвърлено въ рѣцѣтъ на Нихилиститѣ, Панславиститѣ и Революциониститѣ.

Миѣннето на Правителството на Нейно Величество върху настоящата криза, ще има голѣмо влияние върху хода на събитията, и ако то бѣде произнесено въ смисълъ противна на Княза, то ще бѣде едно опасно поощрѣние на партиятъ които той помена, цѣльта на които безъ съмнѣние не е утвърдението на една добра Администрация, нито поддръжката на установения рѣдъ на работитѣ.

Той не мисли че Правителството на Нейно Величество е по-малко убѣдено отъ всички ония, които познаватъ начина по който се водѣха Правителственнитѣ работи въ България, за нуждата на нѣкои вещественни измѣненія въ Конституцията, и тъй като Княза е предложилъ да ги постигне чрезъ строго законни и Конституционални сръдства, той не вижда защо нѣкое Правителство би се двоумило да го поддръжи.

Азъ казахъ, че ще рапортирамъ на Ваша Милость каквото той говори, но отъ когато азъ напослѣдне му говорихъ върху тоя предмѣтъ, депешитѣ отъ Г. Ласселса които сж минѣли прѣзъ моитѣ ръце ме правятъ да глѣдамъ на напра-

вената отъ Княза стъпка, като още по сериозна, отъ колкото тя се виждаше да бжде отъ начало.

Сега излиза, че това което Княза щѣше да нека не е едно измѣнение (modification) на Конституцията, но нейното испѣло спиране за нѣколко години, презъ което време, той да бжде упълномощенъ, съ съвѣта на единъ Държавенъ Съвѣтъ, съставенъ отъ чужденци, да издава укази, които да иматъ сила на законъ; и азъ не можихъ да скрия отъ Негово Прѣвосходителство, какво азъ мисляхъ, че ще бжде крайно мжчно за Правителството на Нейно Величество да изрази симпатии за една мѣрка толкова крайна която да туря Българитѣ подъ едно практическо произволно (arbitrary) Правителство.

Баронъ Хаймерле отговори, че той би могълъ да разбѣре този доводъ, ако Княза се опиташе съ сила или съ единъ *coup d'état* да спрѣ Конституцията, но нѣ когато той прѣдлага да поиска отъ своя си народъ законно да му даде извънрѣдна власть, която той вѣрва народа на драго сърдце ще му даде, като една защита противъ злоупотрѣбенията, които той търпѣше.

Негово Прѣвосходителство се обидилъ отъ това дѣто му казахъ че цѣлата Конституция щѣла да се спрѣ, защото Княза щѣлъ билъ да остави контроля на финанцитѣ въ ржцѣтъ на Камарата; и той каза още, че Управляющия Австро-Унгарското Агентство не е писалъ за Държавния Съвѣтъ че ще бжде съставенъ отъ чужденци; но азъ го увѣрихъ, че това бѣше много ясно писано отъ Г. Ласселся.

Той каза, че може би да има части отъ Княжескитѣ Прѣдложения, които може би да бжде право да се съвѣтува да ги промѣни, но главното е да му се даде поддржката нужна за да бжде въ състояние да продължава да кара Администрацията на Княжеството, и да не го остави въ анархия.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллиотъ.

14.

Лордъ Гранвиллъ на Г. Ласселсъ.*)

(Извлѣчение.)

Форинъ офисъ, 23. Май 1881.

Разбирамъ отъ Вашата телеграмма отъ 20 того, какво Княза се страхува, че някъ който той е уловилъ може да се разбере злѣ въ тая страна.

Азъ Ви извѣстихъ по телеграфа, че ще съмъ щастливъ да прѣдставя на Парламента, всички книжки които покажете, които да обеснятъ настоящето положение на Княжеството.

15.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Приета на 25. Май.)

(Телеграфически.)

София, 12. Май 1881.

Княза отправи едно писмо до Прѣдсѣдателя на Съвѣта, въ което приключва условията, които Негово Височество счита за необходими за да може да продължава да управлява, именно: 1. Извънрѣдни пълномощия за седемъ години, прѣзъ което време той да може да издава укази за създаване на нови учреждения, единъ Държавенъ Съвѣтъ, да въведе нова военна реформа въ всичкитѣ клонове на администрацията на вътрѣшнитѣ работи, и да осигури правилния ходъ на Управлението; 2. Обикновенната сесия на Народното Събрание се отлага, Бюджета гласуванъ за настоящата година се продължава за идущата година; 3. Правото да свика Великото Народно Събрание прѣди истичаньето на седемъ години, за да се приглѣда Конститу-

*) Съдържанието телеграфирано.

цията връзъ основание на учрѣжденията, които бихъ се учрѣдили и върху спечеления опитъ.

Въ писмото си Негово Височество казва, че Държавния Съвѣтъ ще се състави отъ лица взети отъ народа, и тъй като страната ще има довольно време да си състави едно мнѣние върху условията, той само ще помоли Събранието или да утвърдитъ тритѣ членове съвокупно или да приеме отказването му отъ прѣстола.

16.

Лордъ Гранвиллъ до Съръ Дж. Уалшамъ.

(Извлѣчение.)

Форинъ офисъ, 26. Май 1881.

Когато ме посѣти тая сутрина, Германския Посланикъ ми говори за мѣрkitѣ взети напоследне отъ Българския Князь съ цѣлъ за да сполучи едно измѣнение въ Конституцията на Княжеството. Негово Прѣвосходителство каза, какво Князь Бисмаркъ мисли, че Княза е сторилъ добръ, тъй като съ конституцията въ настоящата ѣ форма не може да се работи, и се надява че Правителството на Нейно Величество ще даде на Княза своето удобрѣние и поддрѣжка.

Казахъ, че ний желяемъ да избѣгнемъ да изразимъ каквото и да е посѣбно мнѣние върху въпроса, че прѣди да можъ да си съставя едно мнѣние върху предмѣта, азъ бихъ искалъ да зная по-точно подробноститѣ за стѣпката, която Княза е направилъ и сжщността и цѣльта на неговитѣ намѣренія за въ бѣдѣще. Ний винаги сме били наклонни въ Англия да глѣдаме съ съжаление и недовѣрие върху едно отстранение отъ Конституционалния рѣдъ, когато таквъ рѣдъ е билъ установенъ.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 28. Май.)

София, 17. Май 1881.

Милорде,

Относително денешната отъ 7-й того, имамъ честь да извѣстѣя, че Г. Цанковъ вторично ме посѣти, и ми каза, че той много се безпокоп да не би Княза да изпълни намѣрѣнията си, които Негово Височество е изразилъ въ своята Прокламация, да свика Великото Народно Събрание. Демонстрациитѣ които се направиха въ София въ полза на Княза били явно приготвени съ съгласието на властитѣ, и сж били нарѣдени съ цѣль да произведжтъ смущения които да даджтъ на Княза претекстъ за да обяви военно положение и да управлява по деспотически начинъ. Вижда се, тоже, че намѣряватъ да назначатъ военни управители въ България, и че Г. Грековъ и Г. Начовичъ, водителитѣ на консервативната партия сж излѣзли отъ София съ цѣль да възбуждаджтъ умоветѣ на хората противъ бившитѣ Министри.

Г. Цанковъ продължи да каже че ако страната се оставеше свободна, той ще бжде първия да приеме всѣко рѣшение на Великото Народно Събрание. Той може да ме увѣри че Либералната Партия навѣрно нѣма да произведе смущения. Народа по настоящемъ е свършено миренъ, и ще остане такъвъ до като не станжтъ опитвания, както той се страхува да бжде случая, да му укастрятъ свободата, и тогава страната „*sortiraît de son calme*“ (ще излѣзе отъ мирното си настроение).

Казахъ Г. Цанкову какво азъ мисля, че нѣма ни най-малкото основание за неговитѣ страхувания. Ако Негово Височество е намѣрявалъ да произведе смущения и да провъзгласи военно положение, той би могаль да направи това безъ да издава Прокламацията си; и азъ съмъ убѣденъ за искренностиа на намѣрението на Негово Височество да свика Великото На-

родно Събрание, и да му подложи условията по които той би се съгласил да остане въ страната. Не бѣхъ извѣстенъ какви ще бѣждѣ тия условия, и се научавамъ, че тѣ не сѣ били окончателно рѣшени; но азъ съмъ напълно убѣденъ че приемането имъ или отхвърлянето имъ ще бѣде оставено на свободното рѣшение на Великото Народно Събрание, и ако тѣ бѣждѣ отхвърлени Негово Височество изведижжъ ще напусне страната. Колкото се отнася до постижикитѣ на водителитѣ на Консервативната Партия, казахъ че то е твърдѣ естествено дѣто всѣка партия да направи всички усилия да убѣди страната.

Г. Цанковъ забѣлѣжи, че ако Княза си отиде, той прѣдполага че Великото Народно Събрание изведижжъ ще назначи единъ Регентъ да управлява страната до като се избере единъ новъ Князь, на което азъ отговорихъ като му припоминхъ че избора на Негово Височество стана прѣзъ времето на Русската окупация, и че не бѣше невъзможно щото смущението което вѣроятно би се появило въ слѣдствие заминаването на Негово Височество може да поведе друга окупация. Прѣзъ този разговоръ Г. Цанковъ ми показа че Француския прѣводъ на Княжеската Прокламация (копие отъ която е приключено въ депешата ми отъ 10-й того) не отговаря точно на Българския текстъ:

1. Въ параграфъ 2 думитѣ „à guider la Bulgarie dans la voie de la civilisation et du progrès“ (да води България въ пътя на образованието и прогресса) трѣбва да бѣждѣ „à amener la Bulgarie à l'accomplissement du problème qui lui est destiné par l'histoire“ (да доведе България до изпълнението на историческата ѣ задача).

2. Въ параграфъ 9 думитѣ „conditions qui seront indiquées par moi“ (условия които ще бѣждѣ показани отъ менѣ) сѣ изоставени въ Българската Прокламация.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

18.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 16. Май.)

София, 7, Май 1881.

Милорде

Надѣвахъ се прѣди заминаването на настоящия куриеръ да мож да Ви извѣстѣ, условията, които Българския Князь мисли да подложи на Великото Народно Събрание. Нищо, обаче, не се е окончателно рѣшило, но вижда се за достовѣрно, че плана описанъ отъ Генералъ Ернота, въ разясненията които даде на чуждитѣ Агенти на 9-й того, значително ще се измѣни. Г. Стоиловъ, Княжеския Секретаръ, е начерталъ единъ планъ главнитѣ точки на който сж:

Да се назначи единъ Сенатъ или Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ Българи, които да уравнива Народно Събрание. Да се даде властъ на Княза да издава укази въ разстояние на три, петъ, или седемъ години, които да иматъ сила на закони безъ да прѣминаватъ прѣзъ Камарата. Такива укази, обаче, трѣбува въ всѣкой случай да се подлагатъ на Държавния Съвѣтъ, прѣди да се издаждтъ. Въ края на тоя периодъ Великото Народно Събрание ще се събере, на което измѣненіята на Конституцията, които опита докаже за нужни, ще се подложатъ. Обикновенното Народно Събрание рѣдочно ще бжде свиквано, и неговото съгласие ще бжде нужно за всички мѣрки, които се отнасятъ до налагането на данъци.

Г. Стоиловъ ме извѣсти, че Княза е въ полза на тоя планъ, но че Генералъ Ернотъ е противенъ, и настоявалъ да се приеме плана на който главнитѣ точки имахъ честта да Ви извѣстѣ въ депешата си отъ 10. того.

Г. Стоиловъ тоже ме извѣсти, че идеята за единъ Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ чужденци навѣрно нѣма да се приеме. Той напълно, съзнава нуждата отъ чужда помощъ, но

той е силно убѣденъ щото чужденци да не съставятъ часть отъ Управляющето тѣло, но да се употрѣбятъ като съвѣтници при разнитѣ Министерства; и той се надява, че Негово Височество ще се обърни къмъ разнитѣ Правителства за да назначи опитни лица при разнитѣ клонове на Администрацията.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

19.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прпето на 28. Май.)

София, 19. Май 1881.

Милорде,

Относително моята депеша отъ 10 того, имамъ честь да Ви извѣстѣ, че Г. Сарафовъ, бившия Министръ на Народното Просвѣщение, е отказалъ да си задържи поста въ настоящето Министерство, и е замѣстенъ отъ Г. Иречекъ като Управляющий Министерството. Г. Иречекъ е Австрийски подданикъ, и е добръ извѣстенъ, понеже е написалъ една история на България. До сега той е билъ Главенъ Секретаръ при Министерството на Народното Просвѣщение.

Г. Стойчовъ, който е още въ Виенна, като Български Делегатъ за Желѣзничката Конференция, се е съгласилъ да си задържи поста Министръ на Външнитѣ Работи.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

20.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 28. Май.)

(Извѣщение.)

София, 19. Май 1881.

Имамъ честь да Ви извѣстѣ, че се е издалъ единъ Указъ съ който Княза назначава петъ военни Коммисари, за разнитѣ

окръзи на Княжеството. Цѣльта на тия назначения е да се разясни на народа истинскитѣ намѣренія на Кнѣза въ дѣлото, което той напоследѣние е направилъ, и да се прѣдупрѣди всѣка произволна или незаконна мѣрка отъ страна на окръжнитѣ Управители, които, като сж били назначени отъ бившия Министръ, може да се прѣдположи, че ще употребѣжтъ тѣхното официално влияние въ изборитѣ противъ Негово Височество.

Е сега се научихъ, че Г. Грековъ, Министра на Правосъдѣето въ Консервативното Правителство е назначенъ „Съвѣтникъ“ на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, и азъ се страхувамъ, че по причина на голѣмата вражда, която Либералната Партия му показва, неговото назначение ще произведе лошо впечатление.

21.

Лордъ Гранвилль до Г. Ласселся.

Форинъ Офисъ, 31. Май 1881.

Господине,

Приехъ Вашата депеша отъ 7-й того въ която извѣствахте единъ разговоръ, който сте имали съ Г. Цанкова, относительно настоящето положение на работитѣ въ Княжеството и азъ имамъ да Ви извѣстѣжъ, че Правителството на Нейно Величество одобрява язика, който Вий сте държали на негова милость.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

22.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 3. Юни.)

София, 20. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приложжъ при настоящето копие отъ една депеша, която приехъ отъ Управляющия Британското Вице-

Консулство въ Варна, въ която се описва ефекта произведени отъ публикуванъето на Прокламацията издадена отъ Българския Князь на 9-й того.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 22.

Управляющий Вице-Консулството Брофи до Г. Ласселся.

Варна, 16. Май 1881.

Господине,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че недавнишната Прокламация на Българския Князь естествено произведе едно силно впечатление тука, но до сега никакво смущение или безпокойство не е станало въ слѣдствие отъ нея.

Умоветъ на хората не бѣхъ съвсѣмъ непригтовени за подобенъ родъ стѣпка, защото имаше едно потаено незадоволство, едно чувство, че всичко не отива тъй добръ както би трѣбувало, едно страхуване което сподѣляха по интелегентнитѣ приятели на бивното Министерство, когато тѣ видѣха строгитѣ (high-handed) мѣрки, да не кажи повече къмъ които прибѣгваше властѣта противъ своитѣ политически противници.

Публикуванъето на Княжеския Адресъ произведе, азъ бихъ казалъ, едно положително благоприятно впечатление, и отъ тия страни азъ мисля че двѣ трети отъ бѣдъщитѣ депутати за Великото Народно Събрание ще гласоподаватъ за измѣнението на настоящата Конституция, понеже такова е изискуемото се болшинство, защото отъ нѣколко време насамъ често сѣмъ чувалъ отъ устата на всичкитѣ классове Българи, а особено отъ селенитѣ, да казватъ „защо не направи нѣщо Княза?“ и защото ония, които кѣсото, и нѣкакси водяще въ заблуж-

дение първо телеграфическо съкращение на случившето се, имъ даваше да подозряватъ единъ видъ *coup d'état* се увѣриха когато прочетохъ цѣлия текстъ и видѣхъ, че Княза дѣйстви-ваше спорѣдъ начертанията на Конституцията.

Тадѣва Мусулманския елементъ е единъ важенъ факторъ въ въпроса за гласоподаванъето; тѣ естествено нѣматъ защо да клонятъ къмъ едната или другата партия, но тѣ горко помнятъ насилията и преслѣдуванията, които тѣ търпяхъ съ съгласието а по нѣкой пътъ и прѣмо даже отъ самото тѣй наричаемо Консервативно Правителство, когато то бѣше на властѣта които преслѣдувания скоро се прѣкратихъ слѣдъ стѣпванъето на властъ на Либералното Министерство и слѣдъ умиротворителнитѣ мѣрки на Генералъ Ерирота, и отъ тогава не сж били подновени въ такава остра форма, и слѣдователно Турцитѣ напоследне гласоподавахъ за въ полза на Либералитѣ.

Мусулманитѣ иматъ едно благоприятно впечатление за честността на намѣрението и чувството на правда на Князь Александра, но тѣ едвали ще вотиратъ за да се намѣстятъ пакъ за управители тѣхнитѣ прѣдишни гонители, слѣдователно Княза добръ щѣше да бжде съвѣтуванъ ако увѣреше своитѣ турски подданици въобще, че тѣхния животъ и имотъ ще бждатъ осигорени и че ще се удовлетвори по виднитѣ случаи на неправда сторена тѣмъ и особено защото тѣ въ повечето случаи, въ полза на която страна и да гласоподаватъ тѣ правятъ това *en bloc* (искупомъ).

Българския селенинъ, тоже, се е разочаровалъ, понеже той отъ части е билъ поведенъ да мисли отъ избирателнитѣ слова на нѣкои отъ главатаритѣ на Каравеловата партия че „Конституция“ и „Либерализмъ“ значатъ „нѣма данѣци“ и да се остави да прави каквото желае безъ органичение, и така слѣдъ ентузиазма за либералитѣ послѣдува единъ видъ скептицизмъ и прѣзрение за двѣтѣ партии, и едно впечатление, че

каквато и да е партия на власт, работитѣ нѣма да отидатъ по добръ, тъй като тѣхния постояненъ единственъ водимъ мотивъ ще бѣде да си осигурятъ Правителствени постове и да си пълнятъ джобовѣтѣ.

Като примѣръ за положението на публичното мнѣние можж да прибавж, че на слѣдующия 'день, слѣдъ като дойде извѣстие за станалото, единъ телеграфически адресъ на признателност и увѣрение на прѣданностъ къмъ Негово Височество се испрати, подписанъ отъ около 400 лица, Българи, Турци, Евреи и Ерменци. Разумѣва се, че подобенъ адресъ лесно се стъкнува за партизанска цѣль, но въ тоя случай азъ мисля, че изказанитѣ чувства истински прѣдставляватъ чувствата на населението.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) А. Г. Брѣфи.

23.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 3. Юний.)

София, 21. Май 1881.

Милорде,

Относително попрѣдлинната ми депеша, имамъ честь да извѣстж, че въ разговора, който имахъ съ Българския Князь снощи, Негово Височество ме извѣсти, че твърдѣ скоро той ще бѣде въ състояние да публикува условията по които той ще се съгласи да остане въ страната. Твърдѣ нуждно е станало това публикуванѣ безъ забава, понеже е рѣшено да се свика Великото Народно Събрание за 1/13. Юний, и Негово Височество желае щото страната да има доволно време да доде до едно рѣшение върху въпроситѣ, които ще ѝ се подложжтъ прѣди да се събере Великото Народно Събрание.

Публикуванѣто ще бѣде въ форма на едно писмо отправено отъ Негово Височество до Генерала Ерпрота, съдържа-

нието на което още окончателно не е рѣшено. Отъ една страна Негово Височество не желае да се обвърже съ нѣщо, което той не ще бѣде въ състояние да изпълни, и отъ друга, той твърдѣ много желае да избегне всѣко съмнѣние върху условията, които ще подложи на страната.

Това което Негово Височество ще поиска ще бѣде:

1. Власть да издава укази за единъ периодъ отъ седемъ години безъ съгласието на Камарата, освѣнъ за нѣща, относително публичната хазна, включително Бюджета и всичкитѣ контракти и концессии, въ които случай съгласието на Народното Събрание ще бѣде нужно.

2. Създаването на единъ Държавенъ Съвѣтъ, съставенъ отъ първитѣ лица въ България, назначени отъ Негово Височество, и на които ще бѣде подложенъ всѣкий Указъ прѣди да се издаде.

3. Свикването на Великото Народно Събрание въ края на седемъ години да рѣши измѣненіята на Конституцията, които опита ще покаже за нуждни.

Негово Височество продължи да каже, какво той се надява, че Държавния Съвѣтъ по послѣ ще стане една постоянна Втора Камара, и това, безъ съмнение, ще бѣде една отъ точкитѣ, които Великото Народно Събрание ще има да рѣшава слѣдъ истичанъето на седмогодишния тоя периодъ.

Относително употреблението на чужденци, Негово Височество каза, че той е строго противенъ на идеята на единъ Държавенъ Съвѣтъ съставенъ отъ чужденци. Като Князь на България, той е противенъ на управляющето тѣло да бѣде съставено отъ чужденци, и той е рѣшенъ да управлява съ помощта на Българи. Той разчитва, обаче, върху помощта на чужденцитѣ като „Съвѣтници“ при разнитѣ Министри и Сждилища.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

24.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 3. Юний.)

(Извлечение.)

София, 24. Май 1881.

Въ разговора, който имахъ съ Българския Князь на 8 того, спорѣдъ както Ви извѣстихъ съ телеграммата си отъ 20 п депешата ми отъ 21-й того, Негово Височество ми каза, че той напълно съзнава мъжнотитѣ, които ще има да посрѣщне даже ако условията, които той ще подложи на Великото Народно Събрание, се приемжтъ. Цѣлата Администрация на страната изисква реорганизация, и Негово Височество знае че при новото положение на работитѣ, всичката отговорностъ ще падне върху неговитѣ рамена, и той знае мъжнотията която ще срѣщне за да намѣри пужднитѣ оръдия да му помогнатъ. Неговото дѣло освѣнъ дѣто е много трудно, но ще бѣде вѣроятно и непризнателно и ако той се допитае до своитѣ лични чувства, той билъ наклоненъ изведнажъ да се откаже отъ прѣстола. Той чувствува, обаче, че такова едно повѣденне било би малодушно и че той е задълженъ да направи по нататѣшни усилия да управлява страната. Слѣдователно, слѣдъ като подложи въпроса за отказването си отъ прѣстола на Великото Народно Събрание, той ще покажи въ сѣщото време и условията по които той би се съгласилъ да остане.

Негово Височество му е много жално за заблѣжкитѣ които се съдържжтъ въ уводния членъ на „Таймсъ“ отъ 1/13 того, които той каза, обаче, сж основани на едно криво понятие за положението на работитѣ. Той е далечъ отъ да желае да направи единъ *coup d'Etat*; той е работилъ въ всичко по единъ законенъ начинъ, и ще продължава да прави така, и страната ще бѣде свободна да избере измѣжду приемањето

на условията, които той ще подложи прѣдъ нея и неговото отказване отъ прѣстола.

Днесъ имахъ и друго свижданье съ Негово Височество за да му съобщя съдържанието на Вашата телеграмма отъ вчера. Негово Височество ми поблагодари за това съобщение.

Негово Височество тогава ми каза, че той е подписалъ писмото до Генерала Ерирота въ което сж означени условията, които той ще подложи на страната, и че то ще се публикува въ „Държавния вѣстникъ“ сутря.

Нѣма да пропусна да съобщя на Ваша Милость по телеграфа съдържанието на това писмо и се надѣвамъ да получя едно копие отъ него на време за да могя да Ви го испратя още съ днешната поща.

Негово Височество каза, че макаръ той да иска извънрѣдни пълномощия за седемъ години, той се надява да бѣде въ състояние да подложи измѣненіята на Конституцията прѣдъ Великото Народно Събрание въ едно по кратко време. Той твърдѣ много желае щото тоя периодъ да бѣде до колкото е възможно краткъ, и искренно ще се радва ако се види въ състояние да може да свика Великото Народно Събрание пдущата година да му възвърне извънрѣднитѣ пълномощия, които то би му дало.

25.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прнето на 3. Юний.)

София, 25. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приключя копие на една нота, която приехъ отъ Генерала Ерирота, въ която ми приключва копие отъ едно саморжчно писмо отправено до негово Прѣвосходителство отъ Българския Князь, въ което Негово Височество излага условията, които той смѣта необходимими за доброто управление на страната.

Имамъ честта да Ви съобща съдържанието на това писмо чрезъ моята телеграма отъ снощи.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение 1 къмъ 25.

Генералъ Ернротъ до Г. Ласселся.

София, 24. Май 1881.

Г. Агенте,

Имамъ честь да Ви испратя, тукъ приложено; копие отъ едно саморъчно писмо, което Негово Височество Князь Александъръ на България, моя Августѣйшии Господаръ, благоволи да ми отпрати.

Това писмо е въ продължение на Княжеската Прокламация отъ 27. Априлий, и съдържа условията, които Негово Височество счита за необходими за да се продължава Правителството подъ неговитѣ грижи.

Прибавка 2 къмъ 25.

До Г. Министра Предсѣдателя на Министерскій Сѣвътъ.

София, 11. Май 1881.

Драгий ми Министре,

Съгласно съ прокламацията отъ 27. Априлий проваждамъ ви тука приключени членовѣтъ, които опредѣлятъ пространството на извънреднитѣ пълномощия, които смяtramъ като необходими условия за дѣйствованъето на едно правителство подъ мое то водителство и за туренъето на по-добъръ редъ въ обществениитѣ (публичнитѣ) дѣла на страната.

Отъ само себе си ся разумѣва, че Държавний Съвѣтъ ще
бѣде взетъ изъ средата на Българскій народъ.

Понеже мнѣнието на страната има всичкото потребно време
да ся освѣтли върху значението на притвореннитѣ при това
членове, за което нѣщо азъ разумѣвамъ да ся не прави никаква
спѣнка отъ страна на правителството, азъ съмъ рѣшенъ, да
поискамъ отъ събранието чисто и просто едно вотиране, че
то или утвърждава третѣ члена, каквото ся исцѣло и наедно,
или предпочита отричанието ми отъ престолътъ.

Моля ви, мой драгий Министре, да дадете най-голѣмата
гласность на настоящето ми писмо и на приложеннитѣ въ него
предложения.

Улавямъ този злучай, драгий ми Министре, за да ви увѣрил
за особенната благосклонность на вашътъ

Александръ.

I.

На Българскій Князь Александра I. ся дава извънредно
пълномощие за седемъ години.

Негово Височество ще може, вслѣдствие на това, да из-
дава укази, съ които да ся създаватъ нови учреждения (Дър-
жавенъ Съвѣтъ), да ся ввождатъ подобрения въ всичкитѣ кло-
пове на вътрѣшното управление и да ся обезпечава на прави-
телството редовното извършване на неговата служба.

II.

Тая годишната обикновена сессия на народното събрание
сѣ отлага. Бюджетътъ, който е вотиранъ за текущата година,
ще има сила и за слѣдующата.

III.

Негово Височество Князь Александръ има право предъ изтичанъето на седемътъ годинъ, да свика великото Народно Събрание съ единствена и нарочна цѣль, да се прегледа конституцията възъ основание отъ създаденитѣ учреждения и отъ придобитий опитъ.

26.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 3. Юлий.)

София, 25. Май 1881.

Милорде,

Българския Князь тръгна отъ София тая сутрина съ цѣль да направи една заобиколка въ южната частъ на Княжеството. Научавамъ се, че Негово Височество намѣрява да преглѣда войскитѣ въ Радомиръ, Дубница, Кюстендилъ и Самаковъ. Пжтешествието на Негово Височество ще трае кратко време, и той вѣроятно ще се завърни въ София идущата Сжбота или Неделя. Въ своето си пжтешествие, Негово Височество е придруженъ отъ Г. Хитрово, Руския Агентъ и Генераленъ Консулъ.

Научавамъ се, че Негово Височество намѣрява да направи едно по дълго заобикаляне изъ Княжеството прѣди да се събере Великото Народно Събрание. Негово Височество вѣроятно ще тръгне отъ София на 9. Юний и ще посѣти главнитѣ градове въ страната. Негово Височество ще разпрѣдѣли времето на своето пжтувание тъй щото да бжде въ Свищовъ при отваряньето на Събранието на 1. Юлий. Г. Хитрово ще придружава Княза и въ това му пжтешествие.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

27.

Г. Уиндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Приенъ на 6. Юний.)

(Извлечение.)

С. Петербургъ, 1. Юний 1881.

Попитахъ Г. Гирса днесъ какъ той мисли да отиватъ работитѣ въ България. Негово Прѣвосходительство каза, какво той се надява, че ще се свършатъ добръ, че бѣше невъзможно да се управлява съ Конституцията, но че той мисли какво Княза е дѣйствувалъ довольно прѣбързано („c'était un peu trop pressé“).

28.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 7. Май, 11.15 послѣ пладня.)

(Телеграфически.)

София, 7. Май 1881, 7.6 послѣ пладня.

Два Указа се издадохъ днесъ отъ Княза. Тѣ сж относително слѣдующето:

Първия назначава особенни Военни Сѣдилища съ власть да издаватъ рѣшения за смъртъ, да разглѣждатъ прѣстѣпления извършени отъ органитѣ на Исполнителната Власть съ цѣль да подклаждатъ смущения.

Втория дава извънрѣдни пълномощия на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да се расправа съ прѣстѣпленията направени чрезъ печата до като Кассацията се произнесе, дали, въ отсъствие на единъ Законъ за Печата, Турския Законъ е още въ сила.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 8. Юний.)

София, 30. Май 1881.

Милорде,

Въ единъ разговоръ, който имахъ съ Генерала Ерирота, казахъ на Негово Прѣвосходителство, какво азъ мисля, че назначението на Руски офицери като Военни Коммисарии за разнитѣ части на България ще произведе едно неблагоприятно впечатление върху публичното мнѣние въ Англия. Негово Прѣвосходителство отговори, че тъй като всичкитѣ граждански власти сж били назначени отъ бившитѣ Министри, нужно бѣше да се назначи нѣкоя безпристрастна власт, на която народа да може да подложи своитѣ жалби, и която да прѣдупрѣди употребението на незаконни срѣдства за да се повлияе върху изборитѣ. Той не вижда какво друго Княза би могълъ да направи освѣтъ ако не промѣнеше цѣлата гражданска Администрация, което е стѣпка, която Княза не пожела да вземе. Несъмнено нѣкои окръжни Управители сж суспандирани, но промѣненіята ще бѣдѣтъ колкото е възможно малко.

Негово Прѣвосходителство продължи, че се е писало въ чуждитѣ вѣстници относително задържанъето на телеграмитѣ. Самото разяснение, което той може да даде е, какво бившитѣ Министри били дали наставления на телеграфическата станция, щото всичкитѣ телеграмми сж политически характеръ да имъ се съобщаватъ тѣмъ прѣди да се испрацатъ. На 9-й того единъ чиновникъ отъ телеграфа като се е водилъ отъ тии наставления му донесълъ една денеша адресувана до една чужда гавета, въ която се дава единъ неточенъ отчетъ за това, което се е случило, при публикуванъето на Княжеската Прокламация.

Негово Прѣвосходителство изведнѣжъ далъ заповѣдь да се испрати телеграммата и той предполага, че закѣсняването, което е станало вслѣдствие на това дѣто, телеграммата му е била поднесена, е била причина за слуха, за който е въпросъ. Негово Прѣвосходителство тоже каза, че никакво препятствие нѣма да се тури на публикуването на каквито и да било възвания къмъ народа, по какъвто начинъ и да сѣ написани тѣ, освѣнъ, разбира се, ако тѣ съдържатъ подстрекателства къмъ бунтъ, въ който случай негова длъжностъ ще бѣде да направи стѣпки да прѣдупрѣди да не станатъ смущения. Вънъ отъ това, обаче, водителитѣ на Либералната партия, или който и да е, ще иматъ пълна свобода да публикуватъ каквото обичатъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

30.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 8. Юний.)

София, 30. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приложѣя копие отъ едно писмо отправено отъ Г. Сукнарова, Предсѣдател на Камарата, къмъ Депутатитѣ и всичкитѣ други, които сподѣлятъ неговитѣ мнѣния, въ което показва на сериозността на положението, което е било създадено отъ Княжеската Прокламация, и особено отъ прѣдложенията, които Негово Височество подлага на Великото Народно Сѣбрание.

Г. Сукнаровъ разеснява, че въпроса, който народа ще има да рѣшава е тоя за неговото политическо съществуване, и да

ли той е достоенъ за свобода и способенъ да упражнява своята автономия, или да ли Българитѣ, спорѣдъ както увѣривать тѣхнитѣ неприятели, сж недостойни за свобода и неспособни за самоуправление. Той не мисли за нужно, да каже повече относително за тѣхната длъжностъ къмъ отечеството. Равнодушие отъ страната на всѣкой Българинъ въ тоя случай ще бжде хула. Бждщето на страната зависи отъ изборитѣ, и въпроса, който ще има да се рѣшава, не е съществуването на нѣкое особенно Министерство, но на Българската Конституция.

Кратко време слѣдъ публикуванъето на Княжеското писмо до Генерала Ерирота, копие отъ което беше приложено въ депешата ми отъ 25. того, срѣщнахъ Г. Цанкова, и много се удивихъ отъ промѣненіето, което е станало както въ това какъ той глѣда на дѣлото тѣй и въ языка му, отъ послѣдния разговоръ, който имахъ съ него, както е рапортирано въ депешата ми отъ 17-й того. Страхъ които той показа въ него случай повидимо съвършено исчезналъ, и той говори съ увѣрение за резултата на изборитѣ, който, той каза, ще бжде навѣрно неблагоприятенъ за Княза. Публикуванъето на Княжескитѣ условия е едно доказателство за истинскитѣ намѣренія на Негово Височество, и страната никога нѣма да се съгласи на една Диктатура. Демонстрациитѣ, които бидохъ направени въ полза на Княза, и прошенията, които сж били испратени до Негово Височество, сж направени отъ сжщитѣ ония лица, които отъ двѣ години насамъ сж подбуждали Негово Височество да прѣмахне Конституцията.

Г. Цанковъ продължи да каже какво ще стане слѣдъ заминаванъето на Княза, което той сжѣталъ за сигурно. Длъжностъ ще бжде на Великото Народно Събрание да назначи едно Регентство, което да управлява страната до като се избере новъ Князь. Той утвърди, че никакво безрѣдие нѣма да се случи, и че нѣма да има никакво извинение за намѣсата на чуждитѣ сили. Българитѣ иматъ право да си избератъ сво-

бодно своя Князь, и той спомена Княза Валдемара Датский, който по прѣди е билъ прѣдложенъ, за възможенъ кандидатъ на Българския Тронъ, върху когото вѣроятно ще падне народния изборъ.

Г. Цанковъ каза, че България разчитва върху подържката на Правителството на Нейно Величество и върху тая на Италия (мои Италиански другаръ присѣствуваше въ това време) да не допуснатъ никакво намисание съ свободата, която ѝ е гарантирана отъ Берлинския Трактатъ.

Азъ отговорихъ като употрѣбихъ сѣщия языкъ, който по прѣди му бѣхъ държалъ, именно, че Правителството на Нейно Величество отдава голѣма важность на спазването на Европейското съгласие, и че не го мисляхъ за вѣроятно щото то да се отдѣли отъ другитѣ Сили върху Българския въпросъ.

Въ отговоръ на единъ въпросъ, който му зададохъ, Г. Цанковъ каза, че не е истиненъ слуха, че Либералната партия имала намѣрение да се опита да осигори избора за Алеко Паша въ случай на заминаването на Княза.

Научавамъ се, че публичното мнѣние въ София, което бѣше въ полза на Княза когато се издаде прокламацията на Негово Височество на 9-й того, е станало по малко благоприятно за Княза отъ когато се публикувахъ условията по които той ще се съгласи да остане, които сѣ просто абсолютна власть за седемъ години. Либералната партия дѣйтелно убѣждава страната да се произнесе въ смисль противенъ на Княза. Партизанитѣ на Негово Височество, отъ другата страна, не сѣ лѣниви, и разчитватъ твърдѣ много върху ефекта, който ще се произведе върху народа отъ заобикалянето изъ България на Негово Височество, гдѣто той ще бѣде придруженъ отъ Русския Агентъ. И двѣтъ страни казуватъ че сѣ сигурни за побѣда.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Прибавка къмъ 30.

Отворено писмо.

Къмъ Събратията ми депутати и всички приятели по начало.

София, 14. Май 1881.

Събратия и приятели!

Положението въ което се поставихме послѣ изданието на Книжеската Прокламация отъ 27. миналий Априлий, а особено послѣ предложенията отъ 12-того, за седмогодишното суспендиране на нашата свободолюбива Конституция е едно отъ най-тъжкитѣ, което е ималъ да прекара нашиятъ народъ. Въпросътъ, който му се представлява да рѣши е единъ отъ ония, който на да ли му е представляванъ нѣкога и на да ли ще му се представи втори пѣтъ на рѣшение.

На българскаятъ народъ предлѣжи не слѣдъ много, на бѣдущето Велико Народно Събрание, което скоро ще се свика, да рѣши въпросътъ за своето политическо съществуване или нѣ; предлѣжи да докаже предъ цѣль свѣтъ за слава на своята народностъ и на славянството, че е билъ и е народъ способенъ и достоенъ за свобода и самостоятеленъ държавенъ животъ, или обратно, за общъ срамъ и позоръ, да потвърди самъ думитѣ на своитѣ върли неприятели, които постоянно проповѣдваха и които още и днесъ непреставатъ да проповѣдватъ, че българ. народъ е недостоеенъ и неспособенъ за свобода и самостоятеленъ държавенъ животъ.

Мисля, че петрѣбва да ви говоря повече за това, за да разберете каква е нашата длѣжностъ въ тоя случай спрямо народътъ и милото ни отечество. Всѣки българинъ ще понесе на гърбътъ си най-тъжкѣтъ грѣхъ, ако остане хладнокрѣвенъ въ тоя случай.

Отъ бѣдущитѣ избори ще зависи дѣлото и бѣдущето на нашето отечество.

Въпросътъ не е вече за това или онова Министерство, а за Българската Конституция.

Тоя способъ за разговоръ съ васъ избрахъ за да избѣгна сѣко претѣлкуване и подмятане.

Вашъ преданный

Н. Сукнаровъ,
Председатель на II. Обикновено
Народно Собрание.

31.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 8. Юний.)

(Извлечение.)

София, 30. Май 1881.

Въ единъ разговоръ, който имахъ вчера съ Българския Князь, Негово Височество каза, че може пакъ да ме увѣри какво той ще остави най-пълната свобода на народа до свикването на Великото Народно Собрание. Водителятъ на Либералната Партия ще бждѣ съвършено свободни да употрѣбятъ каквито доказателства обичатъ за да убѣдятъ народа, и по никой начинъ тѣ не ще бждѣ стѣснени презъ избирателния периодъ.

Въ отговоръ на една моя забѣлѣжка, че се научавамъ, какво водителятъ на Либералната партия открито обявяватъ, какво тѣ сж увѣрени, че резултата на изборитѣ ще бжде неблагоприятенъ за Негово Височество, Княза, каза, че той е готовъ да остави страната ако такъвъ бжде случай. Той твърдѣ много желае прѣди всичко да се узнае истинското мнѣние на страната. Той знай, че може да си стѣкми едно болшинство ако желае, но ако направяше така неговото положение отъ послѣ ще бжде съвсѣмъ нетърпимо, тъй като той не ще има никого въ страната, върху когото да може да расчитва.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 8. Юний.)

София. 31. Май 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че Г. Икономовъ, Шумненски Окръженъ Управителъ, си е далъ оставката, вслѣдствие, спорѣдъ както се научавамъ, назначението на Военнитѣ Коммисари, които иматъ власть да отчисляватъ гражданскитѣ чиновници.

Г. Икономовъ е единъ отъ водителитѣ на Консервативната партия, и е занимавалъ поста на Министръ на Внѣшнитѣ работи когато Консерваторитѣ бѣха на власть. Неговата оставка се смята като знакъ че той не одобрява Княжеското дѣйствиѣ, и много е увеличило надѣждитѣ на противникитѣ на Негово Височество за резултата на изборитѣ за Великото Народно Сѣбрание.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 11. Май въ 8 часа прѣди пладня.)

(Телеграфически.)

София, 11. Май 1881.

Рѣши се отъ Кассационния Сѣдъ, че Турския законъ за печата е още въ сила до толкова до колкото той не е противенъ на нѣкой отъ съществуващитѣ въ България закони, вслѣдствие на което Генералъ Ернротъ е оставилъ пълномощията, които му се дадоха съ Княжеския Указъ поменатъ въ моята телеграма отъ 7-й того.

Намѣрява се щото прѣстѣпленията на подстрѣкателство къмъ смущения отъ страна на полицията и жандармитѣ да се сждятъ отъ специални военни Сждилища.

34.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний.)

София, 30. Май 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 13 того, имамъ честь да Ви извѣстѣя, че Българския Князь се завърна въ София онзи-денъ. Негово Височество е много задоволенъ отъ посрѣщаньето, което му се е направило въ неговото пътуванье, и Г. Хитрово, Русския Агентъ, който придружава Негово Височество, ме извѣсти, че той е убѣденъ, какво окръжията които тѣ посѣтили сж рѣшително въ полза на стѣпката направена отъ Княза.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

35.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний.)

(Извлечение.)

София, 2. Юний 1881.

Относително депешата ми отъ 19 того, Генералъ Ернротъ ме извѣсти, че макаръ и да е съвършенно истина, че Г. Икономовъ си е пратилъ оставката въ слѣдствие назначението на Военнитѣ Коммиссари, той повидимому е обмислилъ по добръ своето рѣшение, тъй като той още държи поста си.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний).

(Извлечение.)

София, 2. Юний 1881.

Отъ когато писахъ депешата си отъ 30 того, имахъ и другъ разговоръ съ Г. Цанкова, който ми каза, че водителитѣ на Либералната партия намѣряватъ, щомъ като се даде извѣстие за изборитѣ за Великото Народно Събрание, да протестиратъ противъ срѣдствата употребени отъ Княза за да повлияе върху мнѣнието на страната.

Г. Цанковъ каза, че Княза е могаль да се увѣри за истинското мнѣние на страната, ако той дѣйствително желалъ да го знае, и той спомена че единъ адресъ е билъ подаденъ на Негово Височество въ Радомиръ, презъ послѣдното негово пътуванье, въ който Негово Височество настоятелно се умолява да пази Конституцията. Г. Цанковъ продължи да каже, че макаръ Либералитѣ да намѣряватъ да протестиратъ противъ назначението на Военнитѣ Коммисари, тѣ никакъ не се безпокоятъ относително за Великото Народно Събрание, което навѣрно ще бѣде противно на Княза, вопреки всичкитѣ срѣдства, които той може да употреби за да добие едно рѣшение въ своя полза.

Питахъ Генералъ Египрота до колко е вѣрно това, което ми събщи Г. Цанковъ, относително за адреса подаденъ на Княза въ Радомиръ. Негово Прѣвосходителство ми каза, че то е съвсѣмъ безосновно. Посрѣщаньето на Негово Височество въ Радомиръ било много удовлетворително, и никакъвъ адресъ не е билъ подаванъ на Княза отъ такова естество каквото е описано отъ Г. Цанкова. Въ Дубница се вижда да е имало нѣкакво колебание, и една Либерална депутация е ходила при Г. Хитрово, но е била напълно задоволена, когато той я увѣрилъ, че дѣлото

извършено отъ Княза е посрѣщнало пълното одобрене отъ страна на Руския Императоръ. Негово Прѣвосходителство продължи да ми каже, че той не разбира увѣреността на Г. Цанкова относително за резултата на изборитѣ. Свѣдѣнията, които той е получилъ го водятъ да вѣрува, че страната е почти цѣла въ полза на Княза.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

37.

Г. Уйндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний.)

С. Петербургъ, 8. Май 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 6-й того, имамъ честь да Ви испратя тукъ приключенъ единъ членъ, който се публикува въ „Правителствения Вѣстникъ“ въ който се излагатъ взглядоветѣ на Императорския Кабинетъ върху кризата, която се появи на послѣдкъ въ България.

Ще видите отъ тоя документъ, че дѣлото извършено на послѣдкъ отъ Князь Александра посрѣща пълното одобрене отъ страна на Императорския Кабинетъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хю Уйндамъ.

Приложение къмъ 37.

Извлѣчение отъ „Journal de St. Petersburg“ отъ

27. Май
8. Юний 1881.

Le „Messager Officiel,“ publie aujourd'hui la note suivante: —
„La crise qui a surgi en Bulgarie a donné lieu à des commentaires contradictoires. Le jugement qu'en porte le Cabinet Impérial a

été en particulier diversément interprété. La réserve qu'il s'est imposée dans ces circonstances ne provenait certes pas de son indifférence, mais uniquement de son respect pour l'indépendance du Prince et de la nation Bulgare.

„Toutefois, cette réserve a fourni aux agitateurs un prétexte pour affirmer que le Gouvernement Russe désapprouvait les résolutions annoncées par le Prince et cette considération est exploitée par les passions de partis pour égarer l'opinion publique sur les vues réelles du Gouvernement Impérial.

„Il est par conséquent nécessaire de constater que le Prince Alexandre est aux yeux du Gouvernement Impérial l'élu de la nation Bulgare, dont le choix, ratifié par toute l'Europe, a rencontré les sympathies de feu l'Empereur d'impérissable mémoire et celles de la Russie. Le Prince Alexandre représente le lien indissoluble qui unit la nation Russe au peuple Bulgare. Sa Majesté a la plus grande confiance dans l'élévation de ses sentiments et la loyauté de son caractère. Sa Majesté ne doute pas que Son Altesse ne se dévoue entièrement à la tâche qu'elle a solennellement acceptée, celle de guider le peuple Bulgare dans la voie du progrès, tâche qui ne peut être accomplie que par l'intime union entre le peuple Bulgare et son chef.

„Le Gouvernement Impérial est donc persuadé que si Son Altesse a cru devoir déclarer l'impossibilité de remplir cette tâche dans les conditions actuelles, elle a obéi à la conviction profonde basée sur une longue et pénible expérience qu'elle manquerait à ses devoirs en continuant à couvrir de sa responsabilité un état de choses dont le Prince a reconnu les dangers pour l'avenir de la Bulgarie. Le Gouvernement est également persuadé que si le Prince Alexandre fait appel à la nation Bulgare afin d'obtenir d'elle les pouvoirs indispensables pour le mettre en mesure de poursuivre sa mission en toute conscience, c'est avec le ferme désir de travailler avec succès à la prospérité du peuple dont les destinées lui ont été confiées.

„C'est pourquoi le Gouvernement Russe désire sincèrement que la nation Bulgare, éclairée sur ses propres intérêts, confiante dans la parole loyale de son chef élu, lui reste fidèlement et indissolublement unie, et qu'elle repousse les instigations d'ambitieux agitateurs qui travaillent à troubler cette entente au risque de jeter le pays dans l'anarchie où son avenir national risquerait de périr.

„Le peuple Bulgare ne saurait douter un seul instant de l'Empereur et de la Russie. Il peut donc être certain que ces vœux sont dictés par la plus vive sollicitude pour sa prospérité présente et à venir.“

(Прѣводъ.)

„Официалния Вѣстникъ“ публикува днесъ слѣдующата нота: —

„Кризата която се появи въ България е дала поводъ за противорѣчущи тълкования. Особенно, мнѣнието на Императорския Кабинетъ върху нея е било разнo прѣтълкувано. Неговата въздържностъ въ тия обстоятелства сигурно не произтича отъ неговото равнодушие, но единствено отъ неговото уважение къмъ независимостта на Княза и на Българския народъ

„Тъзи въздържностъ, обаче, е доставила на агитаторитѣ претекстъ да утвърждаватъ, че Руското Правителство не одобрява рѣшението обявено отъ Княза и това съображение се експлоатира отъ партизански страсти за да се заблуди публичното мнѣние относително за сѣщинскитѣ възгледи на Императорското Правителство.

„Нужно е, слѣдователно, да се покаже, че Князь Александъръ въ очитѣ на Императорското Правителство е избраника на Българския народъ чиито изборъ, утвърденъ отъ цѣла Европа, е посрѣщналъ симпатитѣ на приснопамятния покоенъ Императоръ и на Русия. Князь Александъръ прѣдставлява неразривната връзка която съединява Руския народъ съ Българския. Негово Величество има най-голѣмото довѣрие въ възвишенността на неговитѣ чувства и въ доляността на негова характеръ. Негово Величество не се съмнява че Негово Височество всецѣло ще се посвѣти на дѣлото, което той тържественно е приелъ, да води Българския народъ въ пътя на прогресса, дѣло което може да се извърши само чрезъ якото съединение мѣжду Българския народъ и неговата глава.

„Императорското Правителство е убѣдено прочее че ако Негово Височество е счелъ за своя длѣжностъ да обяви че е и невѣзможно изпълнението на тѣзи задача при настоящитѣ условия, той се е покорилъ на дълбокото убѣждение, основано върху единъ дълъгъ и горчивъ опитъ, че не ще изпълни своитѣ обязанности ако продължава да прикрива чрезъ своята отговорностъ едно положение на работитѣ опасноститѣ на което Княза е съзналъ за бъдѣщото на България. Правителството е тъй също убѣдено, че ако Князь Александръ се е обърналъ къмъ Българския народъ за да иска нуждната властъ, за да може да бѣде въ състояние да слѣдва миссията си съ чиста стѣпъсть, той е направилъ това съ твърдото желание да работи съ успѣхъ за напредъка на народа, чиито съдби му сѣ повѣрени.

„Ето защо Руското Правителство искрено желае щото Българския народъ, освѣтленъ върху собственитѣ си интереси, довърйки се въ лоялната дума на своя си избранъ началникъ, да му останѣ вѣрно и неразривно привързанъ, и да отблъсне подстрѣкателствата на амбициозни агитатори, които работятъ да смутятъ това съгласие като рискуватъ да хвърлятъ страната въ анархия, въ която народното бѣдѣще рискува да погине.

„Българския народъ не може нити една минута да се съмнява въ чувствата на Руския Императоръ и може, прочее, да бѣде увѣренъ, че неговитѣ желанія (на Руския Императоръ) сѣ диктувани отъ най-силната загриженностъ за неговото настояще и бѣдѣще прѣуспѣвание.“

38.

Съръ Х. Еллийотъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний.)

(Извлечение.)

Винна, 10. Юний 1881.

Загриженността на Австро-Унгарското Правителство относително Българскитѣ работи се увеличава като се прибли-

жава времето когато Великото Събрание ще има да се произнесе върху алтернативата положена прѣдъ него отъ Княза.

Баронъ Хаймерле пакъ ми говори много сериозно върху положението, което ще се създаде ако се откаже на Негово Височество временната властъ, която той иска, и слѣдователно ако бѣде принуденъ да напустне управлението на Княжеството.

Толкова невъзможно е, той повтори, да се прѣдвидятъ заплитанията които ще произлязатъ, щото за него е трудно да разбере, какъ може да има колебание въ това дѣто да се даде на Княза нравственната поддръжка, която не ще бѣде безъ нѣкакво влияние върху Събранието.

Относително мнѣнието на Правителството на Нейно Величество върху стѣпката направена отъ Князь Александра, за което Баронъ Хаймерле ме пита, азъ казахъ, че не можя нищо да му кажа, макаръ и да трѣбува да се предполага че замѣняването на Либералната форма на Управление съ една произволна не би могло да се погтѣдне съ задоволствие въ Англия.

Негово Прѣвосходителство отговори, че той навѣрно не е обожателъ или защитникъ на произволни Правителства, но отъ друга страна, той мисли, че едно Управление трѣбува да е до нѣидѣ спорѣдъ положението на народа на страната, и никой, който знае нѣщо за България, не би се рѣшилъ сериозно да поддържа че Дондуковъ-Корсаковата Конституция е за народонаселенията на Княжеството.

Княза желае, чрезъ законни срѣдства, да добие измѣненіята въ нея, които опита му е показалъ за нуждни, и безъ да приема всичкитѣ му прѣдложения, Баронъ Хаймерле се надѣва че Негово Височество ще сполучи до толкова щото да не се принуди да остави страната въ анархия.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллиотъ.

Сжръ Г. Уалшамъ до Лордъ Гранвилля.

(Прпето на 13. Юний.)

(Извлечение.)

Берлинъ, 11. Юний 1881.

Когато бѣхъ днесъ въ Министерството на Външнитѣ Работи, Графъ Штирумъ спомена за оплакванията на Мусулманскитѣ землепритѣжатели въ България противъ взетитѣ отъ властитѣ мѣрки спрѣмо тѣхнитѣ имущественни права.

Министра на Външнитѣ Работи каза, че не може да има никакво съмнѣние какво Князь Александръ желае да дѣйствува справедливо спрѣмо Мусулманскитѣ землепритѣжатели, но при сѣществующата Конституция, неговитѣ рѣцѣ сж тѣй вѣрзани, щото е съвсѣмъ невъзможно за Негово Височество да осжществи това което желае. Княза, прибави Негово Прѣвосходителство, се е турналъ въ трудно положение спрѣмо Министритѣ си защото се помжчили да се намѣси въ полза на сжщитѣ тия притѣжатели, и сжщия Г. Цанковъ, въ послѣдне време Прѣдсѣдатель на Комиссията, която е била назначена да испита претенцитѣ на притѣжателитѣ, и противъ която тии послѣднитѣ се оплакватъ, е оня, който сега се противи на Негово Височество за направената му стжпка съ цѣль да добие такова промѣнение на сжществующата Конституция, което да му даде възможность да се отнoся по великодушно съ Българитѣ.

Въ настоящата криза, слѣдователно, Графъ Штирумъ счита че даже ако оплакванията на Мусулманскитѣ притѣжатели се докажжтъ, че сж основни, бесполезно ще бжде за Прѣдставителитѣ на силитѣ да правятъ каквото и да е прѣдставление тѣй като единствения отговоръ, който Князь Александръ би можалъ да даде е, че той най-много желае да поправи поло-

женieto на работитѣ, което е дало причина за тия оплаквания, но че е безсиленъ да изпълни своитѣ желания въ това отношение.

Негово Прѣвѣсходителство продължи да каже, че факта дѣто Г. Цанковъ е билъ въ прѣписка съ Началника на Правителството на Нейно Величество, и дѣто линиита на повѣденіе на Княза Александра е била растѣлкувана въ Камарата на общитѣ въ смислъ нѣ напълно благоприятенъ за Негово Височество, може да се смѣта, че ще направи да вѣруватъ въ България, какво Правителството на Нейно Величество е противно на стѣпката, която Княза напослѣдне направи съ единственната цѣль да добие такова измѣненіе на Конституцията, което да му позволи да изпълни честно обѣщанията, който той е далъ когато прие прѣдлагаемия нему Български Тронъ.

Азъ казахъ на Графа Штирума, че Правителството на Нейно Величество е избѣгнало да изрази едно поспѣшно мнѣние върху това, което напослѣдне се извърши въ Княжеството, и че прѣди да си състави каквото и да е мнѣние върху прѣдмѣта, то ще изиска да знае по точно подробноститѣ на случившето се както и естеството и прѣдмѣта на Князь Александровитѣ намѣренія за въ бѣдѣще.

Въ Англия, прибавихъ азъ, винѣги е имало едно расположение да глѣдатъ съ съжаление върху най-малкото отстъпване отъ конституционалнитѣ обичаи, но азъ не съмъ забѣлѣжилъ нищо въ разискванията на Парламента, и азъ съмъ увѣренъ, че нѣма нищо въ отговора на първия Министръ до Г. Цанкова, съ който той удостоверява, че е приелъ писмото на послѣдния, което би могло да се истѣлкува въ смислъ неприятелски на самага Негово Височество, къмъ когото, азъ бѣхъ увѣденъ, Правителството на Нейно Величество храни чувства отъ съвсѣмъ други родъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Джонъ Уалшамъ.

40.

Г. Плжнкетъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 13. Юний.)

Терапия, 6. Юний 1881.

Милорде,

Имамъ честь да прѣпратя чрезъ настоящето си до Ваша Милость копие отъ една депеша адресувана отъ Г. Вице-Консула Далзиля до Г. Ласселся.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Ф. Р. Плжннетъ.

Приложение къмъ 40.

Вице-Консулъ Далзиль до Г. Ласселся.

Руссе, 30. Май 1881.

Господине,

Имамъ честь да Ви извѣсти, че вчера прѣди обѣдъ, Полковникъ Логвеновъ, Княжеския Комиссаръ, повика всичкитѣ съдебни и административни чиновници въ окръжното Управление и имъ каза, какво той билъ чулъ, че тѣ сж убѣждавали хората или по други начинъ сж се старали да повлияхтъ върхъ прѣдстоящитѣ избори, че такова повѣдение е строго запрѣтено, че той има прѣвъсходни сръдства да узнае всичко, което тѣ правятъ, и че въ бѣдѣ, който отъ тѣхъ се хване да се мѣси въ изборитѣ ще бѣде най-строго наказанъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) В. Х. Далзиль.

41.

Лордъ Гранвилъ до Г. Ласселся. *)

Форинъ Офисъ, 14. Юний 1881.

Господине,

Правителството на Нейно Величество посрѣщна съ голѣмо съжаление телеграммата Ви отъ 7-й того, съ която извѣстя-

*) Съдържанието телеграфирано.

вахте за указитѣ издадени отъ Българския Князь, съ които назначава военни Сждилища и дава неограничена власт на Министра на Вхтрѣшнитѣ Работи да се расправа съ прѣстѣпленията извършени чрезъ печата.

Публичното мнѣние въ тѣзи страна е наклонно да глѣда неблагоприятно върху всѣко опитвание да се промѣни една установена конституционална система освѣнъ по законни и конституционални срѣдства. Като има прѣдъ видъ, обаче, мжнотиитѣ които се казва, че Князь Александръ срѣщалъ, и намѣрението, което той прогласи, да се придържа у законния пътъ и да се допита до свободно израженитѣ желанія на Българското население, Правителството на Нейно Величество до сега се е възвѣздържало отъ да изрази каквото и да било мнѣние възможно да затрудни положението на Негово Височество.

Назначението по негово собствено усмотрѣние на Военни Сждилища за изслѣдованието на прѣстѣпления срѣщу публичния рѣдъ, вижда се, обаче, да е несъобразно съ увѣренията, които Вий бѣхте извѣстили, че Ви сж били дадени отъ Княза.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

42.

Лордъ Гранвилль до Г. Уиндама.

Форинъ Офисъ, 14. Юний 1881.

Господине,

Руския Посланикъ ми каза днесъ подиръ обѣдъ, че неговото Правителство твърдѣ много желае да научи нашитѣ взглядове относительно оново що се върши въ България. Той билъ упълномощенъ да ми съобщи тия на Ст. Петербургския Кабинетъ.

Мѣркитѣ, които Княза е взималъ, каза Негово Прѣвосходительство, не само сж били взѣти безъ никакво прѣдварително

допитване до Руското Правителство, но послѣдното не е било даже извѣстено за Княжеското намѣрение.

Въ отговоръ на единъ мой въпросъ, Князь Лобановъ каза, че той е билъ въ Ст. Петербургъ тогава когато и Княза е билъ тамо, и че той може да ми гарантира, че никакви съобщения не сж били станали върху прѣдмѣта, нито пакъ се е дало нѣкакво насърдчение на Княза да улови пакъ по който той днесъ върви. Увѣрили сж го въ същата смисль по телеграфа слѣдъ неговото завърщанье отъ Ст. Петербургъ. Той мисли, че Княза вѣроятно се е въздържалъ отъ каквото и да било съобщение, защото той знаеше отъ опитъ, че ще получи единъ обезкуражителенъ отговоръ.

Както и да би било това, Негово Прѣвѣсходителство продължи да прибави, дѣлото сега е извършено, и е нужно да се обмислятъ послѣдствията. Княза навѣрно нѣма да остане въ България ако не успѣе да сполучи промѣненнията, който той желае, и идеята, че други единъ Князь, Датски или отъ друга нѣкоя народностъ, който да би желалъ да заеме неговото мѣсто въ настоящитѣ обстоятелства е нецѣпа. Нищо друго освѣнъ пълна анархия трѣбува да се очаква да послѣдува.

Негово Прѣвосходителство говори за Г. Цанкова като за единъ човекъ съ най-напрѣднатитѣ политически възглѣдове, и каза, че ако Княза, който подиръ всичко прѣдставлява рѣда, би се оттеглилъ, това би значило просто отварянъето отъ ново на Вѣсточния въпросъ. Всичката Славофилска преса въ Руссия се е произнесла противъ Княза, отъ което е станало нужно за Руското Правителство да обяви своята политика по тоя въпросъ въ едно съобщение публикувано въ „*Messenger du Gouvernement*“ (Правителст. Газета), и която политика се състои въ това да се даде нравствена поддръжка на Княза.

Князь Лобановъ склучи като каза, че всѣка поддръжка дадена отъ Правителството на Нейно Величество на Българската оппозиция ще съдѣйствува за да ускори кризата.

Азъ казахъ на Негово Прѣвѣсходителство, че публичного мнѣние въ тѣзи страна е противъ всѣко нѣщо отъ естество на единъ *супр д'Etat* срѣщу съществуващитѣ Конституции, но че Правителството на Нейно Величество е взимало въ съображение възможнитѣ мжноти на Княза произходящи отъ характера на Конституцията, която бѣше съставена за Княжеството, и неопитността на Българскитѣ Министри и народъ. Ний се, съдѣдователно, въздържахме отъ да направимъ нѣкои възражения противъ пѣтя въ който е влѣзалъ Княза, и особенно, че той е увѣрилъ Прѣдставителя на Нейно Величество въ София, какво неговото дѣло ще бѣде строго законно и конституционално, че той не настоява върху друго нѣщо освѣнъ върху своето си право на отказване отъ прѣстола, и че нѣтъ да остави пѣлна свобода на страната да рѣши както тя избере.

Но прѣди два или три дена, ний приехме извѣстието, че Негово Височество, по свое лично усмотрѣние е установилъ Военни Сждилища, и е издалъ единъ Указъ съ ограничителенъ характеръ за печата. Истина е, че една по послѣднешна телеграмма казва, че нѣма да се употреби никакъ послѣдния Указъ, тъй като Кассационния Сждъ е рѣшилъ, че Турския законъ за печата има сила въ България. Но тѣзи мѣрки сж съвсѣмъ несъобразни съ заявленіята, които Княза самъ доброволно е направилъ прѣдъ Г. Ласселса, и невъзможно ни е да замълчимъ да не покажемъ това на Негово Височество.

Мѣжду тѣмъ, казахъ азъ, нашия языкъ въ Парламента е билъ прѣдпазливъ. Сжръ Чарльзъ Дилке, въ отговоръ на единъ въпросъ, който ще му бѣде отправенъ довечера, ще откаже да каже повече, а само, че прѣдмѣта не е избѣгналъ нашето внимание и че ний сме въ сношение съ Българското Правителство относително за него.

Сѣмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилъ.

43.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 16. Юний.)

(Телеграфически.)

София, 15. Юний 1881.

Съобщихъ на Генералъ Ернота съдържанието на Вашата телеграма отъ вчера, която получихъ тѣзи сутрина. Негово Прѣвѣсходителство каза, че тѣй като нѣма законъ, който да контролира дѣйствиата на Исполнителнитѣ чиновници, назначението на Военнитѣ Сѣдилища било необходимо нужно като една прѣдохранителна мѣрка за да се осигори поддържанѣто на публичния рѣдъ. Той не вѣрва, че има най-малката вѣроятностъ щото да бждатъ тѣ повикани да дѣйствуватъ. Княза тръгна вчера за да обиколи страната, но Генералъ Ернотъ се обѣща да му извѣсти съобщението, за което азъ имахъ отъ васъ инструкции да направя.

Азъ казахъ на Негово Височество прѣди неговото заминаване, че се страхувахъ какво двата указа поменхти въ моята телеграма отъ 7-й того ще произведатъ много неблагоприятно впечатление въ Англия.

44.

Лордъ Гранвилль до Г. Ласселся.

(Телеграфически.)

Форинъ Офисъ, 16. Юний 1881, 2:15 послѣ пладня.

Едно извѣстие се появи въ вѣстникитѣ, че Г. Цанковъ е билъ арестованъ. Точно ли е това извѣстие?

45.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието получено по телеграфа на 17. Юний.)

София, 17. Юний 1881

Милорде,

Въ отговоръ на Вашата телеграмма отъ вчера, имамъ честь да Ви извѣстѣя, че Г. Цанковъ не е затворенъ — Г. Хитрово, Руския Агентъ и Генераленъ-Консулъ, е отправилъ една нота до Генерала Ернота въ която иска да се вземжтъ мѣрки за наказанието на Г. Цанкова, по причина на отвореното писмо, което тоя послѣдния му билъ писалъ, прѣводъ отъ което азъ имахъ честь да ви приложя при депешата си отъ 7-й того.*) Работата е прѣдадена на Министра на Правосъдието и прѣслѣдванието противъ Г. Цанкова ще слѣдува обикновенния сждѣбенъ порядѣкъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

46.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието получено по телеграфа на 17. Юний.)

София, 17. Юний 1881.

Милорде,

Имамъ честь за Ви извѣстѣя, че Г. Цанковъ се научилъ какво Либералната партия въ Бѣлгария намѣрява да отправи единъ протестъ, чрезъ Прѣдсѣдателя на Камарата, до Подписавшиятъ Берлинския Трактатъ Сили, срѣщу незаконноститѣ, които

*) Вижъ №. 48.

се вършатъ сега въ България. Той ме попита дали този протестъ трѣбува да бѣде адресуванъ до Прѣдставителитѣ на Великитѣ Сили въ София за да го прѣпратятъ на своитѣ си Правительства. азъ казахъ на Г. Цанкова, че тъй като Агенти въ София сѫ акредитирани до особата на Княза, азъ не мисля, че тѣ биха могли въ сѣщностъ да приемжтъ единъ протестъ отправенъ противъ Негово Височество.

Научавамъ се, че Г. Сукнаровъ ще отправи днесъ една телеграмма до Г. Гладстона.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

47.

Лордъ Гранвилль до Съръ Дж. Уалшама.

Форинъ Офисъ, 18. Юний 1881.

Съръ,

Германския Посланикъ ме посѣти тѣхъ пладня и ми говори върху положението на работитѣ въ България, като употреби языкъ твърдѣ сходенъ съ оня, който държѣ Князь Лобановъ, както е изложенъ въ моята депеша до Г. Уиндама отъ 14-й того. Негово Прѣвѣсходителство каза, че Князь Бисмаркъ отдава най-голѣмата важность на това дѣто да се задържи Князь Александръ за Управителъ на България; че Княза щѣлъ да напустне страната, ако не се склонятъ на неговитѣ желаниа и че щѣла да послѣдува анархия. Князь Бисмаркъ, той прибави, изражава силно желание щото Правителството на Нейно Величество да избѣгнѣше наружността, че дава поддрѣжка на Оппозицията въ България, като вѣрува, че е въ интереса на мира и тоже на Турскитѣ подданици на Княжеството щото

Княза да би ималъ свобода да дѣйствува спорѣдъ както мисли за най-добръ.

Азъ повторихъ на Графа Мюнстера забѣлѣжкитѣ, които направихъ на Княза Лобанова, относително настроението на публичното мнѣние въ тази страна и повѣдението, което е държало Правителството на Нейно Величество. Азъ казахъ, че ний напълно съзнаваме мъчнотията, която е произлѣзла отъ постѣпката, нужна или ненужна, която Княза направи. Ний слѣдователно сме били внимателни въ разясненията си въ Парламента, и Скръ Чарльсъ Дилке, който прѣимущественно разясни възглаголетѣ на Правителството въ Камарата на Общинитѣ, се въздържѣ да каже повече, когато бѣше запитанъ, а каза само, че прѣдмѣта привлича нашето внимание и че ний сме въ сношение съ Българското Правителство относително за него.

Графъ Мюнстеръ се косна до Г. Гладстоновото писмо къмъ Г. Цанкова. Казахъ, че то е едно писмо писано отъ Г. Гладстоно до едно лице, съ което той се познава; и че то е отъ таквъ общъ характеръ, щото и двѣтъ страни въ България сж го призовавали въ своя полза; че Г. Гладстонъ е отказалъ да позволи неговото публикуванье, но че е далъ неговото съдържание въ Камарата на Общинитѣ. Едно по нататъшно съобщение е пристигнало отъ Г. Цанкова, но Г. Гладстонъ се е изразилъ, че желае да спрѣ всѣка понататъшна лична прѣписка. Забѣлѣзахъ, че ний ще се радваме ако можемъ съдѣйствува по каквѣто и да билъ начинъ за едно примирение, но ако Княза сполучи да установи единъ деспотизмъ за седемъ години, противъ волята на своитѣ си подданици, не вѣрувамъ, че той би могълъ да се удържи, или пакъ, че такова едно положение на работитѣ, ако и възможно, би било желателно. Много ще се радвамъ ако Князь Бисмаркъ би прѣдложилъ иѣкакво съглашение до което би могло да се дойде, и спорѣдъ което Княза би могълъ да усжществи своя начинъ на управле-

ние и при това би се спазила свободата на неговитѣ подданици. То се знае, че бѣше лесно за Княза да каже, че той ще напустни трона ако не се ухажестви начина по който той би могълъ полезно да упражнява властѣта си. Попитахъ Графа Мюнстера, да ли Княза е взималъ тѣзи мѣрка безъ прѣдварително да се допита до Германия. Графъ Мюнстеръ отговори положително, до колкото той има свѣдѣния. Княза, казахъ азъ, като е приелъ поста на Управитель, нѣмаше нравственното право да направи една нечаянна стѣпка отъ този родъ безъ прѣдварителното допитване до Силитѣ, които сж заинтересувани, и така да хвърли страната, чрезъ своето отказване отъ прѣстола, освѣтъ на извѣстни опрѣделени и произволни условия, въ едно положение на анархия.

Заклучихъ, като казахъ, че ще бъдемъ прѣдосторожни въ нашия изикъ по че си задържаме нашата пълна свобода върху прѣдмѣта.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

48.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 20. Юний.)

(Извлѣчение.)

София, 7. Юний 1881.

Имамъ честь да приключи тукъ прѣвода на единъ документъ, който е публикуванъ въ София по руски. Той е едно писмо отправено отъ Г. Цанкова до Г. Хитрово, въ което се излагатъ причинитѣ за незадоволствието на страната и се обръща внимание върху точкитѣ, въ които, се казва, че Княза е нарушилъ Конституцията.

Приложение къ 48.

Г. Цанковъ до Г. Хитрово.

(Отворено писмо.)

София, 25. Мая 1881.

Милостивый Государь Михаилъ Александровичъ!

Послѣ нашихъ взаимныхъ разговоровъ и разсужденій о томъ, что происходитъ теперь въ моемъ несчастномъ отечествѣ, я рѣшился высказаться предъ Вами посредствомъ печатнаго слова. Пусть судить и общественное мнѣніе, имѣемъ-ли право или нѣтъ жаловаться, что и чужіе и свои налагаютъ грѣховную руку на нашу народную свободу. Пусть общественное мнѣніе будетъ свидѣтелемъ нашего предупредительнаго протеста.

Еще въ бытность Князя въ столицѣ Австріи, въ Вѣнѣ, на возвратномъ пути изъ послѣдняго его путешествія въ Петербургъ, разнеслась въ Софіи грозная вѣсть, что Князь прибудетъ сюда съ прокламаціею въ рукахъ, которою онъ захочетъ отнять у болгарскаго народа дарованныя ему прежде Царемъ-Освободителемъ права, и подъ тѣмъ либо другимъ видомъ положить конецъ конституціи. Вѣсть эта глубоко опечалила, но нисколько не изумила Болгаръ. Каждый изъ Болгаръ знаетъ, что подобная попытка на государственный переворотъ въ смыслѣ лишенія народа его правъ имѣлась въ виду еще въ прошломъ году до поѣздки Князя въ Петербургъ по случаю 25 лѣтняго юбилея царствованія нынѣ въ Бозѣ почивающаго Царя-Освободителя. Каждый изъ Болгаръ знаетъ, что только правоучительныя и вліятельныя слова вѣнценоснаго Дяди, воеводы нашего народнаго освобожденія, и нашихъ народныхъ правъ, и, наконецъ, самой короны Князя, остановили тогда эту смѣлую попытку. Вѣнценосный Дядя сказалъ тогда Своему Племяннику, Князю: „Ты присягнулъ Конституціи и Ты дол-

женъ охранять се ненарушимо. Конституція эта есть воля народа, которую Я ему даровалъ вмѣстѣ съ свободою.“ Это благодарно-возвышенныя, правоучительныя и вмѣстѣ повелительныя слова долетѣли скорѣе молніи до слуха Болгаръ и зазвучили между ними какъ утѣшительный благовѣстный звонъ. Болгары передадутъ эти слова своему потомству. Эти слова убѣдили тогда болгарскихъ патріотовъ въ искренней, неизмѣнной заботливости Царя-Освободителя о судьбѣ освобожденныхъ Имъ Болгаръ, — убѣдили ихъ въ неизмѣнномъ желаніи Царя-Освободителя сохранить и впередъ за созданнымъ Имъ болгарскимъ княжествомъ цѣльную свободу, — извнѣ и внутри, и вызвали въ нихъ снова вѣчную благодарность.

Позвольте мнѣ, Господинъ Агентъ, быть откровеннымъ: Именно та наша благодарность къ Царю-Освободителю сдѣлала-то, что нашимъ Княземъ состоитъ теперь Александръ Батенбергъ. Но никто не можетъ требовать отъ нашего народа, чтобы онъ въслѣдствіе той своей благодарности отдалъ обратно дарованную ему внутреннюю свободу въ жертву капризамъ того либо другаго индивидуальнаго лица. Между тѣмъ именно такое убѣжденіе, т. е. убѣжденіе о потерѣ внутренней свободы, вызвала въ болгарскомъ народѣ прокламація 27. Апрѣля. Съ того несчастнаго для болгарскаго народа дня и особенно послѣ обнародванія трехъ смертоносныхъ для болгарской конституціи условій Князя — у всѣхъ болгарскихъ патріотовъ на умѣ извѣстное пророческое изреченіе „мне, мне, ткель уфарсинъ“ и они думаютъ уже не о настоящемъ, а о будущемъ. Вѣрьте этимъ моимъ словамъ. Я 35 лѣтъ слѣжу съ трепетнымъ сердцемъ за судьбою моего отечества и имѣю право полагать, что знаю нашу Болгарію; знаю нашихъ патріотовъ и могу сказать словечко отъ ихъ имени.

Говорю во все услышаніе: наша святыня оскорблена; наша конституція потоптана ногами, какъ дѣйствительный „*misérable morceau de papier!*“

Что мы видѣли въ продолженіи одного послѣдняго мѣсяца? Мы видѣли съ одной стороны:

1) Устраненіе народнаго министерства и назначеніе новаго министерства изъ иностранцевъ.

Это противъ законовъ конституціи.

2) Созваніе Великаго Народнаго Собранія безъ спроса Обыкновеннаго Народнаго Собранія.

Это противъ законовъ конституціи.

3) Назначеніе въ мирное время военныхъ княжескихъ комиссаровъ облеченныхъ чуть не въ княжескую власть, которому, скажу мимоходомъ, придаютъ цѣль, діаметрально противоположную дѣйствительной.

Это не только противъ законовъ конституціи, но и противъ законовъ морали.

4) Созваніе посредствомъ жандармовъ простодушныхъ, безсознательныхъ селянъ, для подписыванія адресовъ въ княжеской канцеляріи.

5) Отправленіе княжескихъ агентовъ въ народъ для введенія его въ заблужденіе относительно подготавливающагося посягательства противъ конституціи.

6) Отчисленіе отъ службы честныхъ, но конституціонно-вѣрныхъ чиновниковъ и замѣщеніе ихъ банкротами и людьми компрометированными, въ томъ увѣреніи, что съ такими людьми легче достигнуть незаконной цѣли.

А что видимъ съ другой стороны? Видимъ:

1) Русскіе офицеры разъѣзжаютъ по княжеству, насчетъ денегъ бѣднаго же болгарскаго народа, созываютъ посредствомъ жандармовъ этотъ же народъ въ разныхъ пунктахъ и толкуютъ ему отъ имени русскаго Царя и русскаго народа, что ему надо согласиться на всѣ требованія Князя; что, если Князь уйдетъ, Турки опять займутъ Болгарію и т. п.

2) Самъ русскій Представитель, т. е. Вы, Господинъ Агентъ, путешествуетъ вмѣстѣ съ княземъ по Княжеству, неразлучно

сопровождая Эго съ мѣста на мѣсто. Цѣль княжескаго путешествіанія намъ извѣстна. Но съ какою цѣлью сопровождаетъ его русскій Представитель? Оставляю Вамъ, Господинъ Агентъ, помышлять и рѣшить, въ какомъ смыслѣ истолкуеть народъ это сопутешествіе

Я исчислилъ здѣсь сотую часть всего того, что дѣлается для успѣшнаго уничтоженія нашей конституціи, для успѣшнаго подавленія нашей свободы, которую, какъ истинно выразился Вашъ предшественникъ, мы искупили, если не чѣмъ другимъ, то нашимъ пятиста-лѣтнимъ страданіемъ.

Я еще недокончилъ настоящее письмо, какъ мнѣ принесли какой то „Голосъ Русскаго“, явившагося для болгарскаго народа апостоломъ его спасенія. Этому „Голосу“ безименнаго отвѣтить голосъ именной. Пока скажу только то, что эти и подобные единичные Русскіе заставятъ и Болгаръ, какъ они заставили уже и Сербовъ, припомнить слова, которыми одинъ древній мудрецъ обратился къ пчелѣ: „не хочу твоего меда, не хочу твоего жала“

Если мое это письмо останется голосомъ вопіющаго въ пустынь, я утѣшусь тѣмъ, что исполнилъ свой долгъ предъ моимъ отечествомъ и предъ моею совѣстью, и высказалъ все во время. О грядущемъ грядущіе

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Д. Цанковъ.

49.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 20. Юний.)

София, 7. Юний 1881.

Имамъ честь да приложу туку прѣвода на единъ Указъ, който се издаде отъ Българския Князь, и съ който се назначаватъ

чрезвычайни Военни Сждилища изъ България съ цѣль да разгѣждатъ прѣстѣпленіята извършени отъ органитѣ на Исполнителната Власть и полицията, които би клонили да произведѣтъ смущения и сѣ противъ установенитѣ закони. Тия сждилища ще иматъ власть да издаватъ смъртни присѣди.

Този Указъ се основава върху 47 и 76 членове отъ Конституцията, които даватъ власть на Княза да издава наредби, които иматъ задължителна сила като законъ, въ случай ако би Държавата да се заплашва отъ нѣкоя външна или вътрѣшна опасность.

Схищиската причина за тѣзи мѣрка е, безъ съмнѣние, факта, дѣто гражданскитѣ чиновници, които сѣ били назначени отъ по прѣднитѣ Министри се подозриватъ за противни на Княза, да не употребятъ официалното си положение за да влияятъ върху страната противъ Негово Височество.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 49.

Указъ 404.

24. Май 1881.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I

съ Божия милость и народната воля

КНЯЗЪ НА БЪЛГАРИЯ.

Вслѣдствие на предложението на Министерский Ни Съвѣтъ, представено Намъ съ докладътъ му подъ Нр. 305 отъ 23. Май 1881 год. и на основание на 47 и 76 страна на Конституцията

ПОСТАНОВИХМИ И ПОСТАНОВЯВАМИ:

Ст. I. Да се учредятъ специални военни сждове при всѣкий отъ Нашитѣ Чръзвычайни Комисари. Тези сждове ще сѣ-

дять само онѣзи прѣстѣпленія на органиѣ на изпълнителната и полицейска власть, които иматъ характеръ на възбужданіе на мятежи и неподчинение на законно-установенитѣ власти.

Ст. II. Специалнитѣ военни сѣдове ще сѣстоятъ отъ единѣ прѣсѣдатель по звание командиръ на дружина и двама капитани или поручици, които командуватъ рота.

Ст. III. Специалнитѣ военни сѣдове ще налагатъ исключительно слѣдующитѣ два вида наказания: 1) смъртна казнь и 2) затворъ не повече отъ единъ мѣсець.

Ст. IV. Прѣсѣдитѣ за смъртна казнь ще се утвърдяватъ отъ Нашѣтъ Воененъ Министръ и 24 часа подиръ приеманьето на утвърждението ще се привождатъ въ изпълнение чрѣзъ застрѣляванье на осѣденитѣ.

Ст. V. Изпълнението на настоящий указъ възлагами на Прѣсѣдателя на Министерскій Сѣвѣтъ, Министръ на Войната.

Издаденъ въ Нашѣтъ Дворецъ въ София 24. Май 1881 г.

На първообразното съ собственната рѣка на Негово Височество написано:

Александръ.

Приподписалъ:

Прѣсѣдатель на Министерскій Сѣвѣтъ, Министръ на Войната:

Генералъ Эрнротъ.

50.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Пріето на 20. Юний.)

София, 7. Юний 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че Г. Ковачевъ, издателя на вѣстникъ „Независимость“ се арестува, по заповѣдь отъ Гене-

рала Ернрота, за единъ членъ който се появи въ поменжтия вѣстникъ, въ който се изразява надѣждата, че Великото Народно Събрание, вмѣсто да се съгласи на Княжескитѣ прѣдложения, ще послѣдува примѣра подаденъ въ случаитѣ съ Лудовика XVI и Императора Максимилиана. Научавамъ се, че Г. Ковачевъ е освободенъ подѣ гаранция отъ 2000 франка.

Тѣй като нѣма Български Законъ за Печата, въпроса дали Турския законъ е още въ сила или нѣ ще бѣде подложенъ на Кассационния Сѣдъ; и азъ имамъ честта да приключя прѣвода на единъ Указъ който се издаде отъ Княза, и съ който се дава власт на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да се расправи съ прѣстѣпленията по печата до като се рѣши въпроса; и ако би да се рѣши отрицателно, да издава присѣди „административнимъ порядкомъ“ (par voie administrative) за такива прѣстѣпления. Относително же частния случай съ „Независимостъ“, Генералъ Ернротъ е упълномощенъ да вземе административни мѣрки противъ обвиняемитѣ, и ако Кассацията рѣши, че Турския законъ е още въ сила, да ги прѣдаде на сѣдилищата.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 50.

Указъ 416.

24. Май 1881.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I

съ Божия милость и народната воля
КНЯЗЪ НА БЪЛГАРИЯ.

По предложението на Министерскаго Сѣвѣтъ представено Намъ съ докладътъ му отъ 24 текущия подѣ Нр. 306

ПОСТАНОВИХМИ И ПОСТАНОВЯВАМИ:

Въ видъ на чрезвычайна мѣра се упълномощава Нашиятъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла да взема административни

мѣрки противъ виновнитѣ въ престѣпления по печатѣтъ, до разрѣшеніе на въпросѣтъ отъ страна на Върховниятъ съдъ ако Отоманскитѣ законъ за печата има сила и приложение въ държавата.

Ако Върховниятъ съдъ рѣши въпросѣтъ въ отрицателенъ смисълъ Нашѣтъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла ще може и за напрѣдъ да прилага наказания административнимъ порядкомъ за престѣпления по печатѣтъ.

Нашѣтъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла за престѣпленіето извършено въ 69-й брой на В. „Независимость“ се опълномощава да вземе административни мѣрки противъ виновнитѣ лица, които той ще предаде на съдѣтъ ако Върховниятъ съдъ признае обязательността на Отоманскитѣ закони по печатѣтъ.

Нашѣтъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла се натоварва съ изпълнението на настоящій указъ.

Издаденъ въ Нашия Дворецъ въ София на 24. Май 1881 година.

На първообразното съ собствената рѣчка на Негово Височество написано:

Александръ.

Приподписалъ:

Предсѣдатель на Министерскій Съвѣтъ и Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Ернротъ.

51.

Съръ Х. Еллиотъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 20. Юний.)

(Извлѣчено.)

Виенна, 15. Юний 1881.

Баронъ Хаймерле продължава да наляга върху моитѣ другари, както и върху менѣ, че трѣбува да се поддържи Князь

Александръ, но нито Француския нито Италианския Посланикъ знаятъ какъвъ възгледъ иматъ тѣхнитѣ Правительства върху въпроса.

Баронъ Хаймерле ми повтори вчера доводитѣ, които азъ вече Ви радортирахъ, но азъ продължавамъ да избѣгвамъ, както и по прѣди да изразяж каквото и да е мнѣние върху въпроса, макаръ и да забѣлѣжихъ, че послѣдния Книжески Указъ съ който се назначаватъ Военни Коммиссари съ власть на животъ и смъртъ, не ще направи по лесно за Правителството на Нейно Величество да поддържа линията на повѣдение която Княза е уловилъ.

Негово Прѣвѣсходителство каза, че Силитѣ, като се стараятъ да държатъ Князь Александра на мѣстото му, могатъ твърдѣ добръ да се помъчатъ да го склонятъ „да тури вода въ виното си“, но че всѣко нѣщо би било по добро отъ колкото да се остави България безъ Правителство.

52.

Лордъ Гранвилль до Г. Ласселся.

Форинъ Офисъ, 20. Юний 1881.

Господине,

Прѣпращамъ Ви тука за Ваше свѣдѣние копие отъ една телеграмма отправена до Г. Гладстона отъ Г. Г. Каравеловъ, Цанковъ, Славейковъ и Сукмаровъ, относительно това що се върши въ България, и едно копие отъ писмото, което Г. Гладстонъ е писалъ на Г. Цанковъ въ отговоръ на телеграммата.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

Приложение 1 къмъ 52.

Телеграмма адресувана до Г. Гладстона.

Въ настоящитѣ най-трудни врѣмена за нашия народъ, ний се виждаме принудени да прибѣгнемъ къмъ великодушнето на Английския Народъ, и лично къмъ Васъ и най-покорно да Ви помолимъ да отървете рѣда и свободата (на които всѣкой англичанинъ е виняги билъ истинския пазитель) на нашето отечество отъ единъ чуждъ необузданъ и наложенъ милитаризмъ.

Вий знайте, Господине, по-добръ отъ всѣкого друго, че избори за да се изрази смѣнителната и истинска народна воля, когато ставатъ подъ натиска на камшици, байонети и пушки — както е случая съ насъ по настоящемъ — сж просто подигравка съ народната воля, и едно най-гнусно покушение на свободата.

(Подписали) **Каравеловъ,**
Бивши-Министръ.

Цанковъ, **Славейковъ,**
Бивши-Министръ. Бивши-Министръ.

Суннаровъ,
Прѣсѣдатель на Обикновенното Народно Събрание.

Приложение 2 къмъ 52.

Г. Гладстонъ до Г. Цанкова.

40 Даунингъ Стрийтъ 1881.

Драгий Господине,

Приехъ една телеграмма отъ Васъ и отъ трима други Господа съ дата 17. Юний.

Произшествията въ България привличатъ нашето постоянно внимание, както можите да видите отъ разискванията въ Парламента; но азъ не можъ съ успѣхъ да вода една лична прѣписка (особенно по телеграфа) отдѣлно отъ моя другарь Министра на Външнитѣ работи.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) W. E. Гладстонъ.

53.

Лордъ Гранвилль до Съръ Х. Еллиота.

Форинъ Офисъ, 20. Юний 1881.

Съръ.

Управляющия Австрийското Посолство ми каза днесъ, че когато ми говорилъ за България прѣди нѣколко дена, той билъ направилъ така безъ да е ималъ наставления за това, но като рапортиралъ на своето Правителство съдържанието на нашия разговоръ, получилъ наставления да ми кажи, какво Австро-Унгарското Правителство е на мнѣние, че въ полза на мира, най-желателното нѣщо е щото Князь Александръ да не напуца Княжеството и че то (австр. Правителство) трѣбува да исповѣда, какво всѣко изражение на неудобрѣние отъ страна на Правителството на Нейно Величество въ особенната тѣзи минута много ще съдѣйствува за такъвзи резултатъ.

Австрийското Правителство, той каза, желае щото това да се счита като едно приятелско и конфиденциално (тайно) съобщение.

Австрийското Правителство, прибави той, е увѣрено, че Правителството на Нейно Величество, което е направила толкова за поддържаньето на Европейския концертъ (съгласие) и за съхранението на мира, нѣма току тѣй да се отдѣли отъ дру-

гитѣ сили по този въпросъ и да помогни за въдворѣнието на една анархия, съ която ще бжде твърдѣ трудно да се бори.

Азъ отговорихъ, че напълно сподѣлимъ желанието да не насърчаваме това, което може да стане опасно за общия миръ. Но въпроса не е тъй простъ. Да допустимъ, че Българската Конституция би могла да прѣтърпи усъвършенствувание, при всичко това, азъ вѣрувамъ, че ще има голѣма опасность за мира въ Княжеството ако, противъ желанието на народа, единъ деспотизмъ се установеше за седемъ години. Навѣрно, казахъ азъ, нѣкой *mezzo termine* (срѣденъ пътъ) може да се намѣри, по който да се прѣправи Конституцията безъ да се установява авторитарическа власть за прѣзъ този периодъ.

Българския Князь претендува, което отъ първъ поглѣдъ се вижда като естествено, че той има право да се откаже отъ управлението прѣдъ видъ на положението, въ което той се чувствува безсиленъ.

Но тѣзи претенция не може се прие безъ ограничение. Слѣдъ като прие положението, което той стори прѣди двѣ години, Негово Височество би навлѣкълъ върху си голѣма правствена отговорность ако настоява върху единъ ултиматумъ, който прѣдставлява алтернативата или да вземе деспотическа власть за седемъ години или ако народа му откажи тѣзи власть, да вземе една стѣпка, която, както се вижда, всички съзнаватъ, може да доведе до анархия Княжеството и възможно е да произведе сериозни мъчнотии за другитѣ сили.

Правителството на Нейно Величество, азъ казахъ, оцѣнява дадения нему съвѣтъ, да избѣгва да държи публично неостороженъ языкъ, който би могълъ да бжде гибеленъ за едно удовлетворително изравнение на въпроса, но отъ друга страна, то (Английското Правителство) мисли, че причинитѣ които сж повлияли върху Австрийското Правителство му налагатъ длъжността, както нему тъй и на другитѣ сили, да вдѣхнатъ на

Княза благоразумие и умѣренность. Свѣдѣнието, че това е станало би много улеснило мълчанието отъ страна на Правителството на Нейно Величество.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

54.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието прието по телеграфа 22. Юний.)

София, 21. Юний 1884.

Милорде,

Имамъ честта да Ви извѣстѣя, че Г. Г. Цанковъ, Славейковъ, Каравеловъ и Сукнаровъ бидоха арестувани тѣзи сутрина, на основание на 15-й членъ отъ Турския законъ за Печата за едно нападение противъ властта на Владѣтеля, което се съдържа въ една Избирателна Прокламация издадена отъ тѣхъ. Тѣ сж арестувани въ собственитѣ имъ къщи и ще бждатъ освобождени като дадѣтъ залогъ по 150 полъ-империала всѣкой единъ отъ тѣхъ или около 124 английски лири.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

55.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието прието по телеграфа на 22. Юний.)

София, 22. Юний 1884.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣя, че ареститѣ на четирмата водители на Либералната партия, за които споменахъ въ телеграммата си отъ вчера, сж станали безъ знанието нито на Генерала Ернота нито на Министара на Правосъдието и се длѣжатъ на рѣвноста на Софийския Прокуроръ.

Генералъ Ервротъ много се съмнява да ли може се при-
способи 15-ия членъ отъ Турския Законъ за Печата въ на-
стоящия случай, но той никакъ не се съмнява, че тия арести
сж една политическа погрѣшка, за поправлението на която той
изведнѣжъ е взималъ мѣрки.

Заповѣди сж се дали рано тѣзи сутрина да се освобод-
ятъ Г. Г. Цанковъ, Каравеловъ, Славейковъ и Сукнаровъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

56.

Лордъ Гранвилль до Лордъ Лаянса.

Форинъ Офисъ, 23. Юний 1881.

Милорде,

Француския Посланникъ ми говори днесъ върху България.
Той каза, че другитѣ Сили сж сондирали Француското Прави-
телство като какво мисли то върху съвокупно едно изражение
на мнѣние въ полза на Князь Александра. Г. Бартеlemi-Сентъ-
Илеръ се безпокои за положението на Княза, и желае щото
то да се укрѣпи, но прѣди да се съгласи на такава една
декларация, както се прѣдлага, той желае да обмисли прѣд-
мѣта внимателно и да знае мнѣнието на Правителството на
Нейно Величество.

Казахъ, че Правителството на Нейно Величество желае
да дѣйствува съ другитѣ Сили, и да вземе прѣдъ видъ труд-
ното положение въ което Княза се намира; че ний сме били
осторожни въ языка, който държахме въ Парламента относително
това което се върши въ България отъ страхъ да не би нѣкое
случайно изражение да бжде прѣтълкувано като едно насърд-
чение на противникитѣ на Негово Височество. Въ сѣщото
време, като допустимъ всичкитѣ недостатѣци, които се хвър-
лятъ върху Конституцията, намъ ни се вижда, че бѣше една
твърдѣ строга мѣрка отъ страната на Княза да прѣдложи на

народа алтернативата на своето отказване от престола или установлението на единъ деспотизмъ за седемъ години, и азъ не мож да видж какъ бихме могли ний безусловно поддържа такова едно положение. Ако другитъ Сили бихъ били наклонни да упражнятъ своето влияние за да припоржчатъ умѣренность и на двѣтъ страни, това би значително улеснило нашето съдѣйствие съ тѣхъ.

Г. Шалмелъ-Лакуръ каза, какво той мисли, че Г. Сентъ-Илеръ е наклоненъ да вземе подобенъ единъ възгледъ, и че той ще рашпортира моитъ забѣлѣжки.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

57.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 11. Юний 1881.

Милорде,

Относително моята депеша отъ 7-й того, имамъ честь да Ви притворя тукъ прѣвода на френски на члена, за който Г. Ковачовъ, издателя на вѣстникъ „Независимость“ биде затворенъ.

Имамъ тѣй сжщо честь да приключж единъ прѣводъ на „Доклада“ за Указа, който дава извънрѣдна власть на Генерала Ернрота да се расправя съ прѣстѣпленията по печата, и която власть са виждала за нужна въ слѣдствие мнѣнието на Министра на Правосудието, че Турския Законъ за Печата не е приспособимъ въ България, до като той не бжде привѣденъ на Български и до като не се публикува спорѣдъ сжществующитъ нарѣдби.

Чрезъ телеграммата си отъ 10 того имахъ честта да Ви извѣстж, че Кассационния Сждъ е рѣшилъ, какво Турския Законъ е още въ сила до толкова до колкото той не е отмѣненъ отъ сжществующій нѣкой Български законъ, и че Гене-

ралъ Ернротъ е напустналъ извънрѣдната власть, която му се даваше чрезъ Княжеския Указъ.

Разясниха ми, че е неприспособима всѣка частъ отъ Турския Законъ за Печата, противна на членовѣ 79, 80 и 81 отъ Българската Конституция и че слѣдователно невъзможно е, спорѣдъ рѣшението на Кассационния Сждъ, да се установи една ценсура или да се иска залогъ отъ писателитѣ, издателитѣ или печатаритѣ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение 1 къмъ 57.

Генералъ Ернрота и пр. до Българския Князь.

Докладъ отъ 24. Май 1881.

Господарю,

Извлеченията отъ 58-й брой на Сърбската газета „Самоуправа“ които В. „Независимостъ“ обнародва въ 69-й брой, заключаватъ въ себе си всичкитѣ явни признаци на престѣпление, което не може да остане безнаказанно, но понеже Министертъ на Правосъдието заявява, че той счита невъзможно да се преслѣдватъ подобни престѣпления на основание на Отоманский законъ за печатѣтъ, преди той да бѣде преведенъ отъ Турски на Български и да бѣде обнародванъ, споредъ установениятъ редъ, безъ да иска да вземе въ внимание, че този законъ не противоречи на Конституцията и на общото основание прието въ Търновското Народно Собрание, той е въ пълната си сила, защото не е билъ отмиѣняванъ съ нѣкой послѣденъ законодателенъ актъ.

Като взехме предъ видъ, че въ случай че Върховний Сждъ, комуто принадлежи тълкуванъето на законитѣ въ подобни случаи, се съгласи съ мнѣнието на Министра на Правосъдието, престѣпленията по печатѣтъ изоставатъ съвършенно безнаказани,

Като взехме предъ видъ, че подобна необузданность на печата е съпряжена съ сериозни опасности за самата особа на Ваше Височество и на Правителството.

Министерският Съвѣтъ на основание на 47 и 76 ст. на Конституцията рѣши да представи на удобрението на Ваше Височество единъ указъ, който въ видъ на чрезвычайна мѣра да опълномощава Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла въ всѣки случай особенно и за настоящиятъ случай да тури подъ стража отговорникътъ и печатарътъ на В. „Независимость“ на основание на 79 ст. на Конституцията, тъй като авторътъ на статията е неизвѣстенъ и се намира отъ внѣ предѣлитѣ на държавата — и да ги предаде на съдебната власть, която ще постѣпи съобразно съ Отоманскитѣ закони, ако Върховний Сѣдъ препознае тѣхната обязанность.

Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла да бѣде опълномощенъ да дѣйствува по престѣпленията на печатътъ и за напредъ по иститѣ основания.

Съгласно съ горѣизложенното, честь имаме най-покорно да молимъ Ваше Височество, ако удобрявате това предложение да благоволите да подпишете приложенниятъ тукъ указъ.

София, 24. Май 1881 год.

Сми, Господарю, на Ваше Височество най-покорни и вѣрни служители:

К. Эрнротъ.

Геор. К. Желѣсновичъ.

Д-ръ Конст. Иречекъ.

Приложение 2 къмъ 57 извлѣчение отъ независимостъ гледаѣ брой 69-и.

58.

Г. Ласселсъ на Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 11. Юний 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 7-й того имамъ честь да приложѣ единъ прѣводъ на френски на Доклада за Указа съ

който се назначаватъ особенни Военни Сждилища. Той показва, че често сж бивали случаи дѣто полицейскитѣ и административни чиновници сж нарушавали своитѣ длѣжности и сж взимали участие да подстрѣкаватъ населението противъ Княза чрезъ заплашвания и лѣжи. Такова едно повѣдение отъ страната на тия, чиито длѣжностъ е да пазятъ общественния рѣдъ съставлява една опасностъ за спокойствието на страната, и води къмъ анархия и безпорѣдкъ. Оплаквания сж получени отъ различни мѣста какво чиновницитѣ отъ Исполнителната Власть сж въсприпятствували свободното изражение на желанията на народа, и обикновеннитѣ Сждилища не отговарятъ, по причина на тѣхния съставъ, на нуждитѣ на обстоятелствата. Министерския Съвѣтъ е, слѣдователно рѣшилъ, да подложи въпросния Указъ за подписване на Негово Височество.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 58.

Генералъ Ернротъ и пр. до Българския Князь.

Докладъ отъ 23. Май 1881.

Господарю!

Случаитѣ въ които нѣкои отъ служащитѣ на полицейската и административна части въ нарушение на служебнитѣ си обязанности взематъ участие въ възбуждане населението посредствомъ заплашвания и лѣжи противъ Особата на Ваше Височество и законоустановенитѣ власти, за съжаление се повтарятъ днесъ доста често.

Тѣй като подобно положение на работитѣ, ако се продължи повече ще е съпряжено съ голѣми опасности за спокойствието въ страната: като имаме предъ видъ, че подобно повѣдение отъ страна на чиновницитѣ води къмъ анархия и

безпорядък; като имаме предъ видъ, че не може да се допусне нито една минута, щото органитъ на полицейската и административната властъ, които сж предназначени да пазятъ редътъ и общата безопасностъ въ държавата, да бждатъ подстрекателитъ къмъ непочитание на правителството и неповиновение на законно-установенитъ власти; като имаме предъ видъ многократнитъ оплаквания на населението отъ разни мѣста противъ чиноветъ на полицейската и административна власти, които съ заплашвания и лъжи се стремятъ да пречатъ на населението въ свободното изказване на волята му и на желанията му; като имаме още предъ видъ, че дневнитъ редовни сждилища, както по причина на личниятъ съставъ, така и поради произволното прилагане на неотмѣненото още турско законодателство, не сж въ състояние да удовлетворятъ нуждата която се налага, виновнитъ органи на изпълнителната властъ въ подстрекателство на неповиновение и непочитание на законно-установенитъ власти да приематъ у време приличното наказание.

Министерскій Съвѣтъ като има предъ видъ горѣ изложенитъ мотиви и на основание на 47 и 76 стр. на Конституцията, въ дневното си засѣдание рѣши да поднесе на утвърждението на Ваше Височество приложенниятъ тукъ Указъ, който разрѣшава учреждението на специални военни сждове, на които чрезвычайнитъ комиссари на Ваше Височество да предаватъ ония чиновници на изпълнителната и полицейско-административна власти, които би си позволили дѣйствиия имѣющи характеръ на възбуждения на мятежъ (размърици) и неподчинение на законно-установенитъ власти.

Специалнитъ военни сждове ще произнасятъ пресждитъ си на основание на военниятъ уставъ за наказанията. Всѣкой отъ тѣзи сждове ще състои отъ единъ председателъ — по звание командиръ на дружина и двама капитани или поручици които командуватъ рота.

Военнитѣ съдове осжждатъ чиновѣтъ на изпълнителната и полицейска власть исклучително на слѣдующитѣ два вида наказания: 1-о Смъртна казнъ и 2-о на затворъ не повече отъ единъ мѣсецъ.

Подсждността на военнитѣ съдове ще се простира само върху престѣпни дѣйствия, които носятъ характеръ на подстрекателства противъ правителството и установеннитѣ отъ законѣтъ власти; въ всичкитѣ други престѣпления военнитѣ съдове ще се обявяватъ не компетентни и подобни дѣла ще се препрашатъ отъ дредсѣдателя на военния съдъ въ Министерството на Вѣтрѣшнитѣ Работи.

Рѣшенията на военнитѣ съдове които произнасятъ смъртна казнъ ще се представляватъ на утвърждение на Военниятъ Министръ; 24 часа подиръ утвърждението тѣ се привождатъ въ изпълнение чрѣзъ застрѣляване на осждениятъ.

Ако Ваше Височество одобрявате това наше предложение, то най-смирено Ви молимъ да благоволите да подпишете приложениятъ тукъ Указъ.

София, 23. Мая 1881 год.

Сми Господарю на Ваше Височество най-покорни и вѣрни служителие.

Генералъ Ернротъ.
Д-ръ Конст. Иречень.

Геор. К. Желѣсковичъ.
П. Х. Стаматовъ.

59.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.
(Прието 24. Юний.)

София, 13. Юний 1881.

Милорде,

Въ единъ разговоръ който имахъ вчера съ Българския Князь, Негово Височество ме извѣсти, че той е подписалъ единъ Указъ, съ който узаконява единъ видъ плебисцитъ (plebiscite)

по времето на изборитѣ за Великото Народно Събрание: ще се питатъ избирателитѣ да ли приематъ условията на Негово Височество, и резултата ще се заключава въ единъ протоколъ (procès-verbal). Цѣльта на тѣзи мѣрка е да се прѣдупрѣди щото Депутатитѣ за Великото Народно Събрание, избрани да поддържатъ Княза да не би да гласоподаватъ противъ Негово Височество.

Княза тоже ме извѣсти, че при всѣко отъ избирателнитѣ мѣста единъ Руски офицеринъ ще присъствува за да не допустне да стане нѣкоя измама въ изборитѣ, както тѣй често е ставало прѣди, и че избирателитѣ ще трѣбува да написватъ бюлетинитѣ си въ негово присъствие. Бюлетини написани отъ по-напрѣдъ нѣма да се приемватъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

60.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието 24. Юний.)

София, 13. Юний 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приложж едно копие отъ една телеграмма която Г. Хитрово, Руския Агентъ и Генераленъ-Консулъ, е приелъ отъ Правителството си, въ която се казва, че понеже прѣдпазливостъта, която Императорския Кабинетъ до сега е пазилъ спрѣмо Българската криза е била прѣтълкувана отъ агитаторитѣ като да значи неудобрѣние, той (Кабинета) намира за нужно да заяви, че има пълно довѣрие въ Българския Князь, и че той желае щото Българския народъ да поддържи неразривната връзка, която съществува мѣжду него и Княза му и

да отхвърли увлеченията („entraînements“) на амбициозни агитатори, които търсят да нарушат този съюзъ.

Тъзи телеграма се прѣведи на Български и се публикува въ „Български Гласъ.“ Безъ съмнѣние, тя ще произведе голѣмъ ефектъ върху Българския народъ, като докаже какъ близко Русия се интересува за поддържанieto на Княза върху прѣстола му, и вѣроятно, тя сама даже би била достаточна да осигори успѣха на Княжеското възвание къмъ народа, безъ другитѣ мѣрки за които азъ споменахъ въ по прѣдидишната си депеша.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 60.

Телеграма приета отъ Г. Хитрово.

Le Cabinet Impérial a gardé réserve sur la crise Bulgare par déférence pour l'indépendance du Prince et de la nation. Cette réserve ayant été exploitée par des agitateurs comme un blâme, il croit devoir constater que le Prince élu, ratifié par l'Europe, est un gage du présent bien être de la Bulgarie. Le Cabinet Impérial a confiance dans ses sentiments, son désir de remplir sa mission solennellement acceptée. Si le Prince a déclaré impossible de continuer à assumer le responsabilité de la situation dangereuse pour l'avenir du pays et fait appel à la nation, il a certainement obéi à sa conscience avec la ferme résolution de se consacrer à la prospérité de la Bulgarie. Le Cabinet Impérial désire que le peuple Bulgare maintienne son union indissoluble avec le Prince et rejette les entraînements d'agitateurs ambitieux qui cherchent à troubler cet accord.

(Прѣводъ.)

Императорския Кабинетъ е билъ сдържанъ върху Българската криза изъ уважение къмъ независимостта на Княза и на

народа. Тъзи прѣдосторожностъ понеже се експлоатира отъ агитатори като да значи неудобрѣние, той намира за нужно да заяви какво избранныя Князь, утвърденъ отъ Европа, е единъ залогъ за настоящето благоденствие на България. Императорския Кабинетъ има довѣрие въ неговитѣ чувства, неговото желание да изпълни миссията, която той тържественно прие. Ако Княза е провъзгласилъ за невъзможно да продължава да носи отговорността на положението, опасно за бъдѣщето на страната и прави възвание къмъ народа, навѣрно той се е покорилъ на съвѣстѣта си съ твърдото рѣшение да се посвѣти за напрѣдка на България. Императорския Кабинетъ желае щото Българския народъ да съхрани неразривна връската си съ Княза и да отхвърли увлеченията на амбициознитѣ агитатори, които търсятъ да нарушѣтъ това съгласие.

61.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 14. Юний 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 7-й того, имамъ честь да извѣстѣя, че Г. Хитрово, Руский Агентъ и Генералъ-Консулъ е отправилъ една нота до Генерала Еррета въ която обръща вниманието му върху отвореното писмо, което Г. Цанковъ му е отправилъ като Руски Прѣдставитель върху положението на работитѣ въ България.

Въ тѣзи нота Г. Хитрово казва, че казаното въ Г. Цанковото писмо е криво и лъжливо; че Г. Цанковъ осжжда повѣдението на Българския Князь както и това на единъ чуждъ Прѣдставитель; че той критикува политиката на Руското

Правителство. Тъзи постъпка отъ страната на Г. Цанкова, спорѣдъ мнѣнието на Г. Хитрово, съставлява една проступка ако нѣ едно прѣстѣпление („un delit sinon un crime“), и той остава на Българското Правителство да вземе такива мѣрки каквито изискватъ неговото самоуважение за наказанието на виновника.

Научавамъ се, че спорѣдъ Турския Законъ за Печата, едно нападение чрезъ Печата върху единъ чуждъ Прѣдставителъ се наказува съ затворъ отъ единъ до три мѣсеца.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

62.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 15. Юний 1881.

Милорде,

На 12 того имахъ една ауденция у Българския Князь съ цѣль да поздравя Негово Височество прѣди заминаването му отъ София.

Негово Височество ми каза, че той сега е напълно увѣренъ за резултата на изборитѣ за Великото Народно Събрание и че той нѣма никакво съмнѣние какво голѣмото болшинство отъ народа ще се произнесе въ негова полза. Русския Агентъ силно го поддържа и ефекта отъ публикуването на телеграммата, която Г. Хитрово е приелъ, ще бжде да осигори неговата сполука. Обаче той забѣлѣзва отъ тона на Английския печать и отъ постояннитѣ запитвания, които ставатъ въ Камарата на Общинитѣ относително Българскитѣ работи, че общественото мнѣние въ Англия се вижда да бжде противъ него.

Припомнихъ на Негово Височество, че азъ съмъ Ви молилъ да се публикуватъ моитѣ до Васъ рапорти за разговоритѣ, които азъ съмъ ималъ съ него, и които азъ се надѣвамъ ще покажатъ искренности и прѣмотата на дѣйствиата на Негово Височество; но азъ не можихъ да скрия отъ него, че публикуването на двата Укази, които той напослѣдне е издалъ относително за печата и назначението на особенни Военни Сѣдилища щатъ, спорѣдъ моето мнѣние, да произведатъ едно твърдѣ неблагоприятно мнѣние въ Англия. Искрено се зарадвахъ като можихъ да Ви извѣстѣя, Милорде, че Генералъ Ернротъ е напустналъ властта, която му се даде съ Указа за Печата, и че се има прѣдъ видъ щото Военнитѣ Сѣдилища да разглеждатъ прѣстъпления извършени само отъ полицията и жандармитѣ съ цѣлъ за да възбуждатъ смущения. Обаче, невъзможно е да се вѣрува, че взимането на такива мѣрки би могло да се погледне съ добро око отъ Правителството на Нейно Величество. Не съмъ приелъ наставления отъ Васъ, Милорде, върху прѣдмѣта, и всичко което азъ бихъ могълъ да се надѣвамъ е, че Правителството на Нейно Величество ще се въздържи и нѣма да изрази мнѣние за да не би да причини мъчнотия на Негово Височество.

Негово Височество отговори, че нѣма ни най-малката вѣроятностъ дѣто Военнитѣ Сѣдилища да бѣдѣтъ прѣдизвикани да дѣйствуватъ. Нужденъ бѣше, обаче, единъ контролъ, който по настоящемъ не съществува, за да не се допустне на чиновницитѣ да злоупотрѣбаватъ съ своето официално положение за да създаватъ размирства. Тя е просто една прѣдпазителна мѣрка и по всѣка вѣроятностъ тя никога нѣма да се тури въ дѣйствие. Негово Височество тогава продължи да ми каже, че той е подписалъ единъ други още Указъ, за който Ви извѣстихъ съ депешата си отъ 13-й того.

Попитахъ Княза, какви мѣрки ще се взематъ велѣдствие поискването на Г. Хитрово да се накаже Г. Цанковъ за писмото,

което този послѣдния му е писалъ. Негово Височество каза, че той се намира въ голѣмо затруднение отъ Г. Хитровото поискване. Наказанието на прѣстъплението е затворъ отъ единъ до три мѣсеца. Ако Г. Цанковъ бждеше затворенъ прѣди да се събере Великото Народно Събрание, той ще придобие една важность въ страната, която той е далечъ отъ да притѣжава по настоящемъ. Ефекта на неговото писмо е билъ, да му отчужди симпатитѣ на едно голѣмо число отъ неговитѣ привърженици, които сж се възмутили отъ неговото открито вѣставане противъ Русия. Негово Височество се надѣва, че съденъето на Г. Цанкова може би да закѣсиѣ, и че той ще бжде оставенъ на свобода до отварянъето на Събранието.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

63.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието 24. Юний.)

София, 15. Юний 1881

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстѣ, че Българския Князь тръгна отъ София вчера сутринъта за да обиколи Княжеството, придруженъ отъ Г. Хитрово, Русския Агентъ и Генераленъ-Консулъ.

Негово Височество стигналъ снощи въ Враца, и, спорѣдъ както се научихъ, е билъ посрѣщнатъ отъ едно ентузиазмирано множество отъ 20,000 души. Негово Височество ще тръгне днесъ за Ломъ-Паланка, на пътъ за Видинъ, отъ кждѣто той ще отиде по Дунава до Никополъ, и отъ тамъ на Плевенъ,

Ловечъ, Севлиево, Габрово и Шипка. Още е съмнително да ли Негово Височество ще посѣти Търново, гдѣто се казва, че съществува нѣкаква си оппозиция на Негово Височество; научавамъ се, мѣжду тѣмъ, че една депутация отъ този градъ ще се прѣдстави на Негово Височество въ време на пътуванъето му за да го моли да посѣти Търново, и че Градския Съвѣтъ му е обѣщавалъ едно ентузиазмирано посрѣщанье.

Негово Височество намѣрява, слѣдъ като посѣти Русчукъ да прѣкара около десетъ дена въ Варна прѣди отварянъето на Великото Народно Събрание въ Свищовъ на 13 идущий.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

64.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието 24. Юний.)

София, 16. Юний 1881.

Милорде,

Щомъ приехъ вчера сутринъта телеграммата Ви отъ 14 того, посѣтихъ Генералъ. Ернота за да му съобща съдържанieto ѝ, който ме помоли да му доставя едно копие отъ това, което му съобщихъ, за да може да го испрати на Българския Князь, който тръгна отъ София на 14 сутринъта.

Имамъ честь да приключя копие на онова, което испратихъ до Негово Превъсходителство въ една частна нота.

Генералъ Ернотъ каза, че назначението на Военнитѣ Сж-дилища имхтъ, безъ съмнѣние характеръ на една Драконовска мѣрка, но че тя е една прѣдпазнителна мѣрка да се опази общественния рѣдъ, тъй като по настоящемъ нѣма никакъвъ законъ въ България, който да контролира дѣлата на чиновницитѣ на

Исполнителната власт. Нѣма ни най-малката вѣроятностъ че Военнитѣ Сѣдилища ще бждатъ повикани да дѣйствувать; и той ми напомни, че всѣко лице може да ги избѣгне като даде оставка отъ поста си. Негово Прѣвѣсходителство продължи да каже, че се носятъ слухове какво едно голѣмо число чиновници си били ужъ дали оставкитѣ вслѣдствие назначението на тия Военни Сѣдилища. До колкото нему му е извѣстно, само една оставка, именно тая на Кюстендилския Управителъ, се отдава на тѣзи причина. Истина е, че Г. Славейковъ, сина на бившия Министръ на Вжтрѣшнитѣ работи, е далъ оставка отъ поста си, но той е обявилъ своето намѣрение да направи така нѣколко време прѣди публикуванъето на Указа. Има още единъ чиновникъ отъ Министерството на Финансите, който е свързанъ съ в. „Независимостъ,“ който си е подалъ оставката; но никой отъ тѣхъ не би попадналъ подъ юрисдикцията на Военнитѣ Сѣдилища. Негово Прѣвѣсходителство забѣлѣжи, че той самъ е билъ облѣченъ въ по голѣма властъ минжлата година за потушението на разбойничеството, и той се надѣва, че нужното внимание ще се даде на начина по който тѣзи исключителна мѣрка, която е била взета съ цѣль за да се осигори общественото спокойствие, ще се тури въ дѣйствие.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 64.

Substance of a Telegram from Earl Granville to Mr. Lascelles,
dated June 14., 1881.

It is with much concern that Her Majesty's Government have learnt from your telegram of the 7. instant the Decrees issued by the Prince of Bulgaria with regard to the press and the appointment of special Military Tribunals.

Public opinion in England is always disposed to take an unfavourable view of any attempt to bring about changes in a fixed constitutional system except by constitutional and legal means. Her Majesty's Government, in consideration of the difficulties by which the Prince is surrounded, and of the intention which His Highness had announced to adhere to a legal course and to consult the free wishes of the people, have hitherto refrained from expressing any opinion which might cause embarrassment to His Highness.

The appointment, however, by his own act of special Military Tribunals to take cognizance of offences against public order appears to be inconsistent with the assurances which you have reported as having received from His Highness.

(Прѣводъ.)

Съдържанието на една телеграма отъ Лордъ Гранвилля до Г. Ласселса.

Датирана 14. Юний 1881.

Съ голѣмо съжаление Правителството на Нейно Величество се научи отъ Вашата телеграма отъ 7-й того за Указитѣ издадени отъ Българския Князь относително за печата и за назначение-то на особенни Военни Сѣдилища.

Общественното мнѣние въ Англия е винаги наклонно да глѣда съ не добро око всѣко опитване за измѣнение на една установена Конституционална система освѣнъ чрѣзъ Конституционални и законни срѣдства. Правителството на Нейно Величество, като е имало прѣдъ видъ мѣнотнитѣ отъ които Кнѣза е заобиколенъ и намѣрението, което Негово Височество обяви, че ще постигне законно и че ще се допита до свободното съгласие на народа, се е въздържало до сега и не е изразило никакво мнѣние, което би могло да причини затруднения на Негово Височество.

Назначението, обаче, по негово собствено усмотрѣние на особенни Военни Сѣдилища за да разглѣждатъ прѣстъпленията

противъ общественния рѣдъ се вижда несъобразно съ увѣренията, които Вий бѣхте извѣстили, че сте приели отъ Негово Височество.

65.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 16. Юний 1881.

Милорде,

Българския Екзархъ недавно пристигна въ София и се опита да докара едно примирение мѣжду водителитѣ на Консервативната и Либерална партии. Съ тѣзи цѣль стана едно събрание въ негово присѣствие отъ Г. Г. Бурмовъ, Грековъ и Балабановъ отъ една страна и Г. Г. Цанковъ, Каравеловъ и Сукнаровъ отъ друга. Тѣзи Господа, обаче, не можихъ да дойдѣтъ до едно споразумѣние, и събранието се свърши съ размѣненіе на взаимни обвиненія.

На 13 того азъ имахъ едно свиждане съ Негово Блаженство, който ми каза, че макаръ и да не е сполучилъ да докара примирение мѣжду водителитѣ на двѣтѣ партии, той все таки се надѣва да може да вдѣхне въ тѣхнитѣ послѣдователи единъ примирителенъ духъ. Той забѣлѣжи, че нѣма силно чувство на истински патриотизмъ въ България. Безъ съмнѣние има едно силно чувство на народностъ; но въ всичкитѣ въпроси които не доказатъ тѣхната народностъ, Българитѣ се водятъ отъ мотиви на личенъ интересъ, и той мисли, че голѣмо число отъ Либералната партия на драго сърдце бихъ поддържали Княза ако намѣряха, че то бѣше въ тѣхенъ интересъ да направятъ така.

Екзарха говори довольно на дълго за дѣлата на бившето Министерство, което, той каза водяше страната къмъ развратъ

и анархия. Бившитѣ Министри, и особено Г. Цанковъ, сѣ прѣкаралѣ една голѣма часть отъ живота си въ агитации противъ притѣсненията на Портата и сѣ наклонни да нападатъ всѣка установена власть. Когато бѣха на властѣта, тѣ управлявахъ по единъ деспотически начинъ и направиха чести нарушения на Конституцията, на която тѣ проповѣдвахъ, че сѣ поборницитѣ. Той поименова нападенията, които Г. Цанковъ е направилъ върху Църквата като доказателство за неговата умраза противъ всѣка установена власть и за неговата непризнателност. Г. Цанковото влияние, обаче, много се е умалило и неговото писмо до Г. Хитрово е произвело единъ твърдѣ неблагоприятенъ ефектъ върху неговитѣ привърженици. Г. Каравеловъ безъ съмнѣние има по голѣмо влияние. Той е ожесточенъ още отъ младостъ по причина на злото отнасяне съ него, което той е срѣцналъ въ една Русска семинария, гдѣто е придобилъ една умраза противъ всѣка власть. Той (Екзарха) внимателно е слѣдилъ Г. Каравеловата кариера, понеже се е надѣвалъ, че по причина на неговитѣ способности той ще играе една голѣма роля въ Българската история. Той е показвалъ обаче, че нѣма нуждитѣ качества на единъ държавенъ-мжжъ и начина по който е дѣйствувалъ, когато е билъ на властъ, е едно доказателство, че той се е водилъ отъ лични съображения. Г. Стамбуловъ тоже има значително влияние, което се дължи до една голѣма степенъ на негова даръ слова.

Екзарха продължи какво той мисли, че Княза е напълно оправданъ за дѣлото, което прѣдире, и той никакъ не се съмнява, че Негово Височество ще бѣде поддържанъ най-малко отъ 90 процента отъ населението, ако това послѣдното бѣде оставено свободно да рѣши въпроса за себѣси. Противниците на Негово Височество, обаче, се служатъ съ срѣдства, които могатъ да имѣтъ значителенъ ефектъ върху народа. Прѣзъ недавнешното си пѣтешествие отъ Цариградъ, той е ималъ единъ благоприятенъ случай да узнае нѣкои отъ методитѣ, които сѣ били

употрѣбени за да накаратъ народа да гласоподава противъ Негово Височество. Веднѣжъ народа е билъ доведенъ да вѣрува, отъ лица дошли отъ София, че въпроса мѣжду Негово Височество и неговитѣ Министри е само въпросъ за пари и че Негово Височество желаялъ да испрати голѣми сумми въ Германия за свое частно употребленіе. Други пътъ свалянѣто на Министритѣ се прѣдставяло като слѣдствие отъ тѣхното отказване да се съгласятъ за да се утолѣми данѣка върху овцетѣ.

Такива доказателства безъ съмнѣние ще влияятъ върху проститѣ селяни, отъ които не може се очаква да разбиратъ една сложна Конституция. Екзарха вѣрва обаче, че голѣмото болшинство отъ народа е въ полза на Княза и ще гласоподава за Негово Височество, заминаването на когото той сматра като едно нещастие за страната. Той вѣрува, че е възможно да станатъ усилия за да се придобиятъ лъжливи резултати въ изборитѣ и да се убѣдятъ Депутатитѣ, които сж били избрани да поддържатъ Княза, да гласоподаватъ противъ Негово Височество въ Великото Народно Събрание; и Негово Височество ще бѣде напълно оправданъ ако вземе мѣрки за да не допустне да стане това.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

66.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 24. Юний.)

София, 16. Юний 1881.

Милорде,

Генералъ Ернротъ официално извѣсти на Дипломатическото тѣло, че Великото Народно Събрание ще се отвори на 1/13. Юлий, въ Свищовъ.

Като мисля че ще желаете да знаете безъ забава всичко което става въ Свищовъ. прѣдполагамъ да отидѣ тамъ, освѣтъ ако приемѣ Вашитѣ инструкции за противното.

Имамъ часть и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

67.

Г. де Гирсъ до Княза Лобанова.

(Съобщено на Лордъ Гранвилля отъ Княза Лобанова Юний 27.)

St. Petersbourg, le 10. Juin 1881.

M. l'Ambassadeur,

J'ai l'honneur de transmettre ci-près le projet d'une Instruction que le Cabinet Impérial serait prêt à adresser à son Agent Diplomatique à Sophia, si les autres Puissances consentaient à une démarche analogue. Si tous les Agents Diplomatiques recevaient une Instruction analogue avec ordre d'en donner lecture et copie au Ministre des Affaires Etrangères Bulgare, nous croyons que cet accord modérateur de l'Europe pourrait produire un salutaire effet d'apaisement. Veuillez demander à ce sujet l'avis du Gouvernement auprès duquel Vous êtes accrédité, et agréer etc.

(Signé) Giers.

(Прѣводъ.)

С. Петербургъ, 10. Юний 1881.

Г. Посланиче,

Имамъ честь да Ви испратя тукъ приключенъ проекта за едно наставление, което Императорския Кабинетъ ще бжде готовъ да испрати на своя си Дипломатически Агентъ въ София ако другитѣ сили бихъ се съгласили на подобна стъпка. Ако всичкитѣ Дипломатически Агенти получахъ подобно едно на-

ставление съ заповѣдъ да го прочетжтъ и да оставятъ коние отъ него на Българския Министръ на Външнитѣ Дѣла, ний вѣруваме, че това съгласие на Европа въ единъ примирителенъ духъ би могло да произведе единъ благотворенъ ефектъ за умиrotворение. Бждете тѣй добри да попитате мнѣнието на Правителството при което сте акредитирани върху този прѣдмѣтъ и прие-мете и пр.

(Подписалъ) Гирсъ.

Прибавление къмъ 67.

Проектъ за Наставление до Русския Агентъ въ София.

Les Grandes Puissances, envisageant la Situation presente de a Bulgarie, sont tombés d'accord pour respecter l'indépendance du Prince et du peuple de la Bulgarie quant aux affaires intérieures de la Principauté dans les limites des stipulations du Traité de Berlin.

Comme signataires de ce Traité, quia crée la Principauté de Bulgarie dans un intérêt Européen, et en vue d'assurer la paix d'Orient, les Puissances ne peuvent que faire des vœux pour que l'union désirable entre le Prince Alexandre et la nation Bulgare, qui l'a élu avec la sanction de l'Europe, soit maintenue, afin de préserver le pays d'un état d'anarchie contraire aux vues et aux intérêts de l'Europe.

(Прѣводъ)

Великитѣ Сили, имѣющи прѣдъ видъ настоящето положение на България, сж се съгласили да уважаватъ независимостта на Княза и на народа Български колкото се отнася до Вътрѣшнитѣ дѣла на Княжеството въ границитѣ на постановленията на Берлинския Договоръ.

Като потписвачи на този Договоръ, който създаде Княжеството България въ единъ Европейски интересъ, и съ цѣль да осигорятъ мира на Истокъ, Силитѣ само изразяватъ желания

щото желаемата връзка мѣжду Княза Александра и Българския народъ, който го е избралъ съ удобрѣнието на Европа, да се съхрани, за да се опази страната отъ една анархия противна на възглаголетѣ и интереситѣ на Европа.

68.

Лордъ Гранвилъ до Г. Уиндама.

Форинъ Офисъ, 27. Юлий 1881.

Господине,

Русския Посланикъ ми съобщи днесъ една депеша отъ своето си Правителство съ която му прѣпращатъ скицата на една инструкция, която Негово Прѣвосходителство ми каза, че Императорското Правителство е готово да отпрати на Руския Дипломатически Агентъ въ София, ако другитѣ Сили биха пратили подобни инструкции на тѣхнитѣ прѣдставители въ България съ заповѣдъ да ги съобщятъ на Министра на Външнитѣ работи въ Княжеството. Притварямъ Ви копии отъ документитѣ които Князь Лобановъ ми прѣдаде. *) Попитахъ Негово Прѣвосходителство, каква е цѣльта за тия прѣдполагаеми инструкции, да ли тя е да се прѣдупрѣди намисанието на чуждитѣ Държави въ България или да се повлияе върху рѣшението на Българитѣ. Той ми каза, че не е приелъ по други инструкции освѣнъ ония които ми показва, но че той е на мнѣние какво тѣ сж направени съ цѣль да иматъ единъ успокоителенъ и укротителенъ ефектъ въ България. Казахъ на Княза, че декларацията ми се вижда неопредѣленна. Той ми отговори, какво той предполага тя да е нарочно направена тъй за да не се покаже

*) Бр. 67.

като намисание отъ страна на Силитѣ. Обѣщахъ се да му съобща на 29 того възглаголетѣ на Правителството на Нейно Величество.*

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

69.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 29. Юний.)

София, 20. Юний 1881.

Милорде,

Касателно депешата ми отъ 13 того, имамъ честь да приложя прѣводъ на французски на единъ Указъ, който се издаде отъ Българския Князь и който отрѣжда да се назначи по единъ руски офицеринъ при всѣко избирателно бюро за да наблюдава за рѣдovitостта на изборитѣ и да контролира гласоветѣ на безграмотнитѣ лица и на Мюсюлманитѣ, които не знаятъ Български. Този офицеринъ ще има правото да спира избиранията ако съгледва, че подложни маневри се правятъ, и да прѣдаде авторитѣ на тѣзи маневри въ рѣшитѣ на полицията.

Ако избирателитѣ отъ едно окръжие се обявятъ почти едногласно за Княза, този фактъ ще се забѣлжи въ протокола по слѣдующата форма: „Всички освѣтъ (числото) за Княза.“

Офицерина ще запечати урнитѣ и ще присхтствува когато се четатъ гласоветѣ, за да държи рѣдъ и да напише Репорта, който извѣстява резултата на избора.

Ако нѣкое распорѣждане [отъ Избирателния Законъ не се пази и ако се вижда на офицерина, че това упущение не

врѣди на избора, никакво право за оплакване или протестъ не ще се позволява, нито това упущение ще се забѣлѣзва въ Протокола.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 69.

Указъ 468.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милость и народната воля
КНЯЗЪ НА БЪЛГАРИЯ.

По предложението на Министерский Сѣвътъ представено Намъ съ докладътъ му отъ 1-ий тек. подъ Нр. 326

ПОСТАНОВИХМИ И ПОСТАНОВЯВАМИ:

Ст. I. Да се назначи за всѣка избирателна сколия по единъ подкомисаръ по ближайшето распореждане на Чрезвычайнитѣ Княжески Комисари, който ще има право и ще бѣде задлъженъ да наблюдава за правилността на дѣйствиата при изборитѣ. Той ще наглежда щото гласоветѣ на неграмотнитѣ селски избиратели, и гласоветѣ на избирателитѣ отъ турското население, което незнае официалния языкъ да се взиматъ въ внимание по надлъжалния начинъ, като се бди строго да не става никаква измама при даванъето гласоветѣ отъ избирателитѣ.

Ст. II. Подкомисарътъ се упълномощава да прекрати въ присѣтствието на избирателитѣ съ своята власть всѣка маневра за измама и да земе виновникътъ, ако намѣри за нужно подъ стража, и да състави за това актъ, който се прилага при дневникътъ.

Ст. III. Едногласното или почти едногласното заявление на всичкитѣ избиратели на една община или махала, че тии сж за предложението на Князя да се внесе въ избирателния протоколъ съ слѣдующитѣ думи: всички освѣнъ (5 напримѣръ) за Князя.

Ст. IV. Подкомисарьтъ има право да си тури печатътъ на кутията въ която се събиратъ гласовѣтъ и да настои да бжде редътъ на съставянъето на протоколътъ чрѣзъ който се провъзгласява резултатътъ на изборитѣ — такъвъ щото да позволява дѣйствителенъ контролъ върху тѣзи дѣйствиа. Подкомисарьтъ подписва дневникътъ.

Ст. V. Срѣщу отстъпления нѣкои отъ законътъ на 17. декемврий 1880 год. които би могли да бждатъ допустнати отъ избирателното бюро, кога тия отстъпления иматъ исключително формаленъ характеръ и не извращаватъ съществениитѣ резултати на изборитѣ, не могатъ да ставатъ протести и оплаквания, ако поради практическитѣ затруднения, които сж се срѣщнали на мѣстото, тѣзи отстъпления сж били оправдани отъ страна на подкомисарьтъ и това се внася въ дневникътъ.

Ст. VI. Наштътъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла се натоварва съ изпълнението на настоящий указъ.

Издаденъ въ Наштътъ Дворецъ въ София на 2. юний 1881 година.

На първообразното съ собствената ржка на Негово Височество написано:

Александръ.

Приподписалъ:

Предсѣдатель на Министерскій Съвѣтъ:

Генералъ Ерпротъ.

70.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 29. Юний.)

София, 21. Юний 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 17 того, *) имамъ честь да извѣстя, че Либералитѣ сж отправили една телеграмма до Графа

*) Вижъ бр. 46.

Игнатиева въ същото време когато отправиха телеграммата си до Г. Гладстона. Графъ Игнатиевъ отговори като ги съвѣтува да се обърнатъ или до Г. Хитрово, Русския Агентъ въ София, или до Княза Горчакова, Канцелера на Империята. Той прибавя, че Русия, която си е пролѣла кръвта за освобождението на България, не намѣрява да се мѣси въ вътрѣшнитѣ работи на Княжеството и всичко, което тя желае е прѣуспѣванъето и щастieto на страната.

Тѣзи телеграмма изведиждъ биде напечатана на единъ листъ, който се раздаваше въ града, подписанъ отъ Г. Цанкова, който заключава, че отговора на Графа Игнатиева доказва, какво Консервативната партия съвършено грѣши като казва, че усилията за поттѣкването на Конституцията се удобряватъ отъ Русия. Г. Цанковъ казва тоже, че Либералната партия се е отнесла и до Княза Горчакова.

Научавамъ се, че Либералитѣ сж отправили една телеграмма до Г. Манчини въ слѣдующата смисль: —

На Васъ, който сте били единъ мъченикъ на абсолютизма; на Васъ, чиито име е славно за дѣто сте посвѣтили вашето знание и вашия даръ слова за въ полза на свободата, на независимостта и на народното съществувание, ний отправяме нашата молба да би Вий защитили нешето дѣло. Ний знаемъ че Италия ще послушж нашия въззивъ ако само Вий станите неговъ тълкователь. За това ний сме увѣрени отъ нейната минжла история и нейната историческа миссия.“

Либералната партия не се е обърнала нито къмъ Германия, Франция или Австрия.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Г. Уйндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 29. Юний.)

С. Петербургъ, 25. Юний 1881.

Милорде,

Имамъ честь да извѣсти, че „Официалната Газета“ отъ днешна дата съдържа слѣдующето съобщение:

„Въ партизанската борба, която се води въ България, усилия сж направени да се добие отъ Русското Правителство нѣкое изражение на одобрене, което да послужи за сигурно срѣдство за да се привлече симпатията на народа на тѣхна страна.

„Съ тая цѣль, Либералната партия въ България е испратила една телеграмма до Графа Игнатиева, Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, къмъ когото Българитѣ отдавно и при други обстоятелства сж били научени да се обръщатъ, за да го молятъ да испроси всемилостивѣйшата защита на Негово Величество Императора.“

Генералъ Графъ Игнатиевъ, въ отговоръ е испратилъ слѣдующата депеша, която се тука публикува съ цѣль да распрѣсни противорѣчущитѣ и прѣдрасждни слухове, които се явяватъ въ печата относително за какъ глѣда Русското Правителство върху вжтрѣшнитѣ работи въ България: —

„София.

„Цанкову, — Вий трѣбува да се обърните къмъ Хитрово, Руския Прѣдставителъ въ България, или къмъ Княза Горчакова, Канцелера. Русия, която е въскрѣсила България съ кръвта си, не намѣрява да се мѣси въ вжтрѣшнитѣ ѝ работи, и само ѝ желае прѣуспяване, единодушие, напрѣдъкъ и тишина.“

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хю Виндамъ.

72.

Лордъ Гранвиллъ до Г. Уйндама.

Форинъ Офисъ, 29. Юний 1884.

Сжръ,

Въ продължение на депешата ми отъ 27 того, имамъ да Ви извѣстя, че азъ пакъ видѣхъ днесъ Русския Посланникъ подиръ обѣдъ и се повърнахъ къмъ наставленията, които Правителството му прѣдполага да испрати на Агента си въ София.

Забѣлѣвахъ на Княза Лобанова, че декларацията, която той ми съобщи въ послѣдното ни свиждане е неопрѣделена и може да се тълкува разнo, но че като я разбирамъ да значи само, че Силитѣ се въздържатъ да се мѣсятъ въ настоящето положение на работитѣ въ България, когато въ сжщото време тѣ прѣпоръчватъ умѣренность и примирение на Княза и на народа му, Правителството на Нейно Величество драговолно би се присѣдинило къмъ другитѣ Сили за такава една декларация, ако би да има едно общо съгласие за тѣзи цѣль.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

73.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието получено по телеграфа на 29. Юний.)

София, 28. Юний 1884.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣстя, че въ изборитѣ за Великото Народно Събрание, които станаха на 26. того, 205 Депутати сж избрани и се говори, че всички сж въ полза на Княза. Остатъка на изборитѣ, които не бидоха свѣршени онзи день, ще се довършатъ идущата неделя.

Окръжията Плевненско и Раховско сж провозгласени въ
обсадно положение по причина, че властитѣ отъ тия мѣста сж
били нападнати.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

74.

Князь Лобановъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено 1. Юлий.)

Le 1. Juillet 1881,

Mon cher Comte,

M. de Giers me télégraphie que le projet d'instruction aux Agents
Diplomatiques à Sophia, que je vous ai communiqué Lundi dernier,
a donné lieu à quelques observations de la part des Cabinets de Vienne
et de Berlin.

En conséquence il me transmet une nouvelle rédaction qui doit être
substitué à la dernière. Je m'empresse de vous la faire parvenir sous ce
pli, et je compte passer demain chez vous pour connaître votre opinion:

Votre bien dévoué

(Signé) Lobanow.

(Прѣводъ.)

1-й Юлий 1881.

Драгий ми Графе,

Г. де Гирсъ ми телеграфира че проекта за наставление до
Дипломатическитѣ Агенти въ София, който Ви съобщихъ ми-
нхлия Понделникъ, е далъ поводъ за нѣколко забѣлѣжки отъ
страна на Виенския и Берлинския Кабинети.

Въ слѣдствие на това той ми испраща една нова редакция
която да замѣсти послѣдната. Вързамъ да ви я прѣпратя въ
този пликъ и смѣтамъ да замина сутря кждѣ васъ за да узная
вашето мнѣние.

Вашъ прѣданный

(Подписалъ) Лобановъ.

Приложение къмъ 74.

Проектъ за Инструкция до Дипломатическитѣ Агенти
въ София.

Les Grandes Puissances, Signataires du Traité de Berlin, considèrent que le maintien de l'ordre et de la tranquillité en Bulgarie est une des bases de la paix de l'Orient.

Animées du désir de préserver la Bulgarie d'un état d'anarchie contraire aux vues et aux intérêts de l'Europe, elles sont tombées d'accord pour exprimer le ferme espoir (que l'Assemblée Nationale Bulgare évitera toute décision de nature à empêcher l'union entre le peuple Bulgare et le Prince Alexandre, dont *) l'élection a été confirmée par l'Europe.

(Прѣводъ.)

Великитѣ Сили, подписавши Берлинския Трактатъ, считатъ че спазването на рѣда и спокойствието въ България е една отъ основитѣ за мира на Въстокъ.

Въодушевени отъ желанието да прѣдпазятъ България отъ едно положение на анархия, противно на взглядоветѣ и интереситѣ на Европа, тѣ сѣ дошли до съглашение за да изразятъ олѣма надѣжда (че Българското Народно Събрание ще избѣгне всѣко рѣшение отъ естество да побърка на съединението мѣжду Българския народъ и Княза Александра, чийто **) изборъ е утвърденъ отъ Европа.

75.

Сжръ Уалшамъ до Лордъ Гранвилля.

(Сдържанieto получено по телеграфа на 2-й Юлий.)

Берлинъ, 1. Юлий 1881.

Милорде,

Относително Вашата депеша до Г. Уйндама отъ 27. минхлий, имамъ честь да Ви извѣсти, че Германското Правител-

*) Промѣнение прѣдложено отъ Княза Лобанова, 2. Юлий: „que l'union ne sera pas rompue entre le peuple Bulgare et le Prince Alexandre, dont etc.

**) Промѣнение прѣдложено отъ Княза Лобанова; 2-й Юлий: „че съединението мѣжду Българския народъ и Княза Александра не ще бѣде скжсано, чийто“ и пр.

ство безъ съмнѣние ще бжде готово да приеме или Декларацията подложена на Правителството на Нейно Величество отъ Русския Посланникъ, или горѣ долу подобната Декларация, която, спорѣдъ както се научавамъ е била прѣдложена отъ Австро-Унгарското Правителство или каквато и да била друга тождественна Декларация, която би имала за слѣдствие да докаже на Българитѣ, че Силитѣ взиматъ единъ живъ интересъ въ това дѣло да се срази съединението мѣжду народа и Княза му, и желаятъ да се отстрани всѣко охлаждане прѣдначено да наруши тѣзи хармония, която е толкова нужна за благосъстоянието на народа.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Джонъ Уалшамъ.

76.

Лордъ Гранвиллъ до Княза Лобанова.

Форинъ Офисъ, 2. Юлий 1881.

Драгий Князь Лобановъ,

Показахъ на другаритѣ си проекта за тождественната инструкция до Прѣдставителитѣ на Силитѣ въ България които ми съобщихте вчера.

Слѣдъ като разглѣдахме въпроса отъ всѣка страна дойдохме до заключение, че новия проектъ подлѣжи на възражението, че той съдържа повече отъ едно припоръчване на умеренность и примирѣние и може да се прѣтълкува за едно намисание, за което, както по прѣди ви съобщихъ, Правителството на Нейно Величество, макаръ много да желае да дѣйствува въ съгласие съ другитѣ Сили, не е приготовено да се присъедини.

Това възражение би могло да се умѣгчи до една извѣстна степенъ само чрезъ промѣненіето, което виѣ лично прѣдложихте тази сутрина.

Нѣй още се придържамъ до моето съобщение което ви направихъ на 29 минжлий.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

77.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прието на 4. Юлий.)

София, 22. Юлий 1881.

Милорде,

Относително денешитѣ ми отъ вчерашна и днѣшна дати, *) имамъ честь да приложѣ единъ прѣводъ на Френски на Проклямацията въ слѣдствие на която Г. Г. Цанковъ, Славеиковъ, Каравеловъ и Сукнаровъ се арестувахъ спорѣдъ прѣдписанието на Софійския Прокуроръ, на основание Членъ XV отъ Турския Законъ за Печата.

Този членъ исцѣло се отнася до прѣстѣпленията противъ Владѣтеля и членовѣтѣ на Императорската Фамилия и до нападения противъ властѣта на Султана и едва ли би могълъ да се приспособи на България, понеже Членъ XVI отъ сѣщия законъ се отнася до прѣстѣпленията противъ Министритѣ на Негово Величество или противъ личността на Началницѣтѣ на Вассалнитѣ Правителства на Високата Порта, наказанието за които прѣстѣпления е затворъ отъ единъ мѣсець до една година, или глоба отъ 5 до 50 турски Лѣри. Гаранцията поискана отъ всѣкого одного отъ Либералнитѣ водители т. е. по 150 полуимперали, се въскачва прочее на повече отъ двойно отъ наказателния максимумъ прѣдвиденъ въ него Членъ.

*) Вижь бр. 54 и 55.

Като чухъ снощи че тѣзи мѣрка е била взета безъ знанието на Генерала Ернота, които взимаше мѣрки за немедленното освобождение на Либералнитѣ водители, отидохъ при негово Прѣвѣсходителство тѣзи сутрина за да узная що се е извършило.

Негово Прѣвѣсходителство ми каза, че той се много удивилъ като чулъ за арестуването. Той чель Прокламацията и я намира безвредна и даже ако да е била много по буйна, арестуването би било една политическа погрѣшка. Той изведнѣжъ е влѣзалъ въ съобщение съ Министра на Правосѣднето, който тоже не е зналъ за прѣдписанието за ареста но който отъ начало не е билъ наклоненъ да се намѣси, на това основание, че той билъ нѣмалъ власть да опищожи едно прѣдписание издадено отъ Прокурора. Генерала, обаче, показва, че Прокурора е подчиненъ чиновникъ на Министра; че е много съмнително дали Членъ XV отъ Турския Законъ е приспособимъ въ настоящия случай; и че въ всѣкой случай една голѣма политическа погрѣшка е била извършена, поправянieto на която е необходимо нужно.

Негово Прѣвѣсходителство продължи да каже, че арестуванята безъ съмнѣние се дължатъ на желанието отъ страна на Прокурора да покаже своето усърдие за Княжеското дѣло, и цѣлата тѣзи случка показва необходимата нужда за да се добиятъ истинно приготвени хора за важнитѣ сѣдебни постове.

Малко по прѣди голѣма мъчнотия се посрѣщна за да се добие нужната законна власть за преслѣдването члена на вѣстника „Независимость“, който навѣрно бѣше отъ такъвъ характеръ щото да оправдае наказанието на автора, когато въ настоящия случай имаше добри причина за да не станхтъ никакви преслѣдувания даже ако проступката и да би била много по-голѣма.

Негова Прѣвѣсходителство мисли, че едно отъ първитѣ нѣща които Кнѣза ще трѣбува да направи, слѣдъ като получи

властта, която той иска отъ Великото Народно Събрание, е да назначи добръ пригответни чужденци за да му помогнатъ да прѣобразува Сждебната Администрация.

Прѣзъ времето на този разговоръ, Негово Прѣвѣсходителство получи една записка отъ Министра на Правосъдието, въ която се казва, че заповѣди сж били дадени въ 8 часа тѣзи сутрина за освобождението на четирѣхъ лица, които сж били арестувани.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 77.

Прокламация до Българскитѣ избиратели!

Сънародници и съотечественници Българи!

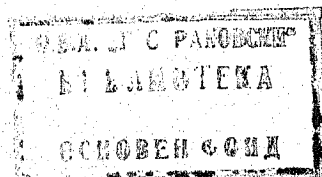
Правилното и на съществуващитѣ законни условия основанното течение на държавнитѣ работи въ нашето отечество се прекрати внезапно отъ прокламацията, която нашиятъ Господаръ, Князь Александръ I, издаде на 27. Априлия.

Тежкото и напрегнато положение на работитѣ у насъ отъ тогазъ на самъ Ви е извѣстно и добръ познато. Прогласенната за разстоенна наша страна, сега се намира въ съвършено разстройство.

Съществуващитѣ договори между Князя и народа бидоха раскжсани. Законното правителство биде свалено и замѣстено съ друго и незаконно иноземно. Редовното Народно Събрание биде прѣзрено и оттикнато. Конституцията — нарушена, Народната воля — насилвана, Свободата на словото — задушена, Правосъдието — притиснато, злокобно извратено и зловещо насочено.

Страхъ и ужасъ на всякъдѣ се е въцарилъ.

Ожесточенното въ произволитѣ си безотговорно правителство прѣска народний потъ по вѣтърътъ; то посегна на всичко

и всяка минута все повече се задълбочава въ престъпленията си. То губи нашето отечество; това го Ви разбирате. Ви виждате какво става. Вие осъщате какво ни чака.

Слѣдъ прогласеннето страната за дискредитирана извънъ и дезорганизирана извънтрѣ, Н. Височество иска да му се даде за седемъ години властъ лична и безконтролна, пълномощия извънредни: да може по своя собствена воля безотвѣтственно да издава укази и да въвежда държавни учреждения по вкуса си.

Той свиква Велико Народно Събрание да му предложитъ условия съ приеманieto на които само може да остане за напредъ да управлява земята ни по успѣшно ужъ.

Искренно да си кажемъ: Ние не виждами ясно важността на обстоятелствата които сж накарали Н. Височество да дойде до таквизъ неутѣнителни заключения; не можемъ да разберемъ добру въ какво състоятъ благитѣ негови намѣрения, и двоимъ се да ли трѣба да пожъртуваме настоящата Конституция за нѣкакви си нетърпѣливи желанія и необяснени обѣщанія.

Насъ ни смущава настоящето. а бждущето ни ужасава.

Но до когато още напѣтъ Господаръ признава Великото Народно Събрание за върховенъ органъ на народната воля та представя нему, да се произнесе върху предложенията му и призовава народътъ къмъ избиране представители за това Велико Събрание, то нека пристѣпимъ всинца къмъ това, ако и неволно.

14. и 21. Юния сж денѣтъ на тѣжкото испытание за нашия народъ.

Нека се нелъжемъ. Положението ни е твърдѣ не изгодно. Опасността е очевидна. Всичко е изразено, всичко е поразено, всичко е повалено. Надъ насъ само стои въсправенъ държавний прѣвратъ, а до насъ не въсправената още надежда на Васъ избиратели, на Вашитѣ избори.

На Васъ избиратели лежи обязанность тежка и велика. Вие ще избирате представители които ще бждатъ въплощението

на народа, — облечени въ правата на върховна власт, които ще рѣшатъ судбата ни. Само рѣшителността и преданността на вашитѣ избраници ще могатъ още да спасятъ отечеството отъ лоши послѣдствия, на които никой не може да предвиди сетивнитѣ.

Пригответе се за това и пристъпете къмъ предстоящитѣ избори съ съ сърдце не възвѣлиувано отъ никаква страсть, съ умъ чистъ отъ всяки предубѣждения. Не дѣйте се вдава на ничии внушения. Не дѣйте се смущава отъ ничии заплашвания. Основани на правдинитѣ си, които не сж ви още отнети, дайте гласоветѣ си, колкото обмислено толкозъ и безбоязненно, за избираше представители каквито познавате че трѣбать.

Търсете човѣци искрено предани на интереситѣ на отечеството, вѣрни на народнитѣ желанія и стремления. Изберете си представители на които патриотизмътъ е извѣстенъ, на които постоянството е испитано. Далечъ отъ хора непознати, чужденѣци и пришельци, които и да сж тѣ и каквито и да сж.

Въ тѣзи критически минути трѣба най-много да се пазимъ отъ необмислени постѣпки, отъ промахи, които могатъ да бждатъ гибелни за отечеството. Всяко недоразумѣние между насъ, ще бжде пропасть зарадъ насъ.

Предъ очитѣ ви сж состоянието и положението на държавнитѣ ни работи; тѣ не сж утѣшителни.

Предъ видъ на исключителнитѣ обстоятелства въ които се намира днесъ нашето отечество, ние се на Васъ полагаме, въ Васъ вѣрваме и надѣваме се, че Вие ще съумѣете да смогните тежкитѣ тѣзи обстоятелства.

Ние се не земаме да Ви учимъ какво трѣба да правите — направете онова, което сте и другъ нѣтъ правили.

Припомниме Ви величината на отговорността която като избиратели имате предъ Бога и предъ потомството.

Призоваваме Ви на длъжността Ви къмъ отечеството.

Тая ви длѣжността ви покаже въ тежкитѣ минути какво направление да държите.

Ако всѣки изпълни длѣжнoстьта си къмъ народа тогазъ само можемъ да бъдемъ увѣрени въ благополученъ исходъ отъ настоящето мъчно положение.

П. Каравеловъ.

Д. Цанковъ.

П. Славейковъ.

Н. Сукнаровъ.

78.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 4. Юлий.)

София, 2. Юлий 1881.

Милорде,

Относително депешатами отъ 21 того, имамъ честь да извѣста че Г. Лишинъ, Секретаря който управлява Русското Агентство въ София, е приелъ една депеша en clair (нешифрована) отъ Г. де Гирса, въ която се казва, че Князь Горчаковъ не намѣрява да отговори на телеграммата отпращана нему отъ водителитѣ на Либералната партия въ България, и че политиката на Русското Правительство сирѣмъ Българската криза е ясно изложена въ телеграммата отпращана до Г. Хитрово, копие отъ която азъ имахъ честта да испроводя до ваша милость въ депешата ми отъ 13 того.

На 23 того една депутация, която се казва да прѣдставлява населението на София, посѣти Г. Лишина за да го помоли да прѣпрати до Руския Императоръ една телеграмма съ слѣдующето съдържание: — „Ножа е на гърлата ни; просимъ да се оттеглятъ рускитѣ офицери отъ избирателнитѣ урни, и умоляваме Ваше Величество да продължава милоститѣ който Вашия Августѣйши Баща ни дари слѣдъ петстотинъ годишно робство.“

Г. Лишинъ като отказа да прѣпрати тѣзи телеграмма, и Генералъ Ернротъ като е заповѣдалъ да се възбрани нейното испращаніе отъ телеграфната станція, научавамъ се, че нарочно чловѣкъ е испратенъ до Ихтиманъ за да я испрати направо до Руския Императоръ отъ Вѣсточно Румелийската терригорія.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

79.

Лордъ Джѣфферинъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 4. Юлій.)

Цариградъ, 27. Юній 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви прѣпрати тукъ приложеното копие отъ една депеша отправена отъ Вице-Консула Далзела до Г. Ласселса относително вѣроятността за Българския Князь да бѣде поддържанъ въ приближающитѣ избори.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Джѣфферинъ.

Приложение къмъ 79.

Вице-Консулъ Далзилъ до Г. Ласселса.

Руссе, 18. Юній 1881.

Господине,

Имамъ честь да ви извѣстѣ, че като се завърнахъ днесъ отъ Сицовъ, гдѣто дѣятелни приготовления ставатъ за приближающето Велико Народно Събрание, азъ могъ да утвърдя по най-силенъ начинъ прѣдположенията които азъ по прѣди

направихъ, че въ Събранието опозицията срѣщу взетитѣ мѣрки отъ Българския Князь е вѣроятно да бѣде съвсѣмъ малка. Лицата съ които азъ можихъ да се срѣцнахъ говорятъ горѣдолу слѣдующето: — „Може да е имало лица които да въставатъ противъ прѣдложенитѣ отъ Княза мѣрки; навѣрно доволни има да се възражи противъ язика на неговата Прокламация, че страната била дискредитирана и пр. защото имаше такива които мисляхъ че неговитѣ мѣрки се дължатъ може би на себелюбиви цѣли, но сега когато официално се знае, че всичко което Княза е направилъ го е направилъ по съвѣта и съгласието на Русия, не може вече да съществува разлика въ мнѣнията. Всѣкий единъ е длъженъ да се води отъ Руския Императоръ, който е създалъ страната ни и сега довѣрието въ Княза е общо. Нѣма вече двѣ партии, но всѣкий единъ е за Княза.“

На парахода азъ имахъ единъ дълъгъ разговоръ съ Генералъ Лѣсовой (Началника на Артилерията) който се връщаше отъ София, и когато всичко, което той каза само клонѣше да потвърди което по горѣ казахъ, менѣ ми направи впечатление внимателния начинъ по който се служатъ съ войската, и най-истинна, всички прѣдпазливи мѣрки сж взети за да направятъ сигурността за сполуката двойно сигурно.

Пжтуванието на Негово Височество е тъкмо единъ при-мѣръ измѣжду многото за голѣмата грижа която се полага за да не се остави нищо на случая. Тука вий виждате единъ Владѣтель да обикали страната съ избирателна цѣль съ такава бързина, която едва ли би могла до бѣде надмината въ Англия, но която става съ много по-голѣми мжнотии за прѣвозване отъ колкото тамо.

Ще спомена още единъ фактъ, който се случи вчера. Полковникъ Логвеновъ отишелъ на единъ пазаръ въ околността, придруженъ отъ единъ штабъ и отъ попъ Иконома (попа който занимава слѣдующия чинъ слѣдъ Владиката); по-

викалъ всичкитѣ салачи наоколо си, казалъ имъ едно слово, въ което имъ показалъ каква имъ е длъжността, и слѣдъ него послѣдува Иконома. Разбъра се че този видъ влияние трѣбува да произведе своя си ефектъ — толкозъ повече че нѣма отворена опозиция — и много се съмнѣвамъ да ли би била позволена каквато и да е опозиция.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Далзилъ

80.

Съръ Уалшамъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 4. Юлий.)

Берлинъ, 2. Юлий 1884.

Милорде,

Въ телеграммата си отъ вчера имавъ честта да Ви изложж онова, което знаехъ, че е мнѣнието на Германското Правительство относително за цѣлесъобразността за една тождествена Декларация отъ страна на Силитѣ спрѣмо настоящето положение на работитѣ въ България.

Бѣхъ въ Министерството на Вншнитѣ Дѣла по работа, и когато видѣхъ Д-ра Буша, който сега е натоваренъ съ управленieto на него Департаментъ, той изведнжжъ ми спомена за резултатитѣ на изборитѣ въ Княжеството до колкото сж още извѣстни, и изрази своето задоволствие за дѣто вече е вѣроятно че тѣ ще бѣдхтъ благоприятни за Княза Александра.

Увѣрихъ негово Прѣвосходителство че Правителството на Нейно Величество, наравно съ Правителството на Германия и на другитѣ Сили, ще се научи съ най-голѣмо удоволствие, че Княза и Българския народъ сж могли да изравнятъ мажнотинитѣ, който за нещастие бѣхж се породили, по единъ такъвъ начинъ щото да се задоволятъ и двѣтѣ страни безъ да се тури въ опасность бѣднщето на народа.

Трѣбува да кажж, прибавихъ азъ, че линията на повѣденіе държана отъ Правителството на Нейно Величество спрѣмо кризата въ България е била злѣ разбрана, нѣ само въ България, но тоже и по вѣнъ въобще, и ненужна прѣувеличена важностъ, мисля, се е дала на това дѣто Първия Министръ на Нейно Величество, изъ вѣжливостъ е отговорилъ че е приелъ писмото, което единъ отъ водителитѣ на опозицията въ Княжеството е счелъ за нужно да отправи до Г. Гладстона.

Разясненіята дадени отъ Скръ Чарлсъ Дилке въ Камарата на Общинитѣ и тия слѣдъ тѣхъ дадени не 21 минхлий отъ Ваня Милостъ въ Камарата на Лордовѣтѣ, надѣвамъ се, ще прѣмахнатъ всѣко съмнѣние, което би могло по рано да съществува относително за намѣреніята и взглядовѣтѣ на Правителството на Нейно Величество.

Самия Князь Александръ, въ всѣкий случай, не би могълъ, азъ съмъ увѣренъ, да има ни най-малкото съмнѣние за искренностиъта на благопожеланията, които Правителството на Нейно Величество храни за неговото собствено благосъстояние както и за това на народа, когото той е повиканъ да управлява.

Трудно е може би за ония, които дѣйствително не живѣятъ въ Англия точно да уцѣнятъ силното негодование което тамо съществува противъ всѣко нѣщо, което се вижда като единъ *coup d'état*, но Правителството на Нейно Величество, прѣдъ видъ на мѣчното положение въ което е поставенъ Князь Александръ, нарочно е избѣгнало да изрази каквото и да би било мнѣние относително стѣпката направена отъ Негово Височество тѣй щото да не усложни неговото затруднение.

Д-ръ Бушъ, който отъ близо познава Вѣсточнитѣ работи, каза, че той билъ челъ съ голѣмо внимание Вашето слово въ Камерата на Лордовѣтѣ, и че той само желае щото то да има за слѣдствие да прѣкрати надѣждата на ония, които съж противъ Княза Александра да мислитъ, че тѣ още бихж могли да разчитватъ върху подрѣжката на Правителството на Нейно Вели-

чество, но отъ неговото познавание на Вѣстокъ, той го е на половина страхъ че тѣ нѣма да се откажатъ отъ своитѣ си стараниа да привлѣкятъ на своя страна симпатитѣ на публиката въ Англия.

Негово Прѣвѣсходителство тогава продължи да говори върху тождественната Декларация, която Германското Правителство счита, че е налѣжаща за Силитѣ да направятъ, и за която азъ споменахъ въ телеграммата си.

Германското Правителство приема формата на Декларацията прѣдложена отъ Руското Правителство, макаръ нейния языкъ да се вижда нѣкакси доволно тъменъ, или каквато и да е друга форма която би получила единодушното одобреніе на Силитѣ.

Главната точка е да се направи такава една тождествена Декларация за да докаже на Българитѣ, че Силитѣ твърдѣ отъ близо се интересуватъ въ спазванъето на вѣската мѣжду народа и Кнѣза и сж противни на всѣки мѣрки, които бихж се взели съ друга цѣль.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Джонъ Уалшамъ.

81.

Г. Уиндамъ на Лордъ Гранвилля.

(Получено 4. Юлнѣ.)

С. Петербургъ, 20. Юлнѣ 1881.

Милорде,

Г. де Гирсъ ме извѣсти днесъ че той е далъ наставления на Кнѣза Лобанова да се совѣщае съ Ваша Милость да ли не би могло да се дойде до едно съгласие относително за тождествения языкъ отъ страна на Великитѣ Сили спрѣмо настоящата криза въ България, за да се прѣдпази то Кнѣжество

да не падне въ една анархия, която би могла да се простре въ Источна Румелия и да причини заплитания, въ случай че Князь Александър бжде надвигъ въ изборитѣ за Събранieto.

Г. де Гирсъ прибави, че той още не е получилъ отговоръ отъ Княза Лобанова и продължи да каже, че твърдѣ примирителния языкъ, който Ваша милость сте държали въ Камарата на Лордоветѣ е произвелъ най-голъмото задоволствие върхъ Негово Величество Императора и върху самага него.

Азъ вече имахъ честта да извѣсти на Ваша Милость, въ депешата си отъ 22. того, че Г. де Гирсъ много е останалъ доволенъ отъ съдържанието на вашитѣ бѣлѣжкитѣ.

Въ депешата си отъ 25. того, азъ испратихъ до Ваша Милость текста на една телеграмма отправена отъ Графа Игнатиева до Г. Цанкова въ София, въ която Негово Црѣвъсходятельство увѣдомлява Либералната партия, че Руссия не може да се мѣси въ вътрѣшнитѣ работи на България.

Имамъ честь и пр.

(Подписакъ) Хю Виндамъ.

82.

Про-мемориâ (памятна бѣлѣжка) съобщена на Лордъ Гранвилля отъ Г. Хенгелмюллера, 4. Юлий.

Русското Правительство е прѣдложило на Императорското и Царско Правительство да направи слѣдующата декларация въ София сирѣчь настоящето конституционално стѣкновение въ България;

Les Grandes Puissances Signataires du Traité de Berlin considèrent que le maintien de l'ordre et de la tranquillité en Bulgarie est une des bases de la paix de l'Orient, animées du désir de préserver la Bulgarie d'un état d'anarchie contraire aux vues et aux intérêts

de l'Europe, elles sont tombées d'accord pour exprimer le ferme espoir que l'Assemblée Nationale Bulgare évitera toute décision de nature à empêcher l'union entre le peuple Bulgare et le Prince Alexandre, dont l'élection a été confirmée par l'Europe. *)

Императорското и Царско Правителство се е присъединило къмъ това предложение, и ми е поручило силно да припоръчамъ приемането на това предложение на Правителството на Нейно Величество. То (Австрийското Правителство) счита, че тѣзи декларации не се коснува до принципиалния въпросъ на Конституцията и не заключава въ себѣ си никакво намисане въ въпроси по вътрѣшнитѣ работи на България, а има само за цѣль, прѣдъ видъ на случайността на една анархия, да усили авторитета на Кнѣза, който се е въскъчилъ на Българския Тронъ съ одобриенето на Европа.

Австрийското Правителство, прочее, се надѣва, че Силитѣ ще се съгласятъ върху тѣзи декларации, толкозь повече когато Европейския концертъ нееднократно е доказалъ своята важность за мирното рѣшение на въпроси, които напослѣдъкъ бѣхж се породили на Истокъ.

Белгрейвъ Скусаръ, 4. Юлий 1881.

83.

Сжръ Х. Еллиотъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto получено по телеграфа, 4. Юлий.)

Виенна, 4. Юлий 1881.

Милорде,

Питахъ Г. де Калая днесъ дали Императорското Правителство е изразило нѣкакво мнѣние върху тождественната инструкция до Генералнитѣ-Консули въ Софии. **)

*) За прѣвода вижъ Приложенieto къмъ 74.

**) Вижъ бр. 67.

Той каза, че понеже я намира твърдѣ неопрѣделена за да може да принесе нѣкоя полза, той е изразилъ това си мнѣние на Руското Правителство, което сега е подложило единъ новъ проектъ на Императорското Правителство и това послѣдното е вече изразило своята готовность да даде наставления на свои си Агентъ въ България съобразно съ прѣдложения проектъ.

Желанието на Императорското Правителство е да покаже че то иска щото Княза да успѣе да убѣди своитѣ си подданици да му дадѣтъ властѣта, която той счита за нужна за да продължава да управлява Провинцията.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллиотъ.

84.

Лордъ Гранвиллъ до Сжръ Х. Еллиотъ.

Форинъ Офисъ, 5. Юлий 1881.

Сжръ,

Г. Хенгелмюллеръ ми врѣчи Меморандума отъ който Ви приключвамъ копие, *) и ме извѣсти че Австро-Унгарското Правителство приело Руската форма на декларация, която се съдържа въ него, и подканя Правителството на Нейно Величество да даде наставления на Г. Ласселса да се присъедини къмъ другаритѣ си за да направятъ декларацията въ тѣзи форма, тѣй като, спорѣдъ тѣхното мнѣние, тя не се коснува до принципиалния въпросъ за Българската Конституция, нито пакъ заключава въ себѣ си нѣкакво намисание въ въпроси по вжтрѣшнитѣ работи на България.

Азъ отговорихъ че новия руски проектъ ми е вече съобщенъ отъ Княза Любанова, и че азъ казахъ на негово Прѣ-

*) Бр. 82.

въсходителство какво, слѣдъ като се допитахъ до моитѣ другари и слѣдъ като разглѣдахъ въпроса отъ всѣка страна азъ дойдохъ до заключение; че тѣзи форма подлѣжи на възражение че тя съдържа повече отъ едно припорѣчане на умѣренность и примирѣние, и че може да се прѣтълкува за едно намисание, за което Правителството на Нейно Величество, макаръ много да желае да дѣйствува въ съгласие съ другитѣ Сили, не е приготвено да се присѣдини.

Правителството на Нейно Величество се придържа у възглаголетѣ по въпроса за една тождественна инструкция до Агентитѣ въ София, които се съдържахъ въ отговора ми до Князь Лобановото съобщение на оригиналния Русски проектъ, който се намира въ моята депеша до Г. Уиндама отъ 29 минхлий, отъ която едно копие се испрати до Ваше прѣвъсходителство.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Гранвиллѣ.

85.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto получено по телеграфа на 6. Юлий.)

София, 6. Юлий 1881.

Милорде,

Относително телеграммата Ви отъ вчера, имамъ честь да извѣстя на Ваша Милость, че Германския Генераленъ-Консулъ е получилъ наставления да направи една декларация на Българското Правителство въ смисъла на измѣнения Проектъ предложень отъ Руското Правителство.

Тѣй като азъ трѣбвамъ сутри заранѣта за Свищовъ, гдѣто се надѣвамъ да можъ да пристигна въ Неделя, имамъ честь

да помоля Ваша Милость да ме извѣстите чрезъ една телеграмма отправена до мене въ него градъ, да ли азъ трѣбува да се присѣдиня къмъ моитѣ другари за да направи подобна декларация.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

86.

Г. Уйндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 7. Юлий.)

(Телеграфически.)

С. Петербургъ, 7. Юлий 1881.

Г. де Гирсъ твърдѣ много желае да се спази Европейския концертъ по въпроситѣ, които се отнасятъ до България. Той е задоволенъ съ резултата, до сега, на изборитѣ.

87.

Лордъ Гранвиллъ до Г. Ласселсъ.

(Съдържанieto телеграфирано.)

Форинъ Офисъ, 7. Юлий 1881.

Господине,

Относително моята депеша до Г. Уйндама отъ 29 минжлий, отъ която едно копие Ви се испроводи, испращамъ Ви чрезъ настоящето и другъ единъ проектъ за една тождествена инструкция до Прѣдставителитѣ на Силитѣ въ София, *) която ми се съобщи отъ Княза Лобанова, който обясни, че този проектъ е билъ прѣдложенъ въ слѣдствие на това дѣто първия

*) Приложението къмъ бр. 74.

проектъ е породилъ нѣкой забѣлѣжки отъ страна на Австрийското и Германско Правителство. На 2-й того той ме снабди съ единъ Меморандумъ, отъ който Ви приключвамъ едно копие, за едно промѣнение което негово Прѣвѣсходителство ми каза че би могло да стане въ послѣдната фраза на проекта.*) Азъ му казахъ, че слѣдъ като се допитахъ до моитѣ другари и като обмислихме въпроса отъ всѣка страна, ний дойдохме до заключение че новата форма на проекта подлѣжи на възражението, че той съдържа повече отъ едно припоръчване на умѣренность и примирение, и може да се притѣлкува за едно намисание за което, както азъ отъ по прѣди бѣхъ казалъ на негово Прѣвѣсходителство, Правителството на Нейно Величество, макаръ и много да желае да дѣйствува въ съгласие съ другитѣ Сили, не е наклонно да се присѣдини. Това възражение би могло да се умѣгчи до една извѣстна степенъ само чрезъ промѣнението което той по прѣди бѣше ми прѣдложилъ, че може да стане въ послѣдната фраза на проекта. Азъ прибавихъ, че Правителството на Нейно Величество още се придържа у декларацията, която азъ му направихъ и която се съдържа въ горѣ-поменятата ми депеша отъ 29 минюлий.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилъ.

88.

Лордъ Гранвилъ до Г. Ласселса.

(Съдържаннето телеграфирано.)

Форинъ Офисъ, 8. Юлий 1881.

Господине,

Относително телеграммата Ви отъ 6-й того и депешата ми отъ вчера, имамъ да Ви кажа че Вий ще се присѣдините

*) Вижъ бѣлѣжката на стр. 74.

за прѣдлагаемата Декларация до Българското Правителство само ако тя е рѣдижирана тъй както отъ първо ми я прѣдложи Князь Лобановъ въ проекта приложенъ къмъ неговата нота отъ 29 минжлий.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилъ.

89.

Лордъ Гранвилъ до Съръ А. Паджета.

Форинъ Офисъ, 8. Юлий 1881.

Съръ,

Италианския Посланникъ ме посѣти днесъ подиръ обѣдъ, и се косна до прѣдлагаемата декларация за да се направи отъ Агентитѣ на Силитѣ въ София.

Негово Прѣвосходителстви бѣше ми говорилъ върху прѣдмѣта когато ме посѣти на 5-й того и азъ тогава му казахъ какво се е извършило мѣжду Правителството на Нейно Величество и това на Руссия.

Въ нашия разговоръ днесъ азъ казахъ, че за да се съхрани съгласието мѣжду Силитѣ ний не отказваме да се присѣдинимъ къмъ декларацията, която изпърво се прѣдложи, отъ Русското Правителство, ако тя се разбира само да значи че Силитѣ се въздържатъ да се намѣсятъ въ вѣтрѣшнитѣ работи на България а въ сѣщото време, тѣ прѣпоръчватъ умѣреностъ и примирение на Княза и на Българския народъ.

Измѣненото прѣдложение, обаче, не ни се вижда да е съобразно съ това тълкувание, и самото прѣдложение, което ни се прѣдстави отъ Княза Лобанова и което той прѣдстави като лично негово прѣдложение, макаръ и да умалява това възражение обаче не го прѣмахнува съвсѣмъ.

Приложихъ, че сме чули какво Княза има едно голѣмо болшинство въ Камарата въ своя полза. Слѣдователно остава на Негово Височество да покаже умѣренность въ своитѣ исканія и спорѣдъ нашето мнѣние ето върху коя страна извѣстенъ натискъ би могълъ най-плодотворно да се употреби.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

90.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Прнето на 10. Юний.)

София, 19. Юний 1881.

Милорде,

Изборитѣ за Великото Народно Събрание станахъ изъ цѣла България минжлата Неделя, на 26, того.

Въ София нѣкои либерали се опитаха да завзематъ мѣстото гдѣто ще се гласоподава и да съставятъ Избирателното Бюро. Обаче несполучихъ защото селенитѣ, които бѣхъ се събрали прѣдъ избирателното мѣсто много рано сутринята, и които като съставлявахъ болшинството настоявахъ да наименоватъ членоветѣ на Бюрото. Нѣкои отъ Либералната Партия бидохъ довольно силно блѣскани отъ селенитѣ, които послѣднитѣ свободно употребихъ сопитѣ си срѣщу извѣстни лица, които бѣхъ станали досадителни чрезъ хуляне Княза. Видѣ се за нужно да се намѣсятъ военнитѣ власти за да въдворятъ рѣда и при всичко, че нѣкои отъ раненитѣ трѣбуваше да се принесатъ въ болницата, научавамъ се, че не имъ сѣ били нанесени опасни рани. Слѣдъ като се почнахъ изборитѣ, гласоподаванието се продължава съ най-голѣмата тишина, и резултата бѣше че четиритѣхъ лица избрани сѣ всички въ полза на Княжескитѣ прѣд-

ложения. Гласовѣтъ дадени за разнитѣ кандидати сж както слѣдува; Даскаловъ, 4.652; Хаджиеновъ, 4.645; Бобебоки, 4.192; Коцовъ, 4.022; Цанковъ, 4; Славейковъ, 3; Каравеловъ, 1; Браделъ, 1.

Водителитѣ на Либералната Партия увѣряватъ, че въ слѣдствие на сцената, която стана сутринъта тѣхнитѣ партизани сж страхували да отиджтъ на избирателното мѣсто и се въздържали да гласаподаватъ, но вижда се, че цѣлото число на избирателитѣ отъ града и окръжието на София се въскачва на 6,200, и спорѣдъ официални исчисления, 4.699 гласове сж били пуснати въ кутията. Даже ако останалитѣ 1.501 избиратели всички бихж си дали гласовѣтъ за Либералнитѣ Кандидати резултата на изборитѣ не би се промѣнилъ.

Въ единъ разговоръ, който имахъ съ Генералъ Ернрота тѣзи сутрина, Негово Прѣвъсходителство ми каза, че резултата на 205 избори сж вече извѣстни. Той не познава лично депутатитѣ, които сж били избрани, но сж го увѣрили, че тѣ всичкитѣ сж привърженници на Княза. Въ всичкитѣ окръжия въ които изборитѣ сж се извършили царувало е пълна тишина, и Негово Прѣвъсходителство се очудва на числата на избирателитѣ, които сж гласаподавали. Той съжелява, обаче, че въ нѣкои окръжия сж станали безпорядъци. Въ Никополъ, града е билъ, да употрѣбѣ изражението на Негово Прѣвъсходителство, взетъ съ пристѣпъ и властитѣ сж били принудени да избѣгатъ прѣвъ Дунава, понеже не е имало военна сила да пази рѣда. Въ Рахово тоже властитѣ сж били нападнати. Военната сила тамо е състояла отъ единъ Под-Коммисаръ (единъ Капетанинъ) и дванадесетъ души. Офицерина и осемъ отъ хората му сж били ранени съ камъни, но сж сполучили да арестуватъ прѣдводителитѣ на бунтовницитѣ. Смушчения тоже сж станали и въ други градове, но тия сж само двѣтъ мѣста гдѣто властитѣ сж били нападнати, съ исключение на Кутларица, гдѣто нѣколко жандарми сж били нападнати. Въ слѣдствие на тия произшествия

счело се е за нужно да се обявятъ окръжията Плевненско (Никополъ е въ това окръжие) и Раховско въ военно положение.

Българскитѣ избори сж нарѣдени да ставатъ въ Неделя за да би могли да гласоподаватъ тия лица занимаията на които бихж имъ въспрениетствovali да гласоподаватъ прѣзъ другитѣ дни на седмицата, Ако помалко отъ половината число на избирателитѣ въ нѣкое окръжие гласоподава въ деня когато почватъ изборитѣ, гласоподаванието се повтаря слѣдующата Неделя, и тогава избранieto се сключва каквото и да е било числото на гласоподавачитѣ. Оставатъ още около 140 избори да се сключатъ идущата Неделя. Градоветѣ въ които мнозина отъ тия избори има да ставатъ се прѣдполагатъ да бждхтъ противни на Княза, и възможно е, щото нѣкои отъ неговетѣ противници да бждхтъ избрани. Ако се сжди обаче отъ примѣра на София, гдѣто Либералнитѣ кандидати получихж само 4, 3 и единъ гласъ, вѣроятно е, щото селянитѣ, които сж по многочисленни отъ гражданитѣ, да успѣятъ въ голѣмо болшинство случаи да осигорятъ избора на кандидати, които сж въ полза на Негово Височество.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

91.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 10. Юлий.)

София, 30. Юлий 1881.

Милорде,

Азъ се надѣвахъ да мож да снабдж Ваша Милость съ единъ подробенъ рапортъ за дѣйствието на Българската Конституция чрезъ настоящия куриеръ, но въ слѣдствие важността за да си доставямъ точни свѣдѣния за произшествията

които сега ставатъ въ България, не можихъ да довършихъ рапорта, приготвянето на който ще изискува голѣма грижа и внимание.

Могъ, обаче, отъ сега да покажа на нѣкои отъ главнитѣ точки, които ми се виждатъ неприспособими въ една страна като България и които, спорѣдъ моето скромно мнѣние, би било благоразумно да се измѣнятъ когато стане приглѣждане на Конституцията.

Първо, всеобщото гласоподаване турва властѣта на избора въ рѣцѣтъ на най-невежественната частъ отъ населението. Азъ вѣрувамъ, че на дѣло голѣмото болшинство отъ селенитѣ не сж се възползвали до сега отъ правото си на избиране, и съмъ чувалъ, че настоящата Камара е била избрана само отъ 10.000 гласове. Въ изборитѣ, които сега ставатъ за Великото Народно Събрание селянитѣ гласоподаватъ въ голѣми количества и е възможно, че тѣ могатъ усъществи властѣта, която е турнѣта въ рѣцѣтъ имъ. Тѣ сж невежи и необразовани, и ако сж по настоящемъ за Княза, вѣроятно това се дължи на факта, че тѣ очакватъ отъ успѣха на Негово Височество лично прѣвимущество намалението на данѣцитѣ. Възраженията противъ даванетоъ избирателната властъ въ рѣцѣтъ на една невежествена масса сж толкова очевидни, щото азъ нѣма да се спирамъ върху тѣхъ:

Втората точка, която ми се вижда да изисква промѣнение, е числото на Депутатитѣ. Конституцията изисква единъ Прѣдставителъ на всѣки 10.000 души отъ населението и резултата е, че Народното Събрание състои отъ 160 депутати. Добрѣ се знае, че една отъ голѣмитѣ мѣнотни за управлението въ България е нѣманието хора способни да заематъ разнитѣ постове въ Администрацията. Сжщото трѣбува да се каже и за законодателното Събрание. Колкото по голѣмо е числото на депутатскитѣ мѣста, толкова поголѣма е мѣнотията да се намѣрятъ хора, които да ги заематъ. Веднажъ, три пѣти се гласоподава въ Камарата върху единъ и сжщия прѣдмѣтъ по причина, че

Депутатитѣ не бѣхъ разбрали прѣдложението, което се турваше на гласоподавание.

Третията точка (и спорѣдъ моето мнѣние, най-важната) е смѣстуванието само на една законодателна Камара. Министритѣ за да могатъ да удържатъ положението си се увеличатъ да правятъ отстъпки на болшинството, и по тоя начинъ на Камарата се прѣдоставя да се мѣси въ функциитѣ на Исполнителната Власть. Единственната Конституционална прѣчка противъ рѣшенията на Българското Народното Събрание състои въ правото на Княза да откажи да утвърди законитѣ гласувани отъ Камарата. Това право може само да се упражни съ голѣмо прѣдпазване за да не се произведе стѣлкновение мѣжду властѣта на Княза и тая на Камарата. Една втора Камара ми се вижда необходимо нужна за да уравнива властѣта на Народното Събрание, което заплашва да си присвои по голѣма властъ отъ колкото принадлежи на едно законодатѣлно тѣло.

Горнитѣ сѣ главнитѣ точки, които спорѣдъ моето мнѣние, изискватъ промѣнение, но има и други отъ по второстепенна важность, които азъ мисля би трѣбувало тоже да се промѣнятъ. Една отъ тии е Члена въ Конституцията, който турва употреблението на чужденци на Българска служба въ зависимостъ отъ гласоподаванието на Камарата. Явно е за всѣкиго, който познава що годъ България, че помощта на чужденци е твърдѣ нужна, да не кажъ смѣстивна, за да може да се реорганизира Администрацията. Добрѣ известната умраза на Българитѣ къмъ чужденцитѣ ще направи твърдѣ трудно за да се добие съгласието на Камарата за тѣхното употребление на Българска служба.

Члена, който изисква щото Княжеското утвърждение на законитѣ гласувани отъ Камарата да се съобщава прѣзъ Сесията, което ми се вижда да съдържа ненужни неудобства, въ случай когато законитѣ бихъ били прѣдставени на Негово Височество въ послѣднитѣ дни на Сесията, изисква тоже измѣнение.

Властѣта на Камарата да назначава изслѣдования по клоневѣтѣ на Администрацията ми се вижда да турва твърдѣ голѣма изпълнителна властъ въ рѣшетѣ на законодателното тѣло.

Нѣма да прѣнебрегна да Ви рапортирамъ по подробно върху тия точки въ Рапорта, който азъ приготвямъ върху дѣйствиуваніята на Конституцията.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

92.

Лордъ Джѳферинъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 10. Млйй.)

Цариградъ, 5. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да испратя чрезъ това на Ваша Милость копие отъ една депеша отправена отъ Г. Далзила до Г. Ласселса, относително за посрѣщанието Българския Князь въ Руссе.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Джѳферинъ.

Приложение къмъ 92.

Вице-Консулъ Далзилъ до Г. Ласселса.

(Извлечение.)

Руссе, 25. Юний 1881.

Имамъ честь да Ви извѣсти че Българския Князь пристигна тука въ Четвъртакъ слѣдъ пладня около 3 часа, идящецъ отъ Бѣла. Той биде посрѣщнатъ отъ едно число лица съ кола конвоиранъ въ града. При влизанъето въ града коньетѣ бидохъ отпрегнати отъ колата, въ които бѣше Негово Висо-

чество и Г. Хитрово и нѣколко Турци я довѣдоха до палата. На чело на калвакадата бѣж три турчета, които носяха триколори. Имаше малъкъ ескортъ жандарми, но телохранители тѣ, които обикновенно придружаватъ Княза, блѣщиха съ своето отсъствие.

Града бѣше пишно окиченъ и имаше много триумфални арки. Вечерята имаше освѣтление.

Вчера Негово Височество прие нѣколко депутации и слѣдъ пладня направи смотръ на Дружината; вечерята се даде угощение (за деветдесетъ души) отъ града, на който Княза, Г. Хитрово и Руския Консулъ присѣствуваха. Г. Хитрово направи едно слово, смислята на което е, че ако Българитѣ имать нѣкаква признателность или любовь къмъ Русия, тѣ трѣбува да я покажатъ като направятъ каквото Русия желае.

Тѣзи сутрина въ 8 часа Негово Височество замина за Шуменъ, отъ гдѣто той ще отиде на Варна.

Могъ да кажъ че Княза имѧ много добро посрѣщаніе.

93.

Генералния-Консулъ Джонсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено 11. Юлій.)

Пловдивъ, 24. Юлій 1881.

Милорде,

Имамъ честь да извѣсти на Ваша Милость, че минхлия Четвъртъкъ Князь Александръ посѣти Шипченския Проходъ и укрѣплението на Св. Никола, които се намиратъ въ границитѣ на Вѣсточна Румелия.

Нѣколко Румелиоти отъ околнитѣ села сж били привлечени на мѣстото отъ желанието да видятъ Българския Князь,

но спорѣдъ както се научавамъ, съгласно наставленията издадени отъ властитѣ, никакъвъ Правителственъ чиновникъ не е присѣствувалъ тамъ, нито пакъ нѣкоя депутация го е посрѣщала.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри М. Джонсъ.

94.

Г. Уйндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 11. Юлій.)

С. Петербургъ, 8. Юлій 1881.

Милорде,

Имахъ честта да видя Г. де Гирса вчера подиръ пладня, когато Негово Прѣвѣсходителство се изрази да е много задоволенъ съ резултата, до днесъ, на изборитѣ въ България. Той каза, че цѣлата страна е въ полза на Княза и че единственитѣ лица, които сж противни на Негово Височество сж Г. Цанковъ и малцина други, които, той каза, гонятъ само своитѣ лични интереси, безъ да глѣдатъ тия на своето отечество. Негово Прѣвѣсходителство каза, че е било нелѣпо да се дава такава една Конституция каквато е била дадена на България, на единъ народъ, който токо що се е отървалъ отъ Турския хомотъ, и който нѣма ни най-малката идея какъ да се управлява. Относително за Княза, той говори за Негово Височество като една *persona grata* (галено дѣте) на Русия, Германия и Австрия и Негово Прѣвѣсходителство тоже се изрази, че твърдѣ много желае да се опази Европейското съгласие по въпроситѣ които се отнасятъ до България, тъй като, ако би да станѣше смущение въ Княжеството, Турцитѣ, каза той, ща бждатъ първитѣ да се помжчатъ да се възползоватъ отъ разногласието на Великитѣ Сили.

Негово Прѣвѣсходителство, относительно за една забѣлѣжка която му отправихъ, каза, че той нарочно билъ облѣкълъ въ неопредѣленъ языкъ прѣдложението, което е било прѣдставено на Ваша Милость отъ Княза Лобанова, съ цѣль да се остави на работитѣ въ България да се управлятъ въ правото направление, ако е възможно, отъ само себѣ си и безъ да се покаже, че сж били повлияни чрезъ натискъ отъ отвѣтъ, и продължи да каже, че той твърдѣ добръ разбира какво всѣкий въпросъ, който се отнася до Конституционализъмъ е най-деликатния за бутанье въ Англия.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хю Виндамъ.

95.

Сжръ А. Наджетъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 11. Юлий.)

Римъ, 8. Юлий 1881.

Милорде,

Г. Манчини, когото вчера посѣтихъ, ми говори относительно втория проектъ за Декларация прѣдложенъ отъ Русското Правителство (въ слѣдствие възраженията на Австро-Унгарското и Германско Правителство върху първия) да се отправи отъ Петъ-тѣхъ Сили до Българското Правителство и който, той ме извѣсти, билъ исцѣло отхвърленъ отъ Ваша Милость.

Негово Прѣвѣсходителство каза, че той добръ разбира Вашитѣ възражения противъ тоя документъ и ги сподѣля. Той мисли, че ще бжде съвсѣмъ неудобно и нежелателно повѣдението на Силитѣ да се мѣсятъ толкова прѣко въ дѣйствиата на едно независимо Народно Събрание, свикано да се произнесе върху единъ вътрѣшенъ въпросъ.

Отъ друга страна Австрия, Германия и Франция сж се присъединили къмъ Русекото прѣдложение, и вѣроятно е тия Сили да направятъ едно прѣдставление, спорѣдъ думитѣ на това прѣдложение, до Българското Правителство.

Ако Англия и Италия се въздържатъ, това ще покаже едно разногласие въ взглядоветѣ на Кабинетитѣ, което може да има нещастни слѣдствия въ България.

Спорѣдъ мнѣнието на Негово Прѣвѣсходителство, ако думитѣ, които се отнасятъ до Народното Събрание биха били изхвърлени и прѣдставлението би се ограничило въ изражение на надѣжда за да има съгласие и съединие мѣжду Княза и народа му, той ще бѣде готовъ да го приеме.

Негово Прѣвѣсходителство ме извѣсти, че той е телеграфиралъ на Генералъ Менабрея да говори на Ваша Милость въ тоя смислъ и азъ вѣрувамъ, че той се е распорѣдилъ да стане подобно съобщение и на другитѣ Кабинети.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) А. Паджетъ.

96.

Лордъ Гранвиллъ до Сжръ Уалшама.

Форинъ Офисъ, 11. Юлий 1881.

Сжръ,

Удобрявамъ языка, който сте държали въ разговора си съ Д-ръ Буша относительно положението на Правителството на Нейно Величество спрѣмо настоящата криза въ България, както е рапортирано въ депешата ви отъ 2 того.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

97.

Лордъ Гранвиллъ до Съръ А. Паджета.

Форинъ Офисъ, 12. Юлий 1881.

Съръ,

Италианския Посланикъ ме посѣти днесъ подиръ пладня и ми каза, че неговото Правителство е дало наставления на своя Агентъ въ София съгласно възгледоветѣ, които азъ му разясни че Правителството на Нейно Величество поддържа. На Италианския Агентъ се казва да се присъедини къмъ Декларацията първо предложена отъ Русското Правителство ако другитѣ Сили биха желали да се съгласятъ съ него текстъ. Ако не сж съгласятъ, Италианския Агентъ ще има да държи язикъ въ смисъла на него текстъ.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

98.

Лордъ Гранвиллъ до Г. Ласселся.

(Телеграфически.)

Форинъ Офисъ, 13. Юлий 1881, 5:55 вѣчеръ.

Повторете по телеграфа що стана съ словото, което се казва да е било произнесено отъ Декана (старшината) на Дипломатическото тѣло при отваряннето на Събранието и какво участие вий взехте въ това дѣло.

99.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Телеграфически.)

Свищовъ, 13. Юлий 1881, 1:20 слѣдъ пладня.

Великото Народно Събрание се отвори тѣзи сутрина.

Княза произнесе едно слово. Събранието прие единодушно предложенията на Негово Височество, всичкитѣ присѣтствующи

Денути подписватъ протокола. Княза, който стоя въ събранието прѣзъ всичкото време, чети по друго едно слово, въ което благодаря Депутатитѣ за тѣхния патриотизмъ и Събранието се затвори.

Негово Височество издаде една Прокламация въ която той обявява, че искалъ извъпрѣднитѣ пълно мощия съ цѣль да гарантира свободата и правата на народа, и да туря единъ край на безпорѣдка и угнетението.

100.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto прието по телеграфа на 15. Юлий.)

Свищовъ, 15. Юлий 1881.

Милорде,

Относително телеграммата на Ваша Милость отъ вчера, имамъ честь да извѣстя, че Българския Князь слѣдъ пристиганieto си въ тоя градъ прие Дипломатическото Тѣло, тогава Германския Генераленъ-Консулъ, Декана на това Тѣло, направи едно слово въ името на всичкитѣ си другари, въ което той изрази тѣхнитѣ искрени желаниа щото съединението мѣжду Негово Височество и страната да се съхрани. Г. де Тилау заключи, като каза, че въ очитѣ на Европа Негово Височество съставлява една гаранция за порѣдъкъ и тишина и залогъ за развитието на България въ пътя на прогресса.

Имаше едно прѣдложение отъ първо щото Дипломатическото Тѣло да изрази надѣжда, че Великото Народно Събрание ще утвърди народния изборъ, който ясно е изразенъ чрезъ недавнешния plebiscite, но азъ силно възразихъ противъ това, като казахъ, че азъ не можа да се присѣдиня въ това, което ми се виждаше да е едно прѣмо намисание въ вжтрѣш-

нитѣ работи на страната и едно опитване отъ страна на чуждитѣ Прѣдставители да повлияжтъ върху гласоподаването на Великото Народно Събрание. Француския и Италиански Агенти сподѣлиха моето мнѣние и най-сетнѣ се рѣши щото фразата противъ която азъ възставахъ да се махне отъ словото.

Слѣдъ затварянieto на Великото Народно Събрание, Дипломатическото Тѣло пакъ посѣти Княза и изрази своитѣ привѣдствия на Негово Височество за придобития резултатъ съ ежщото единодушие както когато Негово Височество биде избранъ за Князь на България, и достави нови засвидѣтелствувания за прѣдонността и довѣрието на Българския народъ къмъ Негово Височество и неговото рѣшение да слѣдва Негово Височество въ пътя въ който Негово Височество ще го поведе за да осигори прогресса, прѣуспяването и благосъстоянието на Княжеството.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

101.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанието получено по телеграфа на 15. Юлий.)

Свищовъ, 13. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да Ви извѣсти че, Българския Князь тръгна тѣзи сутрина отъ Свищовъ за София, като прѣдварително състави единъ Кабинетъ въ който Г. Стоиловъ, Секретаря на Негово Височество, занимава поста Министръ на Външнитѣ Работи

Генералъ Ерпротъ тръгна за С. Петербургъ вчера сутриньта. Нисля да тръгна утрия сутриньта за Цариградъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласелсъ.

102.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Юлий.)

София, 4. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приключа копие отъ една нота, която получихъ отъ Генералъ Ернротъ, въ която казва, че тъй като той ще тръгне за Свищовъ, по заповѣдъ на Негово Височество, той е прѣдалъ управлението на Министерството на Външнитѣ Дѣла Г. Константиновичу, единъ отъ Секретаритѣ на Негово Височество.

Научавамъ се, че Генералъ Ернротъ намѣрява да замине отъ България въ отпускъ, твърдѣ скоро слѣдъ като се събере Великото Народно Събрание въ Свищовъ и вѣроятно е, че той нѣма да се завърни въ България съ нѣкакво официално положение.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 102.

Генералъ Ернротъ до Г. Ласселса.

София, $\frac{20. \text{ Юлий}}{2. \text{ Юлий}}$ 1881.

Господине Агенте,

Имамъ честь да Ви извѣстя, че като тръгвамъ днесъ за Свищовъ, по заповѣдъ на Негово Височество, Августѣйния мой Господарь, азъ прѣдадохъ управлението на Министерството на Външнитѣ Дѣла на Г. Константиновича, Политическия Секретарь на Негово Височество, до завръщанieto на титулярния Министръ.

Примете и пр.

(Подписалъ) Ернротъ.

103.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Юлий.)

София, 4. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да извѣстя, че Генералъ Криловъ, който е назначенъ отъ Русското Правителство да наслѣди Генерала Ерирота за Български Министръ на Войната, пристигна въ София около прѣди двѣ недѣли и зае поста си.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

104.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Юлий.)

София, 6. Юлий 1881.

Милорде,

Относително прѣдидущата ми депеша отъ днѣшна дата имамъ честь да приложж тукъ прѣвода на Указа издаденъ отъ Българския Князь съ които се обявяватъ въ военно положение Плевненското и Раховско Окржжия, и че избори за Великото Народно Събрание нѣма да станхтъ въ тѣхъ окржжия.

Имамъ тоже честь да приложж и прѣвода на Доклада до Негово Височество, съ който се припоржчва взиманието на тия мѣрки.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение 1 къмъ 104.

Указъ 500.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I

съ Божия милость и народната воля
КНЯЗЪ НА БЪЛГАРИЯ.

По предложението на Нашътъ Министерский Съвѣтъ, представено Намъ съ докладътъ му отъ 18. Юний подъ Нр. 357 и на основание на 47 и 76 ст. на Конституцията,

ПОСТАНОВИХМИ И ПОСТАНОВЯВАМИ:

Ст. I. Да обявимъ въ военно положение Плѣвненския окръгъ и Раховската околия.

Ст. II. Да опълномощимъ Нашиятъ Министръ на Войната да прекрати военното положение щомъ той счете, че спокойствието въ горнитѣ мѣстности е достаточно въдворено.

Ст. III. Да се не свикватъ изборитѣ въ Плѣвненския окръгъ и Раховската околия за 21. Юний и изборитѣ за Великото Народно Събрание въ тѣзи мѣстности да не станатъ.

Ст. IV. Исполнението на настоящия указъ възлагами на Нашиятъ Министри на Войната и на Вътрѣшнитѣ Работи.

Издаденъ въ София на 18. Юний 1881 год.

Съ телеграмма отъ 18. Юний 1881 год. Негово Височество утвърдилъ настоящий указъ.

Приподписалъ:

Предсѣдатель на Министерский Съвѣтъ:

Генералъ Ернротъ.

Приложение 2 къмъ 104.

Докладъ до Негово Височество.

Господарю!

Въ слѣдствие на значителнитѣ смутове, които се произведоха въ Плѣвнень, Никополъ и Рахово въ денътъ на 14. Юний, които смутове имаха не само характеръ на съпротивление къмъ законно установенитѣ власти но и на насилие противъ иститѣ власти, Министерскиятъ съвѣтъ, по предложение на Предсѣдателя на този съвѣтъ, удобри мѣрките взети отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи незабавно подиръ получението на извѣстията за смутоветѣ, и счете за неотлагаема нужда на основание

на 47 и 76 ст. на Конституцията да обяви въ военно положение цѣлиятъ Плѣвненскій округъ и Раховската околия.

Да се упълномощи Военниятъ Министръ да отмѣни военното положение въ горнитѣ мѣстности, щомъ той счете че спокойствието се е достаточно въдворило и че горната мѣрка става безполезна.

Тѣй като е необходимо, за пълното спокойствие въ страната, да се избѣгне повторението на смутове съ такъвъ характеръ, а тѣй могатъ лесно да се появятъ поради скупяването на голѣмо число народъ по причина на изборитѣ, Министерскиятъ Сѣвътъ рѣши да предложи на Ваше Височество да утвърдите да не ставатъ изборитѣ въ цѣлиятъ Плѣвненскій округъ и въ Раховската околия.

Ако Ваше Височество одобрявате тѣзи наши предложения, най-покорно молимъ да благоволятъ да подпишете приложенниятъ тукъ указъ.

София, 18 юний 1881 г.

Сме, Господарю, на Ваше Височество най покорни и вѣрни служители:

Генералъ Ернротъ.
Д-ръ Конст. Иречекъ.

Геор. К. Желѣсковичъ.
П. Х. Стаматовъ.

105.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Юлий.)

София, 7. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приложжъ копие отъ една депеша която получихъ отъ Британскія въ Варна Вице-Консулъ съ която

извѣстява, че Руския параходъ отъ Одесса стоварилъ на 30 минхлаго около 40.000 пушки, че мнозина Русски офицери сж пристигнали чрезъ минхло-недѣлениия параходъ, и че повече се очакватъ да пристигнатъ за да се настанятъ на служба въ България.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 105.

Вице-Консулъ Брофъ до Г. Ласселса.

Варна, 2. Юлий 1881.

Господине,

Имамъ честь да извѣсти, че минхлия Четвъртакъ, на 30, отъ минхлия мѣсець, Руския параходъ отъ Одесса стовари около 800 съндуци съ пушки, които съставляватъ изъ цѣло около 40.000 пушки; че чрезъ парахода отъ прѣдидущата недѣля мнозина нови Русски офицери пристигнахъ, и че се очакватъ повече още да пристигнатъ за да вземжтъ служба въ България.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) А. Г. Брофи.

106.

Сжръ Х. Еллиотъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 18. Юний.)

Виена, 15. Юлий 1881.

Милорде,

Много сж задоволия тука отъ начина по който Събрание-то въ Свищовъ е дало извънрѣднитѣ пълномонци, които Българския Князь поиска.

Забълбжихъ на Г. де Каллая, че щеше да има повече основание за задоволствие ако да беше се употребило по-малко натискъ върху избирателитѣ при избиранieto на тѣхнитѣ Делегати отъ колкото се е употребило спорѣдъ както се научавамъ.

Негово Прѣвѣсходителство ми каза, какво той не вѣрува да се е употребилъ натискъ върху народа, макаръ и да е билъ употребенъ натискъ върху нѣкои отъ ония, които сж го тероризирали и той е убѣденъ, че голѣмото болшинство на народонаселенията е тѣй добръ расположено къмъ Княза както се показва и самото Събрание.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хенри Еллийотъ.

107.

Лордъ Гранвиллъ на Г. Уйндама.

Форинъ Офисъ, 18. Юлий 1881.

Господине,

Князь Лобановъ ме посѣти днесъ и ми прочети една депеша отъ Русския Министръ на Вншнитѣ Работи, датирана отъ 1. Юлий, върху работитѣ на България. Руското Правителство, казва Г. де Гирсъ, счита, че тѣй като въпроса за едно споразумѣние мѣжду Силитѣ се е практически рѣшилъ отъ исхода, който изборитѣ сж взимали въ полза на Княза, общото впечатление е, че пълната награда за успѣха, който се дължи на инициативата на Негово Височество, трѣбува да се остави нему и че тя би се само умалила ако се покажеше натискъ отъ страна на Европа. Изражението, обаче, на желанието на Силитѣ може да се държи въ резерва въ случай, че стрѣмленията на бъдѣщото Събрание биха го потрѣбвали.

Русския Агентъ въ София билъ извѣстилъ, че той и неговитѣ другари сж се съгласили да изразжтъ чувствата на Правителствата си въ устния отговоръ, който тѣ ще иматъ да даджтъ чрезъ своя си „деканъ“ на съобщението на Княза въ деня прѣдшествующий отварянъето Събранието въ Свищовъ.

Г. де Гирсъ мисли, че Правителствата ще имжтъ случай да взематъ забѣлѣжка отъ съобщението, което Княза ще имъ направи относително за резултата на рѣшението на Събранието, и тогава тѣ ще бжджтъ въ положение да можжтъ да се съгласятъ върху отговора. Това, което всичкитѣ Сили желаятъ е миренъ и задоволителенъ край на кризата чрезъ съхранението на съединението мѣжду Българския народъ и негова избранъ Князь, за да се избѣгне едно състояние на анархия, което би било противно на интереситѣ на Европа и на миролюбивата цѣль, която Силитѣ имахж прѣдъ видъ когато създадоха Княжеството.

Г. де Гирсъ се съгласява съ бѣлѣжкитѣ, които азъ направихъ въ Камарата на Лордовитѣ и казва какво Русското Правителство не по малко отъ правителството на Нейно Величество цѣни уважението което се дължи за вътрѣшната независимостъ на Българския народъ и на Началника му. Русското Правителство е взело бѣлѣжка за дѣто съмъ приелъ отъ страна на Правителството на Нейно Величество проекта за декларация най-напрѣдъ прѣдложенъ отъ Руссия, и то е увѣрено, че Английския Агентъ въ София ще има наставления да се присъедини къмъ примирителното изражение на чувствата на Европа, тѣй като всякакъвъ изглѣдъ на разногласие мѣжду Кабинетитѣ неизбежно ще поврѣди на цѣльта която, тѣ всички имжтъ прѣдъ видъ. Единство въ языка, безъ съмнѣние, ще има най-доброто влияние върху расположението на Събранието и рѣшенията на Княза Александра; и това единство нѣма да въсприпятствова на ония Сили, които, отдѣлно отъ тѣхнитѣ совокупни обязанности като Подписвачи на Берлинския Трак-

татъ, сж особенно заинтерисувани въ Българския въпросъ, да изразятъ каква цѣна тѣ отдаватъ на едно миролюбиво рѣшеніе на въпроса. Може да се очаква, че това ще се постигне чрезъ общи усилия въ сжщото направление, и то ще бжде една нова услуга направена въ полза на миротворното дѣло чрезъ онова съгласие на Силитѣ пинциптивата и заслугата на което принадлежи на Г. Гладстона.

Г. де Гирсъ заключава своята депеша съ нѣкои забѣлѣжки върху приятелскитѣ чувства които съществуватъ по настоящемъ мѣжду Руссия и Англия, които сж намѣрили изражение по случая посѣщението на флотата подъ командата на Негово Царско Височество Единбургския Дукъ въ Крошадъ и което е единъ отъ плодовѣтъ на великата и умна политика въведена отъ Г. Гладстона, за да се изглади несъгласието, което нѣмаше причина за сжществуване, мѣжду двѣтъ страни и да се доведжтъ до симпатични и приятелски отношения за които Русското Правителство винжги ще бжде готово да даде доказателства.

Благодарихъ Княза Лобанова за дѣто ми събщи съдържанието на тѣзи депеша, и казахъ, че за това което се отнoся до България на Правителството на Нейно Величество се чини, че усилията на Силитѣ трѣбува да се устрѣмятъ къмъ това щото да склонятъ Българския Князь да употрѣби умѣренно пълномощията, които му се повѣриха отъ Великото Народно Събрание.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

108.

Лордъ Гранвиллъ до Сжръ А. Паджета.

Форинъ офисъ, 18. Юлий 1881.

Сжръ,

Италиянския Посланникъ ми говори днесъ подиръ обѣдъ върху резултата отъ Великото Народно Събрание въ Свищовъ.

Негово Прѣвѣсходителство каза, че върху цѣлия въпросъ, който се породи мѣждъ Княза Александра и неговитѣ подданици, желанието на Италианското Правителство е било да дѣйствува въ пълно съгласие съ Англия.

Повторихъ на Генерала Менабреа това, което бѣхъ казалъ и по другъ пжтъ, какво намъ ни се струва, че влиянието на Силитѣ сега най-полезно би се употрѣбило ако склоняха Княза да направи едно умѣреннo и примирително употрѣбление отъ пълномощията, които му се повѣриха.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

109.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 20. Юлий.)

София, 7. Юлий 1881.

Милорде,

Имамъ честь да приключъ тукъ копие одтъ единъ рапортъ който получихъ отъ Британския въ Варна Вице-Консулъ, съ който той дава единъ отчетъ за посрѣщанъето на Княза въ него градъ на 25 минхлий и за изборитѣ за Великото Народно Събрание, които станахъ на слѣдующия день.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 109.

Вице-Консулъ Брофи до Г. Ласселся.

(Извлечение.)

Варна, 29. Юлий 1881.

Имамъ честь да извѣстя, че Негово Височество Князь Александръ на България пристигна тука минхлата Сжбота, на

25. того, и биде посрѣщнатъ съ значителенъ ентузиазмъ. Коньетѣ бидохъ отпирѣгнати и българскитѣ селени се впрѣгнаха и теглиха отъ станцията на желѣзницата до Градския Съвѣтъ, гдѣто Негово Височество каза нѣколко думи на Български на множеството да имъ поблагодари за тѣхната прѣданность и добри чувства къмъ него; и отъ тамо Негово Височество отиде прямо на Манастиря гдѣто е неговата резиденция.

Изборитѣ станахъ на 28, и както ви телеграфирахъ сѣщия день, града и окръжнето Варненско избрахъ и осемтѣхъ Депутати (отъ официалната листа) благоприятни на Княза, четирма отъ които сѣ Българи и четирма Турци.

Въ това окръжие, спорѣдъ официалнитѣ извѣстия, нѣ само Варна, но и Балчикъ, Правадия и Хаджоулу Пазарджикъ тоже сѣ избрали Депутати да прѣдставляватъ исклучително сѣщитѣ мѣстни; Силистренскитѣ избори сѣ още нерѣшени.

110.

Лордъ Гранвиллъ до Г. Ласселся.

Форинъ офисъ, 22. Юлий.

Господине,

Приключвамъ за ваше свѣдѣние копии отъ депешитѣ които отпразихъ, до Съръ А. Паджета и Г. Уйндама, *) които съдържатъ разговори съ Италианския и Руския Посланици относительно свикването отъ Българския Князь на Великото Народно Събрание и за единодушното негово приеманье прѣдложенията на Негово Височество.

Вий ще научите отъ тия депешы взглядовѣта на Правителството на Нейно Величество относительно за съвѣта, който

*) Бр. 407 и 408.

Силитѣ би трѣбувало да даджѣ на Княза и вий ще употрѣбише влиянието, което притѣжавате да го склоните да направи едно умѣренно и примирително употрѣбление на властѣта, която му се повѣри.

Съмъ и пр.

(Подписалъ) Гранвилль.

111.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено 23. Юлий.)

(Извлѣчение.)

Свищовъ, 12. Юлий 1881.

Българския Князь пристигна въ Свищовъ въ 5 часа днесъ подиръ обѣдъ и почти изведнѣжъ слѣдъ това прие посѣщението на Дипломатическото тѣло,

Имамъ честь да приключя копие отъ словото което произнесе Германския Генераленъ-Консулъ, като Деканъ на Дипломатическото тѣло.

Имамъ тоже честь да приложж и копие отъ отговора на Негово Височество.

Приложение 1 къмъ 111.

Слово произнесено къмъ Българския Князь отъ Германския Генералъ - Консулъ, Деканъ на Дипломатическото Тѣло.

Le Corps Diplomatique est heureux de saluer votre Altesse par mon intermédiaire à son arrivée dans cette ville.

Les Représentants de l'Europe à la veille de la Grande Assemblée Nationale forment les vœux les plus sincères pour que l'union entre votre Altesse et le pays soit maintenue indissoluble.

Votre Altesse par les hautes destinées qui lui ont été dévolues constitue aux yeux de l'Europe une garantie d'ordre et de tranquillité et le gage d'un développement heureux de la Bulgarie dans la voie du progrès.

(Прѣводъ.)

Дипломатическото тѣло е щастливо да поздрави Ваше Височество чрезъ менѣ като посрѣдникъ, за неговото пристигване въ този градъ.

Прѣдставителитѣ на Европа въ прѣдвечерието на Великото Народно Събрание изразяватъ най-искренни желания щото съединението мѣжду Ваше Височество и страната да се съхрани неразривно.

Ваше Височество, чрезъ високитѣ участя, които еж го успали, съставлява въ очитѣ на Европа една гаранция за рѣда и тишината и залога за едно щастливо развитие на България въ пътя на прогресса.

Приложение 2 къмъ 111.

Отговоръ на Българския Князь.

Messieurs les Agents!

Je suis heureux de vous voir en cette ville, dans les graves circonstances qui m'y amènent.

Comme vous le dites, M. l'Agent, de la part de vos collègues, étant aux yeux de l'Europe le représentant et le dépositaire des destinées de la nation qui m'a été confiée, je ne doute pas un instant que mon pays, marchant dans les voies du progrès ouvertes devant lui, saura toujours justifier les sympathies du monde et la confiance que l'Europe nous témoigne.

Je suis heureux aussi que vous trouvant dans le pays, Messieurs les Agents, vous avez pu déjà constater, vous mêmes, quelle est la

volonté du peuple guidé par la Divine Providence dans l'accomplissement de ses destinées.

Je vous remercie, Messieurs les Agents, pour le vif intérêt que vous m'avez témoigné pendant cette crise si vitale pour l'avenir de la nation Bulgare.

(Прѣводъ.)

Господа Агенти!

Щастливъ съмъ да ви видя въ този градъ, въ важнитѣ обстоятелства които сж ме довели тука.

Както казвате, Г. Агенте, отъ страна на вашитѣ другари, като съмъ въ очитѣ на Европа прѣдставителя и хранителя на сждбитѣ на народа, който ми се повѣри, не се съмнявамъ нито една минута, че моето отечество, вѣрвѣйки въ пжтицата на прогресса отворени прѣдъ него, ще съумѣй винжри да оправдае симпатитѣ на свѣта и довѣрието което Европа ни засвидѣтелствува.

Щастливъ съмъ още за дѣто вий, Господа Агенти, като се намирате въ страната, сте могли вече сами да утвърдите каква е волята на народа водимъ отъ Божественното Провидѣние въ изпълнението на своитѣ сжди.

Благодаря ви, Господа Агенти, за живото съчувствие, което ми засвидѣтелствувахте прѣзъ тѣзи криза толкова жизненна за бѣднжцето на Българския народъ.

112.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 23. Юлий.)

Свищовъ, 12. Юлий 1881.

Милорде,

Като пристинахъ тука на 10. того, намѣрихъ вашата депеша отъ 8. сжщого относително за декларацията, която бѣше

предложена да се направи отъ Прѣдставителитѣ на Великитѣ Сили въ България по случая свикването на Великото Народно Събрание, и къмъ която вий ми давате наставления да се присъединя, ако би тя да стане съ думитѣ както бѣше изъ първо предложена.

Германския Агентъ, който бѣше въ Варна да се съвѣщае съ Руския и Австрийския си другари за най-добрия начинъ по който да изпълнятъ своитѣ наставления, ме извѣсти, че тъй като се вижда сигурно какво Великото Народно Събрание ще приеме Княжескитѣ условия безъ противенъе, тѣ рѣшили да не правятъ декларацията освѣнъ ако едно промѣнение въ расположението на Депутатитѣ би показало нѣкоя възможность щото Княжескитѣ условия да бждатъ отхвърлени, въ който случай тѣ ще отправятъ една силна декларация къмъ Събранието. Тѣ мислятъ обаче, че въ визитата, която Българския Князь ще да приеме отъ Дипломатическото Тѣло, изведнѣжъ слѣдъ пристигването си въ Свищовъ, било би умѣстно за Г. де Тилау, като Деканъ на Дипломатическото Тѣло, да отправи едно слово къмъ Княза, което до нѣкоя степенъ ще замѣсти декларацията.

Г. де Тилау ми прочете проекта на словото, което той начерталъ съ одобреніето на Г. Хитрово и на Г. де Бурияна, въ което се изражава надѣжда, че Великото Народно Събрание ще утвърди рѣшението на народа изразено въ недавнешния plebiscite. Словото продължава да увѣрява Негово Височество, че чуждитѣ Прѣдставители, въ прѣдвечерието на отварянъето на Великото Народно Събрание, изразяватъ най-сърдечнитѣ желання за съхранението на съединението мѣжду Негово Височество и страната и че Негово Височество съставлява въ очитѣ на Европа една гаранция за рѣда и тишината, и единъ залогъ за развитието на България въ пхтя на прогресса.

Казахъ на Г. де Тилау, че първата часть на словото ми се вижда едно прѣмо намисание въ вътрѣшнитѣ работи на

Княжеството, къмъ което азъ не могъ да се присъединя. Наставленията на Ваша Милость бѣхъ точни върху нея точка, и макаръ, безъ съмнѣние, че има що годѣ разлика мѣжду една формална декларация и едно слово отправено къмъ Княза отъ Декана на Дипломатическото Тѣло, явно е, че словото ще се публикува и ще се поглѣдне като едно опитване отъ страната на Агентитѣ да повлияжтъ върху Събранието. Нѣмахъ какво да възража противъ послѣднитѣ части на словото, макаръ да бихъ прѣдпочелъ да испусна въско споменуване за Великото Народно Събрание.

Въ едно събрание на Агентитѣ и Генералнитѣ Консули, на което присѣствахъ всичкитѣ Прѣдставители на Великитѣ Сили, съ исключение на Руския Агентъ, Г. де Тилау каза, че тѣй като той и неговитѣ Руски и Австро-Унгарски другари сж получили наставления да даджтъ една много силна поддръжка на Княза, тѣ мислятъ че ще бжде добръ да се воспользуютъ отъ посѣщението, което ще направи Дипломатическото Тѣло на Княза, за да даджтъ на Негово Височество едно доказателство за тѣзи поддръжка. Той прибави, че словото е било приготвено съ съгласието на Г. Хитрово и че е било одобрено отъ Княза, а при това и Негово Височество като намѣрява да ни приеме веднага слѣдъ пристигването си, не ще да има време да му се подложатъ на удобрѣние измѣнения на словото. Той прѣдложи да направи ония части отъ словото, противъ които азъ нѣмахъ никакво възражение, въ името на всичкитѣ си другари и тогава ще прибави, че Прѣдставителитѣ на тритѣ Империи имжтъ наставления да изразятъ надѣждата, че Великото Народно Събрание ще приеме условията на Негово Височество.

Моя Француски и Италиански другари се присъединиха сж менѣ да възразятъ противъ подобно нѣщо, което щѣше да има за ефектъ да докаже, че сжществува разлика въ мнѣнието

мѣжду Великитѣ Сили. Най-нежелателно бѣше отъ всѣка глѣдна точка да не станеше това, и голѣмо насърчение би се дало по тоя начинъ на противникитѣ на Негово Височество, ако се узнаеше, че Великитѣ Сили не бѣха съгласни върху Българския въпросъ.

Г. де Тилау тогава прѣдложи щото той, Г. Хитрово и Г. де Бурианъ, слѣдъ като Княза приеме Дипломатическото Тѣло, да поискатъ отъ Негово Височество едно свидание, за да му съобщятъ своитѣ си наставления.

Азъ забѣлѣвахъ, че ефекта отъ такова повѣдение наравно ще покажи една разлика на мнѣние мѣжду Силитѣ и най-сетнѣ се рѣжи щото Г. де Тилау да се допита до Княза и Г. Хитрово, слѣдъ тѣхното пристигание, и ако тѣ сж съгласятъ да се отмахне параграфа противъ който азъ възразявахъ, тогава да направи едно слово въ името на всичкитѣ Сили,

Ако, обаче, Княза пожелае едно по-силно изражение на мнѣнието на тритѣ Империи, никакво слово нѣма да се казва на посѣщението на Дипломатическото Тѣло и Г. де Тилау, Г. Хитрово и Г. де Бурианъ ще поискатъ едно по нататъжно свидание съ Княза съ цѣль да изпълнятъ своитѣ наставления.

Слѣдъ пристиганieto на Княза, Г. де Тилау посѣти Негово Височество и го извѣсти за прѣдложенията, които бѣха станали, Негово Височество и Г. Хитрово, и двамата, се съгласиха да се махне параграфа, което азъ бѣхъ прѣдложилъ, и словото отъ което имахъ честь да приложж едно копие въ прѣдидущата ми депеша биде произнесено отъ Г. де Тилау, като Деканъ на Дипломатическото Тѣло, въ името на всичкитѣ си другари.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

113.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 23. Юлий.)

Свищовъ, 13. Юлай 1881.

Милорде

Великото Народно Събрание се отвори тѣзи сутрина въ 10 часа. Българския Князь откри засѣданието съ едно слово, въ което той забѣлѣжи какво той нѣма никакво съмнѣние, че Събранието, като утвърди прѣдложенията, които той е подложилъ на страната, ще облѣче въ законна форма изразената вече воля на народа.

Събранието изведнѣжъ прие условията на Негово Височество чрезъ акламация, и Депутатитѣ пристѣпиха къмъ подписването на протокола, въ който се записа резултата. Негово Височество тогава произнесе друго едно слово, съ което благодари на Депутатитѣ за тѣхния патриотизмъ и затвори Сесията на Великото Народно Събрание, която трая по-малко отъ единъ часъ. Негово Височество биде ентузиястически поспѣшихъ и нееднократно акламиранъ.

Българския Екзархъ и високитѣ становници на черквата, Дипломатическото Тѣло, офицеритѣ отъ конвоя на Негово Височество и мнозина прѣдставители на Европейския печатъ присѣтствувахъ на церемонията.

Имамъ честь да приложѣ тукъ прѣводи отъ словата произнесени отъ Княза.

Събранието бѣше съставено отъ 307 Депутати, отъ които 300 присѣтствувахъ, мѣжду които 60 Турци.

Въ слѣдствие на военното положение никакви избори не станахъ въ окръжията Плевненско и Раховско и цѣлото число на изборитѣ, които станахъ въ Княжеството се въскачва на

328; но тъй като въ нѣкои случаи сѣщото лице е било избрано отъ нѣколко окръжия въ сѣщото време числото се умали на 307.

Четирмата Либерални Водители избрани отъ Търновското окръжие не присѣтствувахъ въ Камарата и се научавамъ, че Г. Каравеловъ и Г. Славейковъ напуснали страната. Казватъ ми, че Г. Цапковъ, макаръ поканенъ да отиде въ Камарата, е отказалъ да направи така, подъ прѣдлогъ, че изборитѣ не сѣ станали рѣдовно.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение 1 къмъ 113.

Слово произнесено отъ Българския Князь въ Великото
Народно Събрание.

Съ пълно довѣрие и съ искрено самоотвержение, азъ се обърнахъ къмъ любимия си народъ. Адреситѣ, които ми се испратиха почти отъ всякитѣ части на отечеството, моето почитуване, и резултата отъ изборитѣ за това Събрание показватъ ясно и несъмнено какво е желанието на народа. То бѣше за менъ една честь да видя, че моитѣ мисли сѣ били напълно оцѣнени. Цѣльта за която сте свикани, Господа, ви е известна. Нѣмамъ никакво съмнѣние, че съзнавате важността на вашата миссия — като утвърдите моитѣ прѣдложения, да облечете въ законна форма изражената вече воля на народа.

Приложение 2 къмъ 113.

Друго слово на Българския Князь.

Благодари ви сърдечно за довѣрието показано менъ тъй патриотически. Въ ваше име, азъ благодаря на цѣлия ми на-

родъ за неговитѣ чувства къмъ менъ. Въ тѣзи любовъ и единство мѣжду менъ и моя народъ, азъ виждамъ най-голѣмата и най-спасителната гаранция за напрѣдка, успѣха и величието на Българския народъ.

Обявявамъ това Събрание затворено.

114.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 23. Юлий.)

Свищовъ, 13. Юлий 1881.

Милорде,

Относително телеграммата ми отъ днешна дата, имамъ честь да приключя тукъ прѣвода на Прокламацията издадена отъ Българския Князь слѣдъ приеманъето на прѣдложенията му отъ Великото Народно Събрание.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 114.

Манифестъ издаденъ въ Свищовъ.

Възлюбенний Ми Народе!

Слѣдъ тържественното рѣшение на въпросътъ, който счетохъ за своя длъжностъ да прѣдложъ на народа, исказвамъ на своитѣ драги съотечественници и вѣрнопопданници Моята сърдечна благодарностъ за тѣхното довѣрие къмъ Мене. Искреннитѣ чувства на населението къмъ Мене, които отново срѣщи-

иждъ при послѣдното Си пътемествие и които се отражаватъ тѣй ясно и въ днешното рѣшение на Народното Събрание, Мо пасърдчаватъ въ твърдата Ми воля, да вѣрва непоколѣбимо напредъ на чело на Моя народъ къмъ осмѣщенцето на неговитѣ завѣтни цѣли.

Днесъ, когато вече съ Божия помощъ наставатъ нови времена и когато най-добрѣ ще бжде да забравимъ миналото съ неприятнитѣ му възпоминания, Азъ желяж още веднжжъ да разясня за всеобщо знание, мислитѣ и началата, отъ които ще се ръководи отъ сега нататкъ управлението на страната.

Намѣриха се лица, които се стараха съ всевъзможни средства, да посѣятъ недовѣрие у населението, като распространяваха слухъ, че Азъ съмъ ималъ намѣрение да потхпча свободата и правдинитѣ на народа. Обявявамъ на всеуслишенне, че Моята цѣль не е друга, освѣнъ да обезпечъ тая свобода и тия народни правдини. Искахъ пълномощията, които днесъ народътъ Ми повѣрва, само и само за да отстраня всички произволни препятствия, които пречеха на доброто и здравото устройство на страната и да дамъ възможността да се тури край на безпорядъка, произвола и притѣснението. Справедливостъ и безпристрастие, уважение и законна защита на личността, на нейната свобода и на нейнитѣ правни отношения, ще бжджтъ главнитѣ цѣли на Моето правителство. Правата на народа, припознати отъ Конституцията, оставатъ и за напредъ като основа на нашето общественно право. Всѣка година и въ извънредни случаи ще Ми бжде една приятна длъжностъ да свиквамъ представителитѣ на народа за да обсъждатъ ония въпроси, които се отнасятъ до жизненнитѣ интереси на Княжеството. Особно въ въпроситѣ за бюджета, за даноцитѣ, за приходитѣ и расходитѣ на държавата и за предметитѣ, които иматъ единъ международенъ характеръ, рѣшителний гласъ ще принадлежи на народното представителство. Опитътъ ни е по-

казалъ и ще ни покаже още, какви непредвидени подобрѣнии и преобразования трѣбва да се въведжтъ въ нашето държавно устройство.

Рѣшителность, постоянство и послѣдователность ще сж отличителнитѣ чърти на правителството Ми. Положителна и систематическа работа за държавното устройство, съгласно съ горѣпომѣнжтитѣ начала, ще бжде неговата главна задача. Особенно и най-напредъ ще се обърне внимание къмъ ония рани, отъ които народътъ отдавна страдае и които, за съжалѣние, сж биле пренебрѣгнати до сега. Заради това първата грижа на Моето правителство ще бжде да предприеме по тия клонове ония преобразования, които нуждитѣ на народа указватъ за най-полезни. Правителственната служба, основана на единъ строгъ и съвѣстенъ изборъ на лицата, ще се постави на една здрава и законна почва, и тѣй ще може да се прекрати вредителното за работитѣ често промѣняване на държавнитѣ служители. Въобще, въ назначението на личноститѣ, особено за върховното управление, Моето старание ще бжде да покровителствувамъ патриотизмътъ, характерътъ и способноститѣ, безъ да обръщамъ внимание на произволното раздѣление, което отъ двѣ години насамъ е било нещастие за страната.

За това се обръщамъ къмъ всички ония, които иматъ присърце отечеството и неговата бѣднина, и ги приканвамъ да се събератъ около Мене, и тѣй съ съединени сили да почнемъ великото дѣло, което времето е възложило на насъ. Въпросътъ е за напредъкътъ и благоденствието, за славата и величието на България. Отъ съдѣйствието на всичкитѣ български родолюбци зависи да се достигне въ най-късо време цѣлътъ на нашитѣ стремления, и съ това да се покажемъ достойни за голѣмата любовъ, която руския Царъ и руский народъ не преставатъ да показватъ къмъ своитѣ освободени братия, испуени съ такива огромни жертви, и за симпатитѣ, които постоянно храни къмъ насъ образована Европа.

Напълно съзнавамъ мъжнотиятъ и чувствавамъ голѣмата отговорностъ на задачата, която съ съгласието на народа вземамъ върху Себе си, но Азъ имамъ твърда вѣра, че съ благословието на Всевишния и съ любовта и родолюбието на народътъ, Моето начинание ще се увѣнчае съ траснѣ успѣхъ.

Свищовъ, 1. Юлий 1881 год.

Александръ.

115.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 23. Юлий.)

Свищовъ, 13. Юлий 1881.

Милорде,

Изведнѣжъ слѣдъ затварянѣто на Великото Народно Събрание тѣзи сутрина единъ благодарственний молебень (Te Deum) се отслужи отъ Българския Екзархъ; слѣдъ което Дипломатическото Тѣло посѣти Българския Князь за да му честити за рѣшеніето на Събранието.

Имамъ честь да приложж едно копие отъ словото отправено къмъ Негово Височество отъ Г. де Тилау, Деканъ на Дипломатическото Тѣло.

Въ отговоръ, Негово Височество поблагодари Дипломатическото Тѣло за честитиванията, и го помоли да поднесе на Правителствата си изражението на неговата признателностъ за симпатията която му показаха прѣзъ недавняшната криза.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

Приложение къмъ 115.

Слово произнесено къмъ Българския Князь отъ Германския Генералентъ-Консулъ като Деканъ на Дипломатическото Тѣло.

Le Corps Diplomatique s'empresse par mon organe de présenter à Votre Altesse ses respectueuses felicitations à l'occasion du vote solennel de la Grande Assemblée Nationale.

Mes collègues et moi, nous sommes heureux de constater que la nation Bulgare dans les circonstances actuelles s'est prononcée avec la meme unanimité que le jour où elle a fixé son choix sur la personne da Votre Altesse pour lui confier ses destinées. Cette nouvelle expression de la volonté da peuple Bulgare est un temoignage éclatant de ses setiments de confiance et de fidelité envers Votre Altesse, et de sa résolution de la suivre daus la voie où elle la guidera pour assurer le progrès, le bonheur, et la prosperité de la Bulgarie.

(Прѣводъ.)

Дипломатическото Тѣло бърза чрезъ моя гласъ да прѣдстави на Ваше Височество тѣхнитѣ почтителни честитявания по случая на тържественното рѣшение на Великото Народно Собрание.

Мойтѣ другари и азъ, ний сме щастливи да утвърдимъ, че Българския народъ въ настоящитѣ обстоятелства се произнесе съ скъпото единодушие както въ деня когато той установи избора си върху особата на Ваше Височество за да му повѣри своитѣ сѣдбини. Това ново изражение на волята на Българския народъ е едно блѣсково свидѣтелство за неговитѣ чувства на довѣрие и вѣрность къмъ Ваше Височество, и за неговото рѣшение да Ви слѣдува въ пѣтя въ който Вий ще го поведете за осигорението на успѣха, щастieto и прѣуспяванието на България.

116.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 23. Юлий.)

(Извлечение.)

Свищовъ, 14. Юлий 1881.

Свѣдѣнията които получихъ въ София относително за посрѣщаннето на Българския Князь презъ неговото пътешествие изъ Княжеството бѣхъ толкова противорѣчущи, щото азъ намѣрихъ за по добръ да закѣснѣя рапорта си върху тоя прѣдмѣтъ до като получихъ точни свѣдѣния.

Отъ каквото бѣхъ въ състояние да науча отъ когато съмъ пристигналъ тука, се вижда, че Негово Височество е билъ ентузиастически посрѣщнатъ на всѣко мѣсто, което той посѣти, съ исключение на Плевенъ, гдѣто неговото посрѣщанне е било по малко сърдечно. Негово Височество не отиде въ Търново, макаръ, както се научавамъ, значителни приготвления да сѣ били станали за неговото посрѣщанье.

Научавамъ се, че Негово Височество произвелъ прѣвсходно впечатление върху Турското население като е посѣщавалъ джамийтъ въ тия мѣста, гдѣто болшинството на населението е турско.

117.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 25. Юлий.)

Руссе, 16. Юлий 1881.

Милорде,

Новия Кабинетъ които се състави отъ Българския Князь на 14. того се състои:

Г. Стоиловъ, Секретаря на Негово Височество, Министръ на Външнитѣ работи, който си задържа въ сѣщото врѣме поста Началникъ на канцеларията на Негово Височество,

Г. Желѣсковичъ, който задържа поста си като Министръ на финанситѣ.

Г. Теохаровъ, българинъ, който до сега е живѣлъ въ Руссия и е занимавалъ поста на Помощникъ на Прокурора въ Москва, Министръ на Правосъдието.

Г. Иречекъ, който управлява Министерството на Народното Просвѣщение, окончателно е назначенъ на него постъ и Министерството на Вътрѣшнитѣ работи, се е възложило временно върху Полковника Ремлингена като управляющъ.

Полковникъ Ремлингенъ е единъ Русски офицеринъ на Българска служба, и единъ отъ петъ тѣхъ Военни Комиссари назначени отъ Княза.

Прѣдсѣдателъ на Министерството не е назначенъ, и поста на Вътрѣшнитѣ работи временно само е заплъненъ, съ надѣжда, че Генералъ Ерпротъ, заминаването на когото имаше честь да извѣстя на Ваша Милость въ прѣдидущата си депеша, може да се склони да се завърни въ България и да приеме него постъ, заедно съ Прѣдсѣдателството на Свѣѣта.

Тѣй като системата на военнитѣ комиссарства, установена отъ Българския Князь, ще се продължава за сега, намѣрило се е за добръ да се повѣри Министерството на Вътрѣшнитѣ работи на единъ воененъ. Научавамъ се, че нѣкои измѣнения въ Кабинета ще станатъ щомъ като приготвленията за урѣжданъето на новия Държавенъ Свѣѣтъ сж свършятъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

118.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 25. Юлий.)

Варна, 18. Юлий 1881.

Милорде,

Единъ Адресъ подписанъ почти отъ всичкитѣ членове на Великото Народно Събрание се прѣдаде на Генерала Ернрота, прѣди заминаването му отъ Свищовъ, съ които му се поднасятъ благодарѣнията на Българския народъ за всичко, което той е направилъ за него прѣзъ времето когато е билъ въ България и се изразява надѣждата, че негово Прѣвѣсходителство ще се завърни въ Княжеството.

Не може да има никакво съмнѣние, че помощта на Генерала Ернрота би била отъ най-голѣма полза за Българския Князь въ трудната задача, която Негово Височество сега ще има да изпълни, но за зла честъ Негово Прѣвѣсходителство твърдѣ много желае да напустне България и ще се изисква голѣмъ натискъ за да може да се склони да се завърни въ Княжеството съ официаленъ характеръ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

119.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Получено на 25. Юлий.)

Варна, 18. Юлий 1881.

Милорде,

Прѣди заминаването на Българския Князь отъ Свищовъ два адреса се поднесоха на Негово Височество подписани отъ нѣкои Депутати на Великото Народно Събрание.

Съ първия отъ тия адреси, който бѣ подписанъ почти отъ всичкитѣ Депутати, Негово Височество се умолява да по-
моли Руския Императоръ да позволи на Генералъ Ернрота да
се завърни въ България.

Втория Адресъ, който бѣ подписанъ отъ около петдесетъ
до шестдесетъ Депутати, умолява Негово Височество да запо-
вѣда да стане едно изслѣдование върху повѣдението на бив-
шитѣ Министри, и въ особености относительно за възванията
отправени отъ тѣхъ къмъ иностранныѣ Правительства, което,
спорѣдъ мнѣнието на просителитѣ, съставлява едно прѣдателско
опитване за да се заручи намисанието на чуждитѣ Сили въ
вътрѣшнитѣ дѣла на Княжеството.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Франкъ С. Ласселсъ.

120.

Г. Ласселсъ до Лордъ Гранвилля.

(Извлечение.)

Варна, 18. Юлий 1881.

Слѣдъ отварянето на Великото Народно Събрание въ
Свищовъ, имахъ единъ разговоръ съ Г. Хитрово, Руския
Агентъ и Генераленъ-Консулъ, въ които той спомене за сло-
вото произнесено отъ Г. де Тилау при приеманъето на Дипло-
матическото Тѣло отъ Княза. Той каза, че добръ разбира въз-
раженията, които азъ направихъ, противъ словото, както бѣше
изъ първо прѣдложено. Словото бѣше приготвено на бърже и
нѣше да бѣде по добръ ако отъ начало още бѣше начър-
тано въ такава форма, щото всичкитѣ Агенти да можяха го прие.

Казахъ на Г. Хитрово, че съжелявамъ дѣто бѣхъ при-
нуденъ да възразж на словото. Наставленията на Ваша милость
обаче бѣхъ тѣй точни, щото бѣше невъзможно за менъ да

направя иначе. Даже, както си остана, имаше нѣкои части отъ това слово, които вече се казаха, и които азъ на драго сърдце бихъ видѣлъ промѣнени, но тъй като всѣко прѣмо намисание въ вжтрѣшнитѣ дѣла на страната се избѣгна, считахъ себѣ си за оправданъ дѣто не се отдѣлихъ отъ другаритѣ си, тъй като менъ ми се виждаше най-важно да работимъ наедно, и така да избегнемъ да не покажемъ никакъвъ знакъ на разногласие мѣжду Велкитѣ Сили върху Българския въпросъ, и азъ съзнавахъ мжчнотията да се направятъ но нататѣшни промѣнения въ едно слово подложено вече на Княза и на което Негово Височество бѣше вече приготвилъ отговора.

121.

Г. Уиндамъ до Лордъ Гранвилля.

(Съдържанieto получено по телеграфа.)

С. Петербургъ, 30. Юлий 1881.

Милорде,

Относително депешата ми отъ 7 того, Г. де Гирсъ ми разясни, че когато той ми говори за Българската Конституция, той не е мислялъ да се отнася това къмъ Проекта на Конституция, който е билъ разгледанъ въ С. Петербургъ, но за оная Конституция, такава каквато е излѣзла отъ разискванията на Събранието въ Търново, и въ която горѣпоменжтия Проектъ е бихъ окастренъ и съвършено прѣобразенъ въ единъ радикаленъ смислъ.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Хю Виндамъ.

Лордъ Гранвиллъ до Г. Ласселсъ.

Форинъ Офисъ, 30. Юлий 1881.

Господине,

Получихъ и поднесохъ на Царицата депешата Ви отъ 12 того, и имамъ да Ви съобщъ, че Правителството на Нейно Величество одобрява Вашитѣ дѣйствия, както сѣ рапортирани въ него, относительно декларацията, която бѣше прѣдложена да стане отъ Прѣдставителитѣ на Великитѣ Сили въ България по случая на отварянѣто на Великото Народно Събрание.

Колкото за словото на честитяване, произнесено отъ Декана на Дипломатическото Тѣло къмъ Българския Князь, слѣдъ рѣшението на Събранието, копие отъ което е приключено въ втората Ви депеша отъ 13 того (която тоже поднесохъ на Нейно Величество), имамъ да ви съобщъ, че това слово отива много по далечъ въ нѣкои отъ израженията си отъ колкото Правителството на Нейно Величество би го желало; но то може да разбере мжнотията, която бихте имали за да се отдѣлите отъ Вашитѣ другари въ единъ такъвъ случай, толкосъ повече, когато Събранието бѣше се вече произнесло въ полза на Княжескитѣ прѣдложения, и адреса слѣдователно не би могълъ да се вземе като отправенъ съ цѣль да повлияе върху рѣшението на Събранието или като да има сжщата важность както оня произнесенъ прѣди отварянѣто на Събранието.

Вашето участвование въ честитяванията поднесени на Княза Александра, ще усили, надѣва се Правителството на Нейно Величество, отъ колкото да отслаби Вашето положение спрѣмо Негово Височество, въ поднасянѣто съвѣта, който се съдържа въ инструкциитѣ, които Ви испратихъ на 22 того, за доказателство въ бждще на умѣренностьта която припоржва, Правителството на Нейно Величество ще глѣда съ загриженность.

Имамъ честь и пр.

(Подписалъ) Гранвиллъ.

ПРИЛОЖЕНИЕ.

Г. Гирсъ до Русск. Дипломатически Агентъ въ България. *)

Господине,

Прѣзъ прѣбываніе-то си въ С. Петербургъ, Князь Александръ изложи на Н. В. Императора трудности-тъ на положеніе-то въ Българіѣ и взглядове-тъ си върху средства-та които могатъ да го поправятъ.

Като приема че е невъзможно да се управлява дълго врѣме съ радикално болшинство, Н. Высочество бѣше съгласенъ съ насъ върху нуждѣ-тъ да се постоянствува колкото е възможно въ законныя пътъ прѣди да се мысли за по-дѣятелны мѣрки. Той желае да опита да върви съ настояще-то Народно Сѣбрание безъ да се отстранява отъ Конституціѣ-тъ, като се послужи съ убѣждаваніе-то за да доведе болшинството до примиряваніе.

За това пѣщо, Нег. Высочество мысли да прѣдложи три условія, които быхъ показали отъ само-то начало, до колко може да се очаква отъ сѣщѣ-тъ Камарѣ.

Първо-то е да се състави бюро-то по начинъ безпристрастенъ и да се възложи прѣдсѣдателство-то на одного отъ членове-тъ на опозиціѣ-тъ, но на личность почитаемѣ, прѣставляющъ умѣренны-ты идеи.

Второ-то е унищоженіе-то на незаконны-тъ изборы и най-вече опѣзи на прѣдставители-тъ, които не быхъ имали конституціонни-тъ възраст.

*) Относително датата на тѣзи наставления много се писа както въ Цариградски Вѣстници, кждѣто тѣ най-напрѣдъ се публикуваха, а тѣй сѣщо и въ нашитѣ. Отъ фактитѣ изложени читателя ще я отгадае приблизително въ прѣд-вечеріето на прѣврата. Прѣпечатваме я отъ вѣстникъ „Зорница“ тѣй както ти се публикува на времето.

Трето-то е да се въздържи Народното Събрание отъ гласуване-то недовѣріе противъ министерство-то и отъ всѣкой сномень за растураніе-то на послѣдното Народно Събрание.

Ако тѣзи условия се приемели, Князь Александръ щѣлъ да види въ тѣхъ доказателство че ново-то събрание желае да върви съгласно съ Правителство-то, и да работи заедно за добро-то на странж-тх.

Въ противенъ случай, на Нег. Высочество не щѣло да остане освѣтъ да постигнѣ къмъ ново растураніе на Народно-то Събрание, защото щѣла да се изгуби всѣка надежда за изцѣленіе злоупотрѣбенія-та на настоящж-тх конституцій посредствомъ измѣненіе-то ѝ отъ законы, които быхъ ж стѣснили въ мѣржж-тх изискуемж за да се направи управление-то възможно.

Князь-тъ тогава щѣлъ да издаде едно проглашеніе къмъ странж-тх за да обясни побужденія-та на това рѣшеніе, да посочи партизанскы-тѣ начини на дѣйствиѣ на опозиційж-тх и да ѣх направи отговорж за сѣществующи-тѣ мжчнотіи. Вѣроятно было, че умѣренна-та партія и още непоковарена-та масса отъ населеніе-то щѣли да отговорятъ съ удобрителны адресы, възъ които Нег. Высочество щѣлъ да може да се облѣгне за да отложи свыкване-то на Народното Събрание, да запрѣти, приврѣменно, свободжж-тх на печата и събранія-та, и да оздрави по тоя начинъ поддържаніе-то на порядъка и на хода на работы-тѣ додѣто бжде възможно да свыка повж Камарж като приготви изборы-тѣ.

Най-сетѣ, въ случай на необходимость, Князь-тъ можалъ да засвидѣтелствува за положеніе-то като се обърне направо съ въззивъ къмъ странж-тх: да си избере едно отъ двѣ-тѣ или прѣлибералны-тѣ учрѣжденія, за които простолудіе-то едвамъ си дава отчетъ, или Князь-тъ, избранъ по благоволеніе-до на освободителя на Българіж. Нег. Высочество си мысли

чо въ подобенъ случай избора на странж-тѣ не бы были съмнителенъ.

Такъвъ е постепенный ходъ който ни съобрази Нег. Высочество, като приложи че сполука-та му не може да бжде вѣрна, освѣнь ако Императорско-то Правителство подкрѣпи вѣрно тѣзи съчетанія съ ходатайство-то на своя Дипломатическы Агентинъ, съгласно съ вѣщкы-тѣ Русскы службани въ службѣ на Княжество-то. Нег. Высочество ни поиска да ви снабдимъ съ слѣдуемы-тѣ наставленія.

Вамъ сѣ познаты толкози добръ чувства-та на Императора къмъ Князь Александра и общи-тѣ взглядове на Нег. Величество върху настояще-то положеніе и бдуще-то на България, щото пѣмамъ нуждѣ да ви повтарямъ че въ всѣко спорно дѣло ваше-то най-горѣщо съдѣйствіе трѣба да отива за Нег. Высочество.

Мѣркы сѣ зеты за да му сѣ оздрави така сѣщо съдѣйствіе-то на вѣщкы-тѣ Русскы службани въ службѣ на Княжество-то.

До тогава до когато не сѣ касае освѣнь да сѣ ходи по законныя пѣтъ, ваша-та длѣжностъ ще е явна.

Между това, трѣба да ви привлечѣ вниманіе-то възъ пѣкои съображенія относимы къмъ хода, прѣдначертанъ отъ Князь Александра.

Желателно е, споредъ насъ, Нег. Высочество да не направи отъ три-тѣ горѣозначены точки рѣшителны условія, и да ги постави още въ начало-то на Събраніе-то.

Така постѣпка може да сѣ посѣди като противна на пріеты-тѣ парламентарны обычаи и да достави на водачитѣ на опозиціѣ-тѣ прѣдлозы за да възбудятъ още нерѣшено-то болшинство противъ Държавный Главѣ.

Было бы имъ лесно да докажѣтъ че не може да сѣ налага на едно събраніе избираніе-то на бюра-та му и прѣдсѣдателя му, които сѣ избираемы, и че още по-малко може

да му си заприѣцава да гласува осждително възъ дѣла-та на министерство-то безъ да ся стѣняватъ конституціонны-тѣ му права. Князь-тѣ бы ся поставилъ по този начинъ, още отъ само-то начало, въ непосредственно и враждебно съприкосновение съ Събрание-то, защото така той ще турп на странж посрѣдници-тѣ които трѣба да покрыватъ неговж-тж личность.

Въ неизвестность-тж, въ кождо още ся намиратъ за каквъ духъ ще въодушевява Събрание-то, едно такова на-строение бы прѣдвизикало борбж-тж, която ся желае до ся избѣгне.

Прѣдпочтително е, споредъ насъ, да ся опитатъ по-на-прѣдъ разны-тѣ групи, да ся дѣйствува отдѣлно възъ прѣд-ставители-тѣ, и да ся гледа да ся склони болшинство-то да даде залогъ за добрж-тж си волиж, като си присвои взглядове-тѣ исказаны отъ Нег. Высочество.

Най-вече въ тжзи посрѣдническж работж може ваше-то лично дѣйствіе да бжде полезно, като земете, при членове-тѣ на Събрание-то, починъ-тѣ за прѣговоры които по-быхж ся приели, като исходящи отъ прѣдставителя на Нег. Высочество Императора, нежели ако исходядахж право отъ Княза и отъ правителство-то му. Може-бы могли быхте да придобьете схищо поддржжж-тж на нѣкои отъ другарп-тѣ ви, чіето съдѣй-ствіе вѣроятно бы было силно, и което тѣ не быхж отказали да подадхтѣ въ това опытуваніе къмъ утишеніе-то.

Не ся съмнѣвамъ че вый ще употребите всичкж-тж дѣй-тельность на положеніе-то си и на лично-то си вліяніе за да подкрѣпите Княза въ примирителны-тѣ му успілія, като утвър-дите благомыслици-тѣ людіе, като възвърнете на Правител-ство-то колебающы-тѣ ся и нерѣшены-тѣ, и като вдхнете на непримирителны-тѣ, въ име-то на интересы-тѣ на странж-тж, чувства на умѣренность които сх схищность-та (есенція-та) на парламентарныя животъ.

Докладъ-тъ ви отъ 14/27. Февруаръ даваше да се разбере че съществуватъ нѣколко случая за успѣхъ въ този пѣтъ на умрението.

Възможно е щото по завръщаніе-то си отъ С. Петербургъ, дума-та на Князь Александра, която ще се почувствува вдхновенна отъ впечатленія-та които Негово Высочество ще събралъ въ личны-тъ си разговори съ Нег. Высочество Императора, да приведе болшинство-то къмъ примирителны-тъ му взглядове. Това нѣй живо желаемъ, и вый не трѣба да се колебае за да се произнесете въ този смисълъ, въ всѣкой случай.

Но ако тая надежда излѣзе измамена и Князь Александръ се види принуденъ да напусне точно-законнѣ-тъ почвъ, като постѣпни къмъ горѣозначены-тъ подѣятелны мѣрки, тогасъ положеніе-то ще стане по-опасно. Не че Князь Александръ ще бѣде нѣкога лишенъ отъ съчувствія-та на Негово Величество Господаря и сърдечнѣ-тъ подпиркѣ на Императорскыя Каби, нетъ, но нѣй смы дължни да му дадемъ тѣзи подпиркѣ въ мѣрѣ въ каквѣ-то да му бѣде истинскы полезна. Ако наше-то настроеніе земеше привидность-тъ на едно възбужденіе щото да се отдадѣтъ на наши-тъ съвѣты и наше-то вліяніе тѣзи противоконституціонны рѣшенія, страшно е радикализ-та партія да се не послужи съ този извѣтъ за да възбуди противъ Княза крайно-либералныя печатъ, събранія-та, общото мнѣніе на Европѣ дори и Кабинеты-тъ завистливы за политическо-то вліяніе на Русіѣ и твърдѣ наклонны да ѣ припишѣтъ мыслѣтъ че желае да постѣпнѣ съ Българіѣ като съ Русскѣ областъ.

Не е пужда да ви показвамъ каквы ще бѣдѣтъ слѣдствія-та на едно подобно положеніе въ едно врѣме когато най-гнусны-тъ покушенія нампратъ благодаренъ пріемъ и почти благоволеніе въ Европѣ, отъ странѣ на Правительства-та и

заблудено-то общественно мнѣніе, стига само малко да носятъ изгледъ на политически прѣстѣпленія.

За страхъ е да не бы Българи-тѣ партизани да почерпять въ тѣзи чуждоstrанны съчувствія едикъ силъ която да въдѣйствува възъ мнѣніе-то на странж-тж додѣто най-сетнѣ може-бы да го разврати.

Потрѣбно е, прочее, въ интереса на Князь Александра, да постѣпите съ голѣмж прѣдосторожностъ.

Императорскій-тѣ Кабинетъ ся е вече отказалъ официално отъ всѣж солидарностъ съ конституціж-тж на които Търновско-то Събрание даде радикаленъ характеръ съвсѣмъ различенъ отъ съхранителны-тѣ основы които ный бѣхмы прѣдложили.

Не е прочее никакъ неудобно да ся държите върху тѣзи почвж като признавате Князь Александру пълнж свободж на свои-тѣ рѣшенія. Но прѣди да искажете одобреніе-то си, ще трѣба да гледате да установите общо съгласіе съ дипломатически-тѣ си събратія. Ный знаемъ че нѣкои кабинети сж изяви́ли желаніе-то да видятъ да ся установи поредѣкъ-тѣ въ Българіж и сж показали съмнѣнія въ дѣйствителнж-тж силж на едикъ конституціж много напрѣднжла въ странж толкози шрвобытнж.

Възможно е тѣзи мнѣнія да сж вджхнжты отъ вѣрваніе-то че тая конституція бѣше наше дѣло и срѣщаше подпоркж-тж на наши-тѣ Агенты. Обаче, ако кабинети-тѣ ся убѣдѣхж за доброволностъ-тж на рѣшенія-та Князь Александровы, безъ да подозиратъ въ тѣзи работж наши-тѣ подстреканія, възможно е да погледнжтъ на тѣзи рѣшенія по-благопріятно. Полезно си вижда да е да ся приготви почва-та по сношенія-та на тѣхны-тѣ Агенты, и да ся доведжтъ тѣзи да уцѣнятъ безпристрастно необѣжны-тѣ нужды Князу отъ създадено-то му положеніе.

Наше-то одобреніе на тѣзи рѣшенія, облѣгнжто възъ това на Кабинеты-тѣ които не можтъ да бжджтъ подозрѣни въ

любоугодничество за наши-тъ възглагоде въ Българіѣ, не бы повлѣкло сѣщи-тъ неудобства.

Ако даже, въ теченіе-то на постыпенныя вѣржеж на работы-тъ прѣдвидѣнь отъ Негово Высочество, нѣкой среденъ практиченъ нѣтъ бы ся внушилъ за да ся устрани потрѣбность-тъ на единъ държавенъ ударъ, ване-то споразумѣніе съ събрания-та ви ще ви позволѣ да го разискате и въ пуждѣ да го подкрѣпите явно, щото да покажете на-не-то безпристрастіе и наши-тъ примирителны възглагоде.

Само въ случай кога радикална-та партія поиска да заблуди чувство-то на людетва-та (массы), като ся закрыва задъ мнимо-то съчувствіе на Русіѣ съ учрѣжденія-та на които ней приписватъ отцовство-то, вый ще трѣба да ся произнесете категорически за да опровергавате подобны намеканія.

Ако Князь Александръ прибѣгне до непосредственно въззваніе къмъ странж-тъ, вый така сѣщо трѣба да издигнете гласа си за да ся даде да разбере ясно Българскій народъ че Августѣйшій-тъ ни Господаръ не вижда спасеніе за него освѣнь въ тѣсно-то съединеніе съ избраныя си Князь, и че, ако послуша съвѣты-тъ на едно партизанско меншество, та сѣкъса врьзкы-тъ на съединеніе-то, за да ся хвърли въ анархіѣ-тъ, той не може вече да расчита върху съдѣйствіе-то на Русіѣ, за да го избави отъ сетнины-тъ които быхъ го завели въ нагубж-тъ му. Потрѣбно е, въ това рѣшително врѣме, никое стѣмнѣніе да не остане между Българи-тъ за чувства-та и рѣшенія-та на тогова когото уважаватъ като освободитель.

Колкото за случайности-тъ прѣдвидѣны отъ Князь Александра, именно да ся отложи свыкваніе-то на ново събраніе и да ся спре свобода-та на печата и на събрания-та, това сѣ крайны мѣркы които Нег. Высочество посочи само като приврѣмненны и въ необходимѣ нуждѣ.

Явно е че не бы могло да ся прибѣгне до тѣхъ освѣнь съ голѣмѣ осторожность, слѣдъ като ся прѣтеглятъ зрѣло

обстоятельства-та, случай-тъ (шансове) и възложени-тъ послѣдствія на подобенъ държавенъ ударъ.

Дѣйствително, ако Князь-тъ съ непосредственно-то си въззваніе къмъ народа сполучи както си надѣе, може много да си вѣрва че тѣзи благоприятны расположенія на людетва-та быхъ дали, при изборы-тъ, едно Събрание прѣдано на Правителство-то. Въ подобенъ случай, не бы было потребно да си туря насилственно на стърхъ конституціонный-тъ законъ на Княжество-то, за който бы имало случай да си придобие законно прѣглеждане. Ако напротивъ, този въззивъ не произведе желателно-то слѣдствие, Князь-тъ ще туря себе си открыто въ борбѣ съ странж-тж, и първо-то слѣдствие на това състояние на нѣща-та бы было, вѣроятно, отказваніе-то данъцы-тъ конто, като оставятъ хазнж-тж празникъ, ще направитъ правителство-то невъзможно.

Тѣзи съображенія ще трѣба да си уцѣнятъ благоразумно прѣди да си земе подобно рѣшеніе.

При това, прѣди да си пристигне до тѣзи крайность, вый ще видите да си развѣе положеніе-то. Ще ни дадете отчетъ и ще приемете наставленія-та конто обстоятельства-та внушатъ на Августѣйшія ни Господарь.

Прѣдписано-то вамъ положеніе ще нека голѣмъ тактъ. Императоръ-тъ за това си уповава на доказанж-тж ви способность.

Прѣдосторожихъ ви противъ нѣкои подмолы и ви показахъ нѣкои изгледы. Вый ще ги уцѣните на мѣсто-то и споредъ обстоятельства-та. Нѣмамъ муждж да ви повтарямъ че единственно-то ви прѣдзаятіе трѣба да е да подадете Князь Александру най-дѣйствително-то възможно съдѣйствіе въ кризж-тж тожто Нег. Высочество приближава съ толкови благоразуміе, колкото и твърдость.

Примете увѣреніе и пр.

(Подписъ) Гирсъ.

СЪДЪРЖАНИЕ.

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
1	Г. Ласселсъ (Английски Дипломатически Агентъ и Генераленъ Консулъ въ България).	Май 8. 1881	Извѣстия за намѣреното на Българския Князь да свика Събрание да прѣгледва Конституцията. Генералъ Ериротъ да образува единъ Кабинетъ ad interim.....	7
2	" "	" 9. "	Прокламация издадена отъ Княза относително бр. 1. Общи черти върху които ще се основаватъ прѣдложенята на Негово Височество.....	8
3	До Г. Уиндхемъ (Управляющій Английското Посолство въ С. Петербургъ).	" 11. "	Разговоръ съ Руския Посланникъ относително стѣжката на Българския Князь сирѣщо Конституцията на Княжеството.....	9
4	Г. Ласселсъ.	" 15. "	Руския Прѣдставителъ получилъ наставления да подкани Рускитѣ офицери да поддържатъ Княза. Млѣнието на Германското Правителство върху прѣдмѣта.....	10
5	" "	" 4. "	Разговоръ съ Княза върху положението на работитѣ, Произволни и незаконни дѣйствиа на Министритѣ.....	10
6	" "	" 4. "	Разговоръ съ Генерала Ерирота. Взглаговетѣ на Българския Князь върху измѣненната конституция да станатъ въ Конституцията.....	12

Бр.	Име	Дата (новъ стияъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
7	Сжръ Х. Еллиотъ (Ан- глийски Послапникъ въ Виенна).	Май 10. 1881	Австро-Унгарското Правител- ство не е противно на едно- рѣдноно прѣлѣжданье на Конституцията	15
8	Сжръ Х. Еллиотъ.	" 13. "	Разговоръ съ Баронъ Хаймерле относително за стѣпката на- правена отъ Князь Алексан- дра. Той мисли че Силитѣ ще поддръжатъ Негово Висо- чество	16
9	Г. Ласселеъ.	" 7. "	Разговоръ съ Г. Цапкова върху стѣпката на Княза и на сто- ището положение на рабо- титѣ. Вѣроятнитѣ прѣдложе- ния на Негово Височество на Великото Народно Събрание	17
10	" "	" 9. "	Разговоръ съ Г. Славейкова. Въпроса за Княжеското право да се обръща къмъ Великото Народно Събрание помимо съгласието на Камарата ...	20
11	" "	" 10. "	Притваря копие отъ Княжеската Прокламация. Свикването на Дипломатическото тѣло отъ Генерала Ерипрота. Неговитѣ разяснения за Княжеската постѣпка	22
12	" "	" 20. "	Утѣренията на Негово Висо- чество, че въ всичко което е направилъ, той се е дър- жалъ въ границитѣ на закоп- постѣта	26
13	Сжръ Х. Еллиотъ.	" 17. "	Баронъ Хаймерле се надѣва че правствелната поддръжка на Правителството на Нейно Величество не ще бжде от- тѣглена отъ Кнйза Александра.	27
14	До Г. Ласселеа.	" 23. "	Правителството на Нейно Вели- чество ще бжде щастливо да прѣдстави въ Парламента писма, които да разсепяватъ	

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
15	Г. Ласселеъ (Телеграфически).	Май 24. 1881	настоящото положение на Княжеството.....	29
16	До Съръ Дж. Уалшамъ (Управляющій Английското Посолство въ Берлинъ).	" 26. "	Условията които Княза счита за необходими за да може да кара Управлението на страната.....	29
17	Г. Ласселеъ.	" 17. "	Разговоръ съ Графа Мюнстера. Князь Висмаркъ мисли че Княза е добръ сторилъ	30
18	" "	" 19. "	Разговоръ съ Г. Цапкова. Неговите страхувания, че Княза пъма да свика Великото Народно Събрание, но че ще провозгласи военно положение	31
19	" "	" 19. "	Измѣненіе въ условията, които Княза ще подложи на Великото Народно Събрание. Главнитѣ точки отъ новия планъ	33
20	" "	" 19. "	Оставката на Министра на Народното Просвѣщеніе. Министра на Външнитѣ Работи задържа поста си	34
21	До Г. Ласселеа.	" 31. "	Указа издаденъ отъ Княза съ който се назначава тѣтъ Военни Коммисари за разнитѣ окрѣжия	34
22	Г. Ласселеъ.	" 20. "	Удобрява се язка държанъ отъ него и рапортиранъ въ бр. 9. Ефекта произведенъ въ Варна отъ Книжеската Прокламация издадена на 9. того	35
23	" "	" 21. "	Разговоръ съ Княза. Условията по които той ще се съгласи да остане въ страната	35
24	" "	" 24. "	Разговоръ съ Княза. Условията по които той ще се съгласи да остане въ страната	38
			По другъ разговоръ съ Княза относително за жичиотнитѣ които ще се сръжиятъ ако се прѣдположи, че неговитѣ условия ще се приематъ отъ Великото Народно Събрание ...	40

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
25	Г. Ласселсъ.	Май 25. 1881	Копие отъ писмото на Българския Князь въ което сж изложени условията, които той счита за необходими за доброто управление на естрата.....	41
26	" "	" 25. "	Заминаваньето на Княза отъ София за да обиколи южната част на Княжеството.....	44
27	Г. Уйндамъ.	Юний 1. "	Мнѣнието на Г. де Гирса относително за работитѣ въ България.....	45
28	Г. Ласселсъ (телеграфически).	" 7. "	Два Укази издадени отъ Княза: 1) назначаватъ се особенни Военни Сѣдилища; и 2) дава се извънредна власть на Министри на Вътрѣшнитѣ работи да наказва проступкитѣ по печата.....	45
29	Г. Ласселсъ.	" 7. "	Разговоръ съ Генерала Ерпротъ относително назначението на Руски офицери за Военни Коммисари въ България.....	46
30	" "	Май 30. "	Писмо отъ Прѣдсѣдателя на Камарата до Депутатитѣ и до други лица относително за подожението създадено отъ Княжеската Прокламация..	47
31	" "	" 30. "	Увѣрения отъ страна на Княза, че пълна свобода ще се остави на народа до отварянето на Великото Народно Събрание	51
32	" "	" 31. "	Шумненския Управителъ. Неговата оставка. Надѣжди на Либералната партия отъ тая оставка.....	52
33	Г. Ласселсъ (телеграфически).	Юний 11. "	Турския законъ за печата. Признатъ отъ Кассацията, че е въ сила въ България. Въ слѣдствие на това Генералъ Ерпротъ се отрича отъ из-	

Бр.	Име	Дата (почв стиятъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
34	Г. Ласселеъ.	Май 30. 1881	въпрѣдната властъ съ която бѣше натоваренъ за проступкиѣ по печата	52
35	" "	Юний 2. "	Пажуванieto на Княза. За- вършанieto на Негово Висо- чество отъ, и неговото за- доволствие отъ посрѣщанieto прѣвъ това пжтешествие . . .	53
36	" "	" 2. "	Шуменския Управителъ (справ- ка бр. 32) новидимому от- тѣглилъ оставката си	53
37	Г. Уйндамъ.	" 8. "	Разговоръ съ Г. Цапкова. Не- говата утѣренность за из- боритѣ. Неговата казване за адреса подаденъ Князю въ Радомиръ. Генералъ Ерн- ротъ казва че е безъ осно- ване	54
38	Сжръ Х. Елиотъ.	" 10. "	Взглаговетѣ на Русското Пра- вителство върху Българската криза. Извлѣчение отъ „Journ- nal de St. Petersburg“ . . .	55
39	Сжръ Дж. Уалшамъ.	" 11. "	Българската криза. Разговоръ съ Барона Хаймерле	58
40	Г. Пажикетъ (Управля- ющій Англ. Посолство въ Цариградъ.	" 6. "	Мюсюманскитѣ землевладелци въ България. Взглаговетѣ на графа Штирума за без силнето на Княза да ги удовлетвори. Разговоръ съ него относи- телно за Английското мнѣние върху кризата	60
41	До Г. Ласселеа.	" 14. "	Успяния отъ страна на чинов- ницитѣ въ Руссе да повлия- ютъ върху изборитѣ. Глѣва на Княжеския Коммисаръ върху това. Денеша отъ Вице- Консула Дажизия	62
			Назначението на Военни Сжди- лица за да сждатъ проступ- киѣ по печата се вижда несъобразно съ утѣренната конто Княза е далъ	62

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
42	До Г. Уиндхемъ:	Юний 14. 1881.	Българската криза. Разговоръ съ Княза Лобанова относително за възгледоветъ на Английското и Русско правителства	63
43	Г. Ласселсъ (телеграфически).	" 15. "	Военнитѣ сѣдилища. Язка държащъ Генералъ Ериротъ и Князю относително за	66
44	До Г. Ласселсъ (телеграфически).	" 16. "	Г. Цанковото арестуване. Слухъ въренъ ли е?	66
45	Г. Ласселсъ.	" 17. "	Г. Цанковъ (справка бр. 44) не е билъ арестуванъ, но Г. Хитрово иска неговото наказание	67
46	" "	" 17. "	Българскитѣ Либерали. Готвящия се протестъ до Подписавшиятъ Берлински Трактатъ Сили. Какъ имъ че не може да го припрати...	67
47	До Скра Дж. Уалшама.	" 18. "	Правителството на Нейно Величество спрямо Българската криза. Разговоръ съ Графа Мюнстера	68
48	Г. Ласселсъ.	" 7. "	Г. Цанковъ. Писмо отъ, до Г. Хитрово, въ което съобщава за дѣто Русия поддържа произволнитѣ дѣйстви на Княза	70
49	" "	" 7. "	Военни Сѣдилища да сѣдятъ проступкитѣ извършени отъ агентитѣ на полицията и Администрацията. Указъ съ който се назначава	74
50	" "	" 7. "	Бунтовнически членъ въ "Независимостъ". Арестуването на Г. Ковачова за. Княжески Указъ относително проступкитѣ по печата	76
51	Скаръ Х. Елпнотъ.	" 15. "	Нуждата да се поддържа Княза. Доказателствата на Барона Хаймерле въ полза на	78

Вр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
32	До Г. Ласселсъ.	Юний 20. 1881.	Българскитѣ Либералски водители. Телеграма до Г. Гладстона и негова отговоръ	79
33	До Съръ Х. Еллиотъ.	" 20. "	Английското настрѣише спремо Българската криза. Разговоръ съ Управляющия Австрийското Посолство.....	81
34	Г. Ласселсъ.	" 21. "	Арестуванъето на Либералскитѣ Водители за бунтовническа Прокляциия.....	83
35	" "	" 22. "	Арестуванитѣ Либералски Водители. Освобождението имъ..	83
36	До Лорда Лайлса (Английски Посланикъ въ Парижъ).	" 23. "	България. Разговоръ съ Г. Шаимель - Жакура.....	84
37	Г. Ласселсъ.	" 11. "	Бунтовнически членъ въ „Независимостъ“ (справка бр. 50). Извлечение отъ писмо отъ Генерала Ерирота до Княза за наказанието на автора ..	85
58	" "	" 11. "	Военни Сѣдница. Прѣводъ отъ Доклада на Указа съ който се съзидаватъ	90
59	" "	" 13. "	Българскитѣ избори. Княжеското обозрѣние относително за тѣхъ. Мѣрки да се вземуть за да се осигори правилността имъ	93
60	" "	" 13. "	Настрѣишето на Руското Правителство. Телеграма до Г. Хитрово. Тѣхната въздржаностъ се взима като да значи неодобрѣние на Княжеската постѣпка.....	94
61	" "	" 14. "	Г. Цалковото писмо до Г. Хитрово (справка бр. 48). Нота отъ послѣдния да се оплаква	96
62	" "	" 15. "	Публикуванъето на Укази. Разговоръ съ Българския Князь, и увѣренията които той далъ	97
63	" "	" 15. "	Заминаванъето на Княза за една обиколка по Княжѣството ..	99

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
64	Г. Ласселсъ.	Юний 16. 1881.	Публикуване на Укази. Съобщилъ телеграммата отъ 14. того на Българското Правителство. Разговоръ съ Генерала Ерирота. Испратилъ му едно скратение отъ телеграммата която му съобщилъ...	100
65	" "	" 16. "	Положението на работитѣ въ България. Разговоръ съ Българския Екзархъ.....	103
66	" "	" 16. "	Свикване на Великото Народно Събрание. Ще се отвори на 1./13. Юлий. Прѣдполага да отиде въ Свищовъ.....	105
67	Г. де Гиреъ до Княза Лобанова (Руския посланикъ въ Лондонъ).	" 10. "	Декларация да се отпрати отъ петъ тѣхъ Велики Сили до Българското Правителство. Съобщава прѣдлагасия проектъ.....	106
68	До Г. Уйндама.	" 27. "	Съвокунна Декларация. Исприца се горния проектъ. Общачъ да искаже възгледоветъ на Правителството на Нейно Величество.....	108
69	Г. Ласселсъ.	" 20. "	Указъ съ който се назначава по единъ офицеринъ да надзирава всяко Избирателно Бюро.....	109
70	" "	" 24. "	Либералната партия въ България отпраща телеграмми до Английското, Руско и Италиански Правителства..	111
71	Г. Уйндамъ.	" 25. "	"Официалната Газета." Извлечение съдържаще телеграммата на Българскитѣ Либерали до Графа Игнатиева, и одговора на послѣдния...	113
72	До Г. Уйндама.	" 29. "	Съвокунна Декларация. Разговоръ съ Княза Лобанова. Възгледоветъ на Правителството на Нейно Величество	114

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ.)	Прѣдмѣтъ	Страница
73	Г. Ласселсъ.	Юний 28. 1884.	Българскитѣ избора ще се свършатъ на 3. Юний. До сега съ въ поща въ Кнѣза	114
74	Кнѣзъ Лобановъ.	Юний 1. "	Съвокупната Декларация. Прѣдлага измѣненіи проекта	115
75	Сжръ Дж. Уалшамъ.	" 1. "	Съвокупната Декларация. Германското Правительство на драго сърце ще се присъедини къмъ	116
76	До Кнѣза Лобанова.	" 2. "	Измѣненіи проектъ отъ съвокупната Декларация. Вѣзгледовѣтъ на Правителството на Нейно Величество	117
77	Г. Ласселсъ.	Юний 22. "	Арестуванъето на Г. Цанкова и други. Притваря Прокламацията която е дала поводъ Прѣдписанието е ставало безъ знаніето на Генерала Ерпрота	118
78	" "	" 27. "	Телеграммата на Либералнитѣ Водители (вижъ бр. 70). Кнѣзъ Горчаковъ не намѣрява да отговори	123
79	Лордъ Дж. Феринъ (Англ. Посланикъ въ Цариградъ).	" 27. "	Вѣроятни резултати отъ изборитѣ. Притваря дѣнеца отъ Вице-Консула Далмачи	124
80	Сжръ Дж. Уалшамъ.	Юний 2. "	Съвокупната Декларация. Разговоръ съ Дра. Вума. Вѣзгледовѣтъ на Германското Правительство	126
81	Г. Уйндамъ.	Юний 29. "	Съвокупната Декларация. Кнѣзъ Лобановъ не билъ получилъ още отговоръ отъ Правителството на Нейно Величество относително за проекта прѣдложенъ отъ Г. де Гирса. Много допозель отъ языка държанъ отъ Лорда Гранвилли въ Камарата на Лордовѣтъ	128

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
82	Pro-memoria съобщена отъ Г. Хенгелмюллера (Управляющій Ав- стрийското Посолство въ Лондонъ).	Юлий 4. 1881.	Съвокуинната Декларация. Вгля- דותъ на Австрийското Пра- вительство	129
83	Сжръ Х. Еллиотъ.	" 4. "	Съвокуинната Декларация. Ав- стрийското Правителство е дало наставления на Аген- та си въ София да дѣйстви- вува спорѣду нажѣнения про- ектъ	130
84	До Сжра Х. Еллиотъ.	" 5. "	Съвокуинната Декларация. Вгля- דותъ на Правителството на Нейно Величество относи- телно за нажѣнения проектъ. Придържа се до възгледовѣтъ изложени въ бр. 72	131
85	Г. Ласселеъ.	" 6. "	Съвокуинната Декларация. Гер- манския Агентъ е получилъ наставления да се присъ- едини. Да ли и той да се присъедини	132
86	Г. Уйндамъ (телеграфи- чески).	" 7. "	Българинъ Г. де Тирезъ твърди много желае да се спазн Европейското съгласие по въ- просѣтъ които се отнасятъ до България	133
87	До Г. Ласселеъ.	" 7. "	Съвокуинната Декларация. Прѣ- праца измѣнения проектъ, съ възгледовѣтъ на Правител- ството на Нейно Величество (вижъ бр. 76)	133
88	" " "	" 8. "	Съвокуинната Декларация. Да се присъедини ако тя е въ ори- гиналната форма (вижъ бр. 72)	134
89	До Сжра А. наджета (Английски Послап- никъ въ Римъ).	" 8. "	Съвокуинната Декларация. Гор- нитъ възгледове съобщени на Италияския Посланникъ . . .	135
90	Г. Ласселеъ.	Юний 29. "	Изборитъ за Великото На- родно Събрание стаяха на 26. Юний. Подробности и результатъ	136

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
91	Г. Ласселсъ.	Юний 30. 1881.	Българската Конституция. Ще испрати рапортъ върху дѣй- ствуването ѝ. Части които би било полезно да се из- мѣнятъ, когато би се при- гледала.....	138
92	Лордъ Дхфферинъ.	Юний 5. „	Посрѣщането на Княза въ Руссе. Денеша отъ Вице- Консула Далзия.....	141
93	Генералия - Консулъ Джонсъ (Пловдивъ).	Юний 24. „	Посрѣщането на Князъ Алек- сандра на Шинченския Про- ходъ и на Укрѣпленieto Св. Никола. Вѣсточна Ру- мелия	142
94	Г. Уйндамъ.	Юний 7. „	Изборитѣ въ България. Раз- говоръ съ Г. де Гирса. Негово Прѣвѣсходителство твърди задоволенъ отъ резултати ..	143
95	Сжръ А. Паджетъ.	„ 8. „	Съвокупната Декларация прѣд- ложена отъ Русското Правѣ- телство	144
96	До Сжра Дж. Уалшама.	„ 11. „	Удобрява това което е говоритѣ, както е рапортирана въ бр. 80	145
97	До Сжра А. Паджета.	„ 12. „	Съвокупната Декларация. Раз- говоръ съ Италианския По- сланникъ. Италианския Агентъ въ София е получилъ наста- вления съобразни съ възгля- דותъ на Правителството на Нейно Величество	146
98	До Г. Ласселса (теле- графически).	„ 13. „	Словото на Декапа (старшина) на Дипломатическото Тѣло при отварянето на Събра- нието. Да съобща що се е случило	146
99	Г. Ласселсъ (телеграфи- чески).	„ 13. „	Отварянето на Великото На- родно Събрание. Княжескитѣ прѣдложения приети. Слова произнесени и Прокламация издадена	146

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
400	Г. Ласселсъ.	Юлий 15. 1881	Княза прие Дипломатическото Тѣло. Слово отъ Дехана. От- говоръ на бр. 98	147
401	" "	" 15. "	Ново Министерство съставено. Заминаванъето на Генералъ Ерпрота за С. Петербургъ. Г. Ласселсъ заминава на 16. того за Цариграда.....	148
402	" "	" 4. "	Заминаванъето на Генерала Ер- прота. Г. Константиновичъ наз- наченъ временно - управля- ющій Министерството на Външнитѣ Работи.....	149
403	" "	" 4. "	Генералъ Криловъ наследъи Ге- нерала Ерпрота за Министръ на Войната.....	150
404	" "	" 6. "	Указъ съ който се провъзглася- ватъ Окржията Плевненско и Раховско на военно поло- жение, и избори за Великото Народно Събрание нѣма да станатъ въ тия окржия...	150
405	" "	" 7. "	Русски офицери и пушки при- стигнаха въ Варна. Денеша отъ Вице-Консула Брофи ..	154
406	Сжръ Х. Еллиотъ.	" 15. "	Приемањето отъ Събранието въ Свиццово Княжескитѣ прѣд- ложения. Разговоръ съ Г. де Калтая.....	155
407	До Г. Уйндама.	" 18. "	Българскитѣ Работи. Денеша отъ Г. де Гирса, съобщена отъ Княза Лобанова. Вгля- доветѣ на Руското Прави- телство	156
408	До Сжра А. Паджета.	" 18. "	Резултата отъ Великото На- родно Събрание въ Свиццовъ. Разговоръ съ Италианския Посланикъ	158
409	Г. Ласселсъ.	" 7. "	Посрѣщанъето на Княза въ Варна. Резултата на избо- ритѣ въ него окржия. Де-	

Бр.	Име	Дата (погъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
110	До Г. Ласселса.	Юлий 22. 1881	пеша отъ Вице - Консула Брофи	159
441	Г. Ласселса.	" 12. "	Съвѣтъ да се даде на Княза отъ Силитѣ. Вазлидоветѣ на Правителството на Нейно Величество. Притваря копии отъ бр. 107 и 108.	160
442	" "	" 12. "	Визитата на Дипломатическото Тѣло при Княза въ Свищовъ. Притваря копии отъ словата направени отъ Декана на Дипломатическото Тѣло и отъ Негово Высочество	160
443	" "	" 12. "	Съвокунината Декларация. Сло- вото казано отъ Декана на Дипломатическото Тѣло . . .	163
444	" "	" 13. "	Отваряието на Великото На- родно Събрание въ Свищовъ. Подробности (вжѣ бр. 99). Копии отъ словата произ- несени отъ Княза	166
445	" "	" 13. "	Прѣводъ отъ Прокламацията из- дадена отъ Княза слѣдъ прие- манъето на неговитѣ прѣдло- жения отъ Събранието (вжѣ бр. 99)	168
446	" "	" 13. "	Поздравително слово произне- сено отъ Декана на Дипло- матическото Тѣло слѣдъ за- тваряието на Събранието. Притваря копии	171
447	" "	" 14. "	Обиколката на Княза изъ Кня- жеството. Посрѣщанъето му отъ народа	173
448	" "	" 16. "	Новия Кбинетъ съставенъ отъ Княза. Подробности	174
449	" "	" 18. "	Замѣнаванъето на Генерала Ерпрота. Адресъ прѣдста- венъ нему отъ Депутатитѣ на Великото Народно Съ- браише	175

Бр.	Име	Дата (новъ стилъ)	Прѣдмѣтъ	Страница
119	Г. Ласселеъ.	Юлий 18. 1884	Адреси прѣдставени Князю отъ Депутати на Великото Народно Сѣбрание, да го молятъ да ходатайствува прѣдъ Русския Императоръ да уиѣз- помощи Генерала Ериота да се завърши въ България, и да се направи слѣдствие върху повѣдението на бив- шитѣ Министри.....	176
120	" "	" 18. "	Слово отъ Декана на Дипло- матическото Фѣло. Разговоръ съ Русския Агентъ и Генераленъ Консулъ.....	176
121	Г. Уйидамъ.	" 30. "	Разговоръ съ Г. де Гирса (вижъ бр. 94). Разяснени отъ Негово Прѣвѣсходител- ство за това косто е загат- наль за Българската Консти- туция.....	177
122	До Г. Ласселеъ.	" 30. "	Удобрѣние на неговитѣ дѣй- ствия и изглаголетѣ на Пра- вительството на Нейно Вели- чество (вижъ бр. 112 и 113).	178

